

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE NA LATA 2017-2023

CZERNICE BOROWE, LUTY 2017

Projekt pn. „Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Czernice Borowe” współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Charakterystyka gminy	4
2. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	9
2.1. Strategia Rozwoju Gminy Czernice Borowe na lata 2016-2024	9
2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernice Borowe z 2002 r.	12
2.3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2006-2013	13
2.4. Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Północne Mazowsze” na lata 2016-2022	15
3. Metodologia.....	17
4. Delimitacja obszarów zdegradowanych	25
4.1. Sfera społeczna	25
4.2. Sfera gospodarcza	38
4.3. Sfera środowiskowa	40
4.4. Sfera techniczna	41
4.5. Podsumowanie diagnozy.....	44
5. Obszar rewitalizacji	48
5.1. Pogłębona diagnoza obszaru rewitalizacji	50
6. Wizja	74
7. Cele procesu rewitalizacji	76
8. Katalog projektów rewitalizacyjnych	82
8.1. Projekty podstawowe	84
8.2. Projekty uzupełniające	100
9. Mechanizmy zapewniające komplementarność.....	112
9.1. Komplementarność przestrzenna	112
9.2. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	114
9.3. Komplementarność problemowa.....	114
9.4. Komplementarność źródeł finansowania.....	122
9.5. Komplementarność międzyokresowa	122
10. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji	129
11. Wdrażanie i monitoring	134
Spis rysunków	139
Spis tabel	140
Załącznik nr 1. Wyniki badania ankietowego	141

Wstęp

Perspektywa finansowa Unii Europejskiej 2014-2020 akcentuje nowe podejście do rewitalizacji. Nowe podejście nie oznacza zmiany znaczenia tego pojęcia, ale powrót do idei rewitalizacji, którą stanowi nadrzędność społecznego wymiaru tego procesu. W poprzednich okresach rewitalizacja dotyczyła wyłącznie obszarów miejskich i miała stanowić odpowiedź na problemy: zdegradowanej tkanki miejskiej, erozji stosunków społecznych i problemy o charakterze gospodarczym. Umieszczenie człowieka w centralnym punkcie rewitalizacji skutkuje potrzebą rewitalizacji obszarów wiejskich. Specyfika wsi jest odmienna od specyfiki miasta, ale mieszkańców obszarów wiejskich nie omijają problemy: ubóstwa, bezrobocia, nieporadności życiowej, niepełnosprawności czy niskiego wykształcenia.

Mając na względzie powyższe władze gminy Czernice Borowe przystąpiły do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czernice Borowe. Na potrzeby przedmiotowego opracowania dokonano skrupulatnej analizy występowania zjawisk kryzysowych na obszarze gminy. W efekcie przeprowadzonej diagnozy dokonano delimitacji obszaru zdegradowanego, a następnie wyznaczono granice obszaru rewitalizowanego, na którym zaplanowano szeroki wachlarz wzajemnie uzupełniających się przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na obszarze gminy Czernice Borowe, w perspektywie 2007-2013, zrealizowano wiele przedsięwzięć o charakterze rewitalizacyjnym w ramach Odnowy Wsi i inicjatywy LEADER+, niemniej jednak przedsięwzięcia te były rozproszone na obszarze całej gminy. Podjęcie tych działań było konieczne i zasadne, działania te stanowiły odpowiedź na potrzeby mieszkańców, ale siła ich oddziaływania byłaby większa, gdyby przedsięwzięcia te zostały skoncentrowane na mniejszych jednostkach (sołectwach, miejscowościach) i w sposób kompleksowy rozwiązały problemy danej jednostki.

Doświadczenie gminy, zaangażowanie mieszkańców oraz zaplanowanie przedsięwzięć zgodnie z zasadą koncentracji i komplementarności to przesłanki wskazujące na skuteczność zaplanowanego w niniejszym dokumencie procesu rewitalizacji w gminie Czernice Borowe.

1. Charakterystyka gminy

Gmina Czernice Borowe zlokalizowana jest w północnej części województwa mazowieckiego, w powiecie przasnyskim. Przez teren gminy przebiegają dwie istotne z punktu widzenia regionu drogi wojewódzkie; nr 544 trasy Brodnica – Ostrołęka oraz nr 617 trasy Przasnysz – Ciechanów. Od strony wschodniej gmina położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Przasnysz, graniczy również z gminami: Krasne, Opinogóra, Regimin, Grudusk, Dzierzgowo i Krzynowłoga Mała.

RYSUNEK 1. POŁOŻENIE GMINY CZERNICE BOROWE

Źródło: opracowanie własne

Siedzibą władz samorządowych jest wieś Czernice Borowe. W granicach administracyjnych gminy znajduje się 25 sołectw. Obszar gminy zajmuje 12 018 ha, co stanowi ok. 10% powierzchni powiatu. Na koniec 2015 roku liczba ludności wynosiła 3 886 osób, co daje niską gęstość zaludnienia kształtującą się na poziomie 32 os/km².

Gmina Czernice Borowe jest bardzo słabo skomunikowana. Najbliższe dworce PKP zlokalizowane są w oddalonym o 26 km Ciechanowie i Mławie, do której trzeba dojechać ok 31 km. Połączenia kolejowe oferują również Pułtusk i Ostrołęka, jednak odległość jaką należy pokonać do tych miejscowości to ponad 50 km. Połączenia autobusowe w gminie obsługują PKS w Przasnyszu, Ciechanowie i Mławie. Do najbliższej położonego Przasnysza, kursują jedynie 2 autobusy dziennie w godzinach wczesnorannych, z czego jeden jeździ tylko w dni nauki szkolnej. Kursy powrotne odbywają się w godzinach popołudniowych. Od poniedziałku do soboty z Czernic Borowych kursuje jeden autobus do Ciechanowa. Poza dniami świątecznymi, pojedyncze połączenia również w godzinach przedpołudniowych, odbywają się do Mławy, Pułtuska i Warszawy.

Istotnym problemem na obszarze gminy jest brak dostępu do szybkiego Internetu oraz słaby zasięg telefonii komórkowej. W ankiecie, która została przeprowadzona na potrzeby aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy w 2016 r., zapytano mieszkańców jak oceniają dostępność Internetu — 45% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „źle” i „bardzo źle”. Obecnie gmina Czernice Borowe jest objęta projektem realizowanym przez Samorząd Województwa Mazowieckiego pn. „Internet dla Mazowsza”. W ramach projektu planuje się ułożenie światłowodów sieci szkieletowo-dystrybucyjnej oraz budowę dwóch węzłów dystrybucyjnych w miejscowościach Nowe Czernice i Turowo. Wybudowana infrastruktura w przyszłości ułatwi budowę sieci dostępnej do mieszkańców.

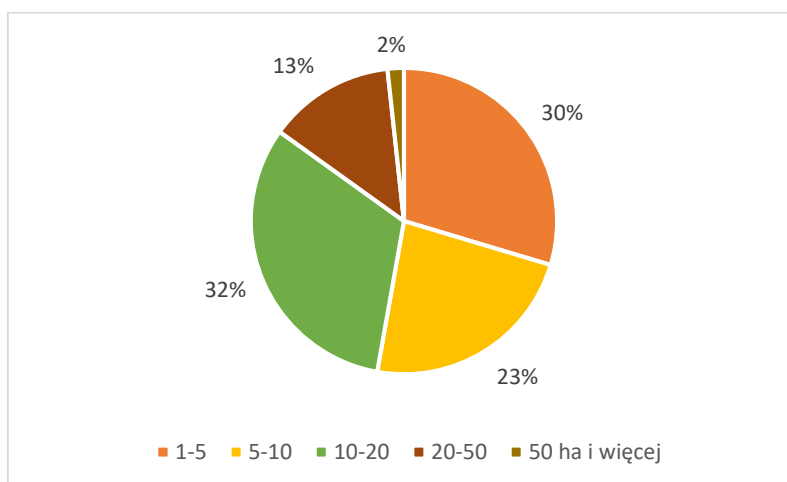
Gmina Czernice Borowe posiada bardzo dobre warunki glebowe do produkcji rolnej. Na przeważającej części obszaru gminy występują gleby wylugowane, czarne ziemie zdegradowane, bielicowe i pseudo bielicowe. Największą część areалу stanowią gleby klasy IIIa (gleby orne dobre) do IVa (gleby orne średniej jakości, lepsze) oraz gleby klasy II (gleby orne bardzo dobre). Najlepsze gleby znajdują się w środkowej części gminy, w rejonie miejscowości Czernice Borowe, Chojnowo, Żebry i Obrębic. Południową część gminy cechują gleby bardziej zróżnicowane. Gleby

wyższych klas są przemieszane z glebami od IV a do V klasy bonitacyjnej. Gleby słabszych klas tj. IVb (gleby orne średniej jakości, gorsze) i V (gleby orne słabe) występują jedynie w części północno-wschodniej gminy.

Występujące na obszarze gminy korzystne uwarunkowania glebowe, wpływają na zdecydowaną dominację funkcji rolniczej. Uprawia się głównie wymagające zboża – pszenicę ozimą oraz pszenżyto. Użytki rolne stanowią ponad 88% powierzchni obszaru, ok. 9% zajmują lasy. Gminę charakteryzują długoletnie tradycje rolnicze, obecnie skupione głównie w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Według danych z Urzędu Gminy w Czernicach Borowych, na początku 2017 r. na terenie gminy istniało 947 gospodarstw rolnych. W strukturze wielkościowej gospodarstw rolnych ponad połowę stanowią gospodarstwa o powierzchni do 10 ha (53%), w tym aż 30% stanowią gospodarstwa bardzo małe – do 5 ha powierzchni. Kolejne co do wielkości są gospodarstwa od 10 do 20 ha (32%), z kolei jedynie 13% wszystkich gospodarstw, ma od 20 do 50 ha. Zdecydowanie najmniejszą grupę stanowią gospodarstwa duże – powyżej 50 ha (2% wszystkich gospodarstw). Na obszarze gminy występuje tylko 16 gospodarstw powyżej 50 ha, w tym tylko jedno gospodarstwo powyżej 100 ha. W tym względzie struktura gospodarstw jest niekorzystna, ponieważ można założyć, że im większa powierzchnia gospodarstwa, tym większa jego ekonomiczna żywotność.

RYSUNEK 2. STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH WG. GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH W 2016 R.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Czernice Borowe

Rolnictwo jest głównym źródłem utrzymania mieszkańców. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Gminy w strukturze podmiotów gospodarczych wyraźnie dominują niewielkie

przedsiębiorstwa głównie o rolniczym profilu działalności. Na terenie gminy obecnie nie funkcjonują żadne przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 50 pracowników. Największe podmioty prowadzące działalność pozarolniczą zatrudniają do 10 pracowników. Na obszarze gminy występuje 9 tego typu firm, z czego 6 prowadzi działalność z zakresu transportu drogowego towarów. Pozostałe dotyczą działalności usługowej i sprzedaży związanej z produkcją roślinną. Część mieszkańców dojeżdża do pracy w najbliższych miejscowościach. W Przasnyszu i Ciechanowie znajdują się większe zakłady produkcyjne jak: Kross S.A., ABB S.A., Henkel Sp. z o.o., Norcospectra Industries Sp. z.o.o., Sofidel Poland Sp. z. o.o., Cedrob S.A.

Pogląd na sytuację materialną rodzin w gminie daje analiza przyznanych świadczeń z rządowego programu 500+, ponieważ decyzja o przyznaniu świadczenia dla pierwszego dziecka w rodzinie podejmowana jest w oparciu o kryterium dochodowe. W styczniu 2017 roku świadczenia wychowawcze otrzymało 287 rodzin. 205 z nich otrzymało świadczenia na pierwsze dziecko (78%), co oznacza, że ich dochody nie przekraczają 800 zł na jednego członka rodziny (1 200 zł w sytuacji, gdy którekolwiek dziecko w rodzinie jest niepełnosprawne). Dochód 178 rodzin w 2016 roku wyniósł do 670 zł na jedną osobę (62%), z czego 93 rodziny osiągnęły dochód zaledwie do 400 zł na osobę (32%). 16 rodzin zamieszkujących obszar gminy w ogóle nie wykazało żadnego dochodu (6%). Z porównania liczby dzieci, na które pobierane są świadczenia 500+ do liczby wszystkich dzieci w gminie, wynika że 58% dzieci do 18 roku życia wychowuje się w rodzinach o dochodach nie przekraczających 800 zł na jedną osobę.

Mieszkania komunalne stanowią własność gminy i przydzielane są na wniosek osób potrzebujących. Prawo do zamieszkania w mieszkaniu komunalnym otrzymują osoby spełniające określone przez gminę kryteria. Przyznanie lokalu jest specyficzną formą pomocy społecznej. W gminie Czernice Borowe występuje deficyt mieszkań komunalnych. Łącznie na terenie gminy znajduje się 15 mieszkań ulokowanych w 4 sołectwach: 5 w Czernicach Borowych, 4 w Chrostowie Wielkim, 3 w Rostkowie oraz 3 w Węgrze. Z informacji uzyskanych z Urzędu Gminy wynika, że jedno mieszkanie zwalnia się raz na 4 lata. W chwili obecnej 5 rodzin jest wpisanych na listę oczekujących na przyznanie lokalu.

Ubóstwo jest bardzo poważnym problemem społecznym, ponieważ jego przyczyny są zróżnicowane, a skutki oddziałują na wiele sfer życia. Wśród

najważniejszych czynników zwiększających ryzyko występowania ubóstwa wskazuje się bezrobocie, niski poziom wykształcenia, niepełnosprawność, wielodzietność oraz miejsce zamieszkania. Ubóstwo powoduje negatywne skutki społeczne i ekonomiczne m.in. działa hamująco na rozwój gospodarczy, uniemożliwia lub znacznie utrudnia zdobycie wykształcenia i zachowania dobrego stanu zdrowia, powoduje wzrost przestępczości, a także sprzyja rozwojowi patologii społecznych, w tym głównie alkoholizmu. Osobom i rodzinom, których dochody nie przekraczają: dla gospodarstw wieloosobowych – 456 zł na osobę w rodzinie, dla gospodarstw jednoosobowych – 542 zł, przysługuje prawo do świadczeń pomocy społecznej. W 2014 r. w powiecie przasnyskim odnotowano najwięcej osób pobierających zasiłki w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie mazowieckim (881). Z danych GUS¹ wynika, że w powiecie przasnyskim występuje wysoki poziom ubóstwa i zagrożenia ubóstwem – powiat zajmuje drugie miejsce w województwie. Taka sytuacja wystąpiła zarówno w 2014, jak i w 2009 r. Porównanie wyników z tych dwóch okresów pokazuje, że ubóstwo jest zjawiskiem trwałym. Problem ten trudno jest wyeliminować, ponieważ bez pomocy innych szanse na wydostania się z ubóstwa są niewielkie. Dlatego podjęte działania zmierzające do jego ograniczenia powinny mieć charakter długofalowy.

¹ Opracowanie Mazowieckiego Ośrodka Badań — *Zjawisko Ubóstwa w Województwie Mazowieckim w 2014 r.*

2. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

„Programowanie rewitalizacji powinno być rozpoczęte od **strategii rozwoju gminy**. Dokument ten powinien być radykalnie dowartościowany i zostać wykorzystany jako jedno z kluczowych narzędzi w prowadzeniu rewitalizacyjnej polityki gminy. To właśnie strategie rozwoju mają potencjał do łączenia bardzo różnych aktywności rozwojowych. W generalnym ujęciu programy rewitalizacji powinny być zatem dokumentami operacyjnymi podrzędnymi w stosunku do strategii rozwoju gminy.”²

Potrzebę prowadzenia polityki rewitalizacyjnej w gminie uzasadniać powinny również założenia innych polityk, w tym w szczególności polityki przestrzennej i polityki społecznej, *de facto* stanowiących składowe polityki rozwoju. Dokumentami wyznaczającymi ramy prowadzenia tych polityk są: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz strategia rozwiązywania problemów społecznych.

2.1. Strategia Rozwoju Gminy Czernice Borowe na lata 2016-2024

Strategia rozwoju jest fundamentem prowadzenia polityki rozwoju w gminie. Jej zapisy powinny wskazywać na ramy dla prowadzenia polityki rewitalizacyjnej. Zawarta w Strategii wizja rozwoju, definiuje Gminę Czernice Borowe jako: „przyjazne miejsce dla mieszkańców oraz aktywny lokalny ośrodek gospodarczy i wypoczynkowy z rozwiniętą infrastrukturą, zachowanymi walorami przyrodniczymi oraz kulturowymi”. Ziszczenie się wizji nastąpić ma poprzez realizację misji, zakładającej: „wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz podniesienia poziomu życia mieszkańców”. Poprawa jakości życia lokalnej wspólnoty, jest również jednym z podstawowych zadań procesu rewitalizacji. O potrzebie prowadzenia działań rewitalizacyjnych w Gminie Czernice Borowe świadczą m.in. problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy. W sferze społecznej są to: pogłębiające się bezrobocie, występowanie problemu tzw. ukrytego bezrobocia, zwiększanie się liczby osób korzystających z opieki społecznej, starzenie

² Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego

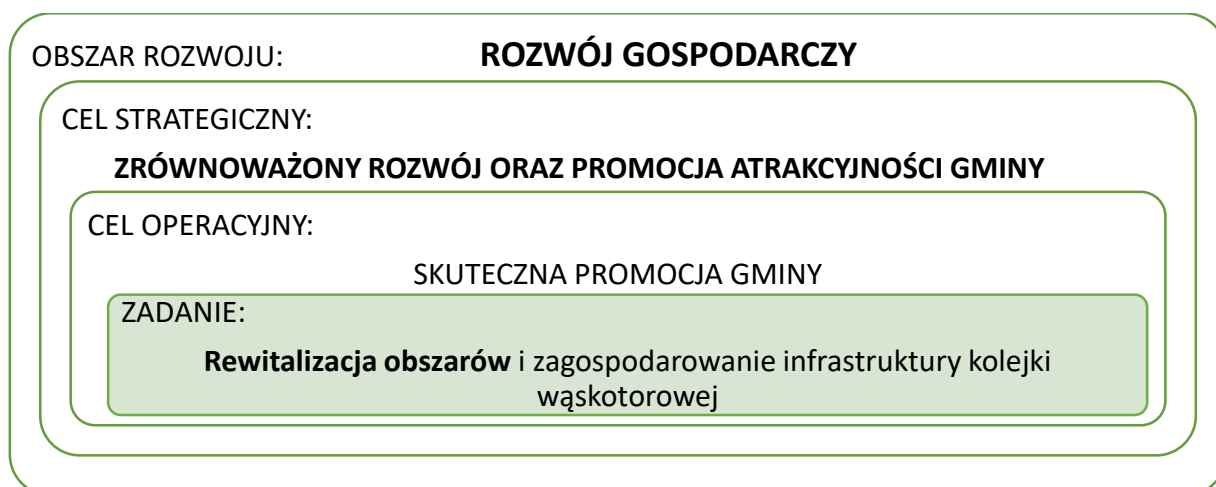

się społeczeństwa, niska aktywność społeczna mieszkańców, brak integracji społecznej, niezadowalający poziom oferty kulturalnej, brak mieszkań socjalnych, wykluczenie cyfrowe oraz techniczne mieszkańców. W sferze gospodarczej wskazano przede wszystkim na ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikające z rolniczego charakteru gminy, tj. dominacja bardzo małych firm w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych, mało rozwiniętą przedsiębiorczość oraz brak wyznaczonych i uzbrojonych terenów pod inwestycje. W sferze technicznej zidentyfikowano natomiast: niezadowalający stan dróg, braki w oświetleniu ulicznym, brak gazyfikacji gminy, niski poziom skanalizowania gminy oraz brak dostępu do Internetu. W analizie sfery środowiskowej zwrócono uwagę na niską świadomość mieszkańców w związku z potrzebą segregowania odpadów.

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy, rozwój Gminy Czernice Borowe skupiono w czterech zasadniczych obszarach:

- ROZWÓJ GOSPODARCZY
- INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
- KAPITAŁ LUDZKI
- PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

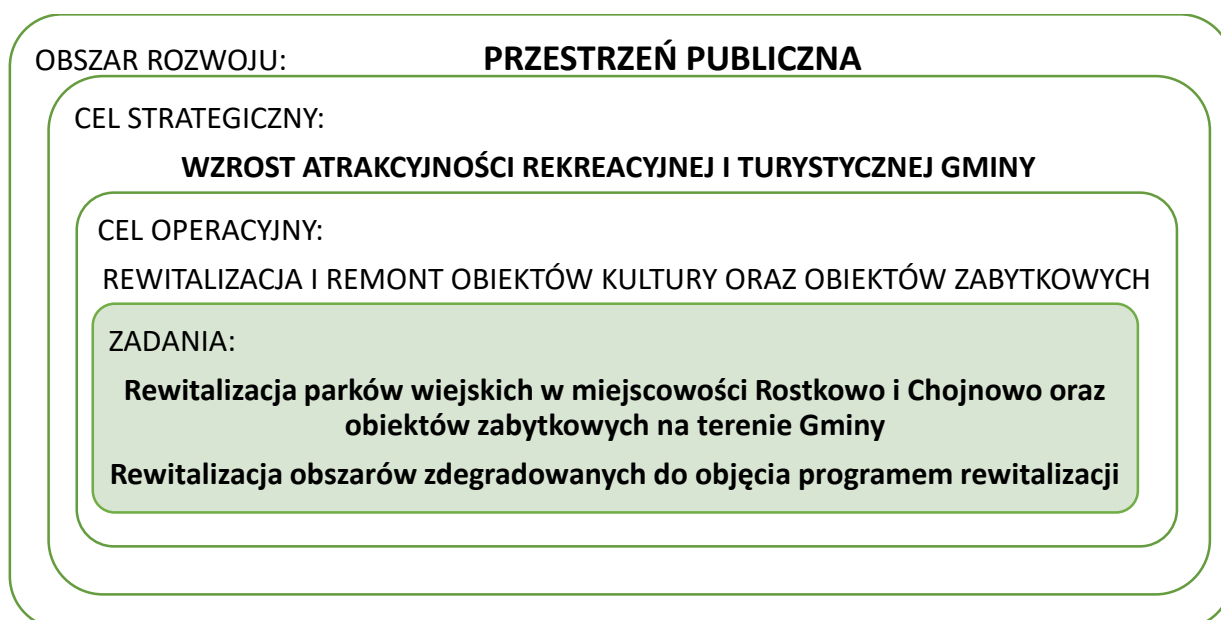
Potrzebę prowadzenia działań rewitalizacyjnych bezpośrednio wskazano w obszarach: *Rozwój Gospodarczy* oraz *Przestrzeń Publiczna*. *Rozwój gospodarczy* zidentyfikowano jako najważniejszy obszar strategiczny, który wymaga wsparcia na terenie Gminy. Dobrze funkcjonująca gospodarka oraz rozwój przedsiębiorczości to podstawowe warunki stwarzające możliwość poprawy warunków życia mieszkańców.

Jednym z zadań realizujących cel strategiczny *Zrównoważony rozwój oraz promocja atrakcyjności gminy* jest *rewitalizacja obszarów i zagospodarowanie infrastruktury kolejki wąskotorowej*. W zakresie tego zadania wskazuje się, że na terenie Gminy Czernice Borowe występują *obszary zdegradowane, które należy objąć programem rewitalizacji celem ich ożywienia społeczno-gospodarczego*.

W obszarze rozwoju *przestrzeń publiczna* wskazuje się na potrzebę poprawy atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej Gminy, do czego ma się przyczynić m.in. realizacja celu operacyjnego *Rewitalizacja i remont obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych*. Zadaniem realizującym powyższy cel są: *rewitalizacja parków wiejskich w miejscowości Rostkowo i Chojnowo oraz obiektów zabytkowych na terenie Gminy i rewitalizacja obszarów zdegradowanych do objęcia programem rewitalizacji*.

Nie wskazano jednak, na których obszarach występuje największe natężenie negatywnych zjawisk społecznych (współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w innych sferach), co uzasadnia potrzebę przeprowadzenia szczegółowych analiz, celem ich wyznaczenia.

Proces rewitalizacji w Gminie Czernice Borowe stanowić ma narzędzie zwiększania potencjału turystycznego gminy, przy jednoczesnym przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom w sferze społecznej. Zapisy Strategii Rozwoju Gminy Czernice Borowe na lata 2016-2024 argumentują potrzebę prowadzenia działań rewitalizacyjnych na terenie Gminy.

2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernice Borowe z 2002 r.

Studium określa główne kierunki prowadzenia polityki przestrzennej gminy oraz lokalne zasady zagospodarowania. Ostatnia aktualizacja SUIKZP Gminy Czernice Borowe miała miejsce w 2005 r. Głównym celem rozwoju przestrzennego Gminy jest: *„osiągnięcie wszechstronnego rozwoju obszaru zapewniającego poprawę życia mieszkańców, ograniczenie sfery ubóstwa i bezrobocia, przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą, a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego”*. Cel ten bezpośrednio wskazuje na potrzebę ograniczenia problemu ubóstwa i bezrobocia, co świadczy o występowaniu problemów w tym zakresie. Założony kierunek rozwoju realizują cele strategiczne zawarte w następujących kategoriach celów głównych:

- EKONOMICZNA
- SPOŁECZNA
- PRZYRODNICZA
- KULTUROWA
- PRZESTRZENNA

Cel ekonomiczny skupia działania, których przedmiotem jest: *„tworzenie mechanizmów stymulujących wszechstronny rozwój gospodarczy gminy zapewniający obniżenie bezrobocia”*. Obejmują one promowanie i pobudzanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz wykorzystanie miejscowych zasobów dla zwiększania atrakcyjności turystycznej. Podkreśla się, że istotne znaczenie dla osiągnięcia celów ekonomicznych, może mieć zawiązanie partnerstw i nawiązanie współpracy z odpowiednimi instytucjami i organizacjami oraz jednostkami samorządu terytorialnego. Wskazana w Studium kategoria społeczna obejmuje działania niezbędne do tworzenia odpowiednich warunków: *„zamieszkania, pracy, obsługi i wypoczynku mieszkańców”*. Zakłada się podnoszenie standardu i zwiększenie dostępności do usług rekreacyjnych, sportowych, edukacyjnych, medycznych oraz podnoszenie bezpieczeństwa obywateli, przeciwdziałanie patologiom społecznym i integrację mieszkańców. Z kolei cele przyrodnicze mają zostać realizowane głównie przez *racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska*. Zwraca się również uwagę na istotną rolę podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz

wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Z kolei cele kulturowe zasadniczo opierają się „na zachowaniu dziedzictwa kulturowego” poprzez jego ochronę i właściwe wykorzystanie. Głównym celem przestrzennym jest: „wprowadzenie ładu przestrzennego”. Działaniami zmierzającymi do jego osiągnięcia są m.in. uzupełnianie istniejącej struktury zabudowy, zapewnienie wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną, prowadzenie racjonalnej polityki mieszkaniowej oraz kształtowanie przestrzeni z uwzględnieniem kwestii kompozycyjno-estetycznych.

W Studium nie wskazano obszarów preferowanych do objęcia programem rewitalizacji, czy też obszarów występowania negatywnych zjawisk społecznych i wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji, niemniej jednak opisany kierunek rozwoju przestrzennego i cele główne wskazują na występowanie problemów w sferze społecznej (m.in. ubóstwo i bezrobocie) oraz potrzeb z zakresu innych sfer funkcjonowania Gminy.

2.3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2006-2013

Opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych warunkują zapisy ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe* określa najważniejsze działania, jakie należy zrealizować na terenie Gminy, aby pomóc rodzinom i osobom w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych. Opracowanie, które zostało zaktualizowane w 2008 roku, formułuje następującą wizję rozwoju społecznego Gminy: „*Poprawa sytuacji społecznej oraz polepszenie poziomu życia mieszkańców gminy Czernice Borowe, ze szczególnym naciskiem na zapobieganie społecznej izolacji i marginalizacji najsłabszych oraz najbardziej zagrożonych grup lokalnej ludności*”. Dokument diagnozuje występowanie czterech zasadniczych obszarów problemowych, na które odpowiadają cele strategiczne uwzględniające grupy społeczne, które wymagają szczególnego wsparcia.

TABELA 1. ZESTAWIENIE OBSZARÓW PROBLEMOWYCH I ODPOWIADAJĄCYCH IM CELÓW STRATEGICZNYCH WSKAZANYCH W STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZERNICE BOROWE NA LATA 2006-2013

OBSZAR PROBLEMOWY	CEL STRATEGICZNY
bezrobocie i rynek pracy	Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu społecznemu
patologie społeczne	Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny
edukacja i oświata	Podniesienie jakości zasobów ludzkich
marginalizacja grup szczególnego ryzyka	Przeciwdziałanie alkoholizmowi i przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2006-2013

Najważniejszym obszarem wsparcia w Gminie jest rozwój lokalnego rynku pracy i aktywizacja osób bezrobotnych. Równocześnie zakłada się przeciwdziałanie marginalizacji najbardziej zagrożonych wykluczeniem grup społecznych, do których zalicza się osoby długotrwale bezrobotne, starsze, chore, uzależnione oraz niepełnosprawne. Kolejny obszar wymagający interwencji to przeciwdziałanie patologiom społecznym. W tym zakresie wskazuje się głównie na zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rodzin m.in. poprzez dbałość o kształtowanie świadomości opiekuńczo-wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienie warunków dla bezpieczeństwa i prawidłowego rozwoju ich członków. Z punktu widzenia rozwiązywania problemów społecznych na obszarach wiejskich, niezwykle istotne jest również podnoszenie kompetencji miejscowej ludności, w tym zapewnienie możliwości przekwalifikowania zawodowego rolników oraz zadbanie o odpowiednie warunki edukacji dzieci i młodzieży. Ostatni cel strategiczny obejmuje działania służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych, w tym również prowadzenie działań profilaktycznych w tym zakresie oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, której jedną z najczęstszych przyczyn jest uzależnienie od alkoholu.

Kwestie społeczne są najistotniejsze z perspektywy procesu rewitalizacji, w związku z czym najważniejszym wyznacznikiem obszarów dysfunkcyjnych predysponowanych do objęcia wsparciem, jest natężenie występowania negatywnych zjawisk społecznych. Sformułowane w ramach Strategii cele ukierunkowane są na

rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów społecznych, czemu powinien również służyć skoncentrowany terytorialnie proces rewitalizacji. Występowanie na terenie gminy problemów społecznych stanowić może przesłankę do prowadzenia działań rewitalizacyjnych, ukierunkowanych na przeciwdziałanie im w miejscach ich największej koncentracji.

2.4. Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Północne Mazowsze” na lata 2016-2022

Gmina Czernice Borowe należy do Lokalnej Grupy Działania "Północne Mazowsze" od 2015 r. Istotą funkcjonowania LGD jest rozwój lokalny kierowany przez społeczność. Podstawowym instrumentem realizacji tego zadania jest Lokalna Strategia Rozwoju – dokument, powstały z udziałem społeczności lokalnej gmin LGD i jej reprezentantów, w którym określono cele i pożądane przedsięwzięcia przyczyniające się do realizacji zrównoważonego rozwoju lokalnego, wzrostu przedsiębiorczości, tworzenia nowych miejsc pracy i skutecznego rozwiązywania problemów społecznych. Zbieżna z celami procesu rewitalizacji jest w szczególności sformułowana misja, która brzmi następująco: *„Trwały i wielofunkcyjny rozwój obszaru LGD poprzez zrównoważone wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, społecznych i kulturowych, tworzący nowe miejsca pracy i podnoszący jakość życia mieszkańców i atrakcyjność gmin”*. Poprawa jakości życia lokalnej wspólnoty, jest również jednym z podstawowych zadań procesu rewitalizacji.

Głównymi zasadami, na jakich opiera się LSR są partycypacja i partnerstwo oraz zintegrowanie i zharmonizowanie działań. Te same zasady przyświecają procesowi rewitalizacji, który zakłada aktywny współdziałanie mieszkańców, organizacji społecznych, przedsiębiorstw i samorządów gminnych na każdym etapie rewitalizacji.

Bezpośrednie odwołanie do procesu rewitalizacji zawarto w planie działania LGD, w którym ujęto następującą kategorię działań: *Zachowanie dziedzictwa lokalnego*. Zapisano, że w jej ramach: *„realizowane będą działania w zakresie rewitalizacji i rozwoju dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego LGD, zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu”*. Ponadto na etapie diagnozy stanu istniejącego stwierdzono występowanie na terenie LGD (także na terenie Gminy Czernice Borowe) problemów społecznych. Stanowiąc to może przesłankę do prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

W LSR wyznaczono trzy cele strategiczne:

1. Wzrost kapitału ludzkiego i społecznego na obszarze LGD
2. Rozwój przedsiębiorczości i kapitału gospodarczego obszaru
3. Wykorzystanie kapitału przyrodniczego i kulturowego obszaru LGD do rozwoju turystyki

Przytoczone cele wskazują na potrzebę intensyfikacji działań na rzecz rozwoju społeczności LGD, w tym również poprzez kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, a także wykorzystanie takich potencjałów endogenicznych, jak walory przyrodnicze i kulturowe, dla rozwoju turystyki na obszarze LGD.

3. Metodologia

Na potrzeby stworzenia niniejszego dokumentu przeprowadzono badania ilościowe i jakościowe. Delimitacji obszaru zdegradowanego dokonano na podstawie analizy wskaźnikowej, która została uzupełniona o wyniki przeprowadzonej wizji lokalnej oraz badania ankietowe. Materiał fotograficzny zebrany podczas wizji lokalnej został wykorzystany do identyfikacji problemów w sferach przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Analiza wskaźnikowa została wykonana w oparciu o dane pozyskane z Urzędu Gminy w Czernicach Borowych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych, Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz gminnych szkół podstawowych i gimnazjum. Dzięki współpracy z wyżej wymienionymi jednostkami pozyskano następujące dane:

- liczba ludności (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba osób w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba osób długotrwale bezrobotnych (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (dane za rok 2015),
- liczba osób nadużywających alkoholu i wymagających leczenia zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba uczniów (dane za rok szkolny 2015/2016),
- liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne (dane za rok szkolny 2015/2016),
- liczba uczniów z trudnościami w nauce (dane za rok szkolny 2015/2016),
- liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych (dane za rok szkolny 2015/2016),
- liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów (stan na 31.12.2015 r.).

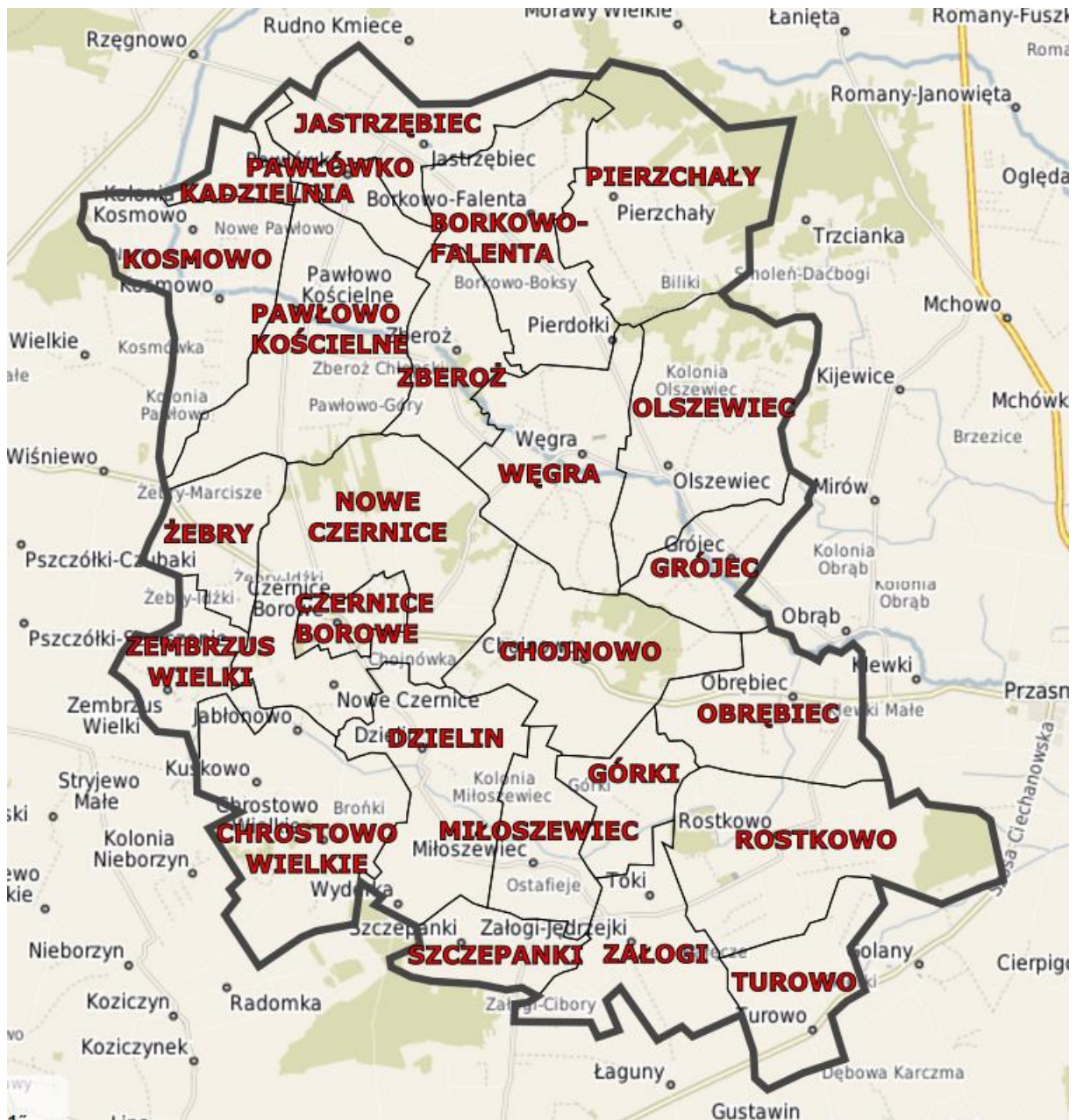
Na podstawie przedmiotowych danych przeprowadzono analizę występowania negatywnych zjawisk zachodzących na terenie gminy Czernice Borowe w oparciu o następujący katalog wskaźników:

- **W1** – liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- **W2** – liczba osób korzystających z zasiłku pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- **W3** – liczba osób nadużywających alkoholu i wymagających leczenia zgłoszonych do GKRPA w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- **W4** – liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- **W5** – liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów,
- **W6** – liczba uczniów z trudnościami w nauce w przeliczeniu na 100 uczniów,
- **W7** – liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych w przeliczeniu na 100 uczniów,
- **W8** – liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- **W9** – liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Wskaźniki W1-W7 umożliwiły identyfikację problemów w sferze społecznej, wskaźnik W8 odnosi się do sfery gospodarczej, natomiast wskaźnik W9 do sfery środowiskowej. Analiza prowadzona była w oparciu o istniejący podział gminy na 25 jednostek pomocniczych – sołectw. Do każdej jednostki zostały przypisane wartości poszczególnych wskaźników, które porównywane były z wartością referencyjną dla gminy, za którą uznano wartość średnią dla gminy.

RYSUNEK 3. PODZIAŁ GMINY CZERNICE BOROWE NA SOŁECTWA

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernicach Borowych

Gmina Czernice Borowe cechuje się dość niską gęstością zaludnienia i nierównomiernym rozmieszczeniem ludności. Poniższa tabela przedstawia charakterystykę poszczególnych sołectw.

TABELA 2. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTW GMINY CZERNICE BOROWE

SOŁECTWO	LICZBA LUDNOŚCI	% LUDNOŚCI GMINY	POWIERZCHNIA	% POWIERZCHNI GMINY	GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA
Borkowo-Falenta	175	4,52%	606,07	5,04%	28,87
Chojnowo	273	7,05%	623,79	5,19%	43,76
Chrostowo Wielkie	206	5,32%	732,25	6,09%	28,13
Czernice Borowe	410	10,59%	137,52	1,14%	298,13
Dzielin	102	2,63%	593,01	4,93%	17,20
Górki	116	3,00%	253,23	2,11%	45,81
Grójec	86	2,22%	287,11	2,39%	29,95
Jastrzębiec	111	2,87%	444,32	3,70%	24,98
Kadzielnia	32	0,83%	123,54	1,03%	25,90
Kosmowo	150	3,87%	589,28	4,90%	25,45
Miłoszewiec	61	1,58%	310,06	2,58%	19,67
Nowe Czernice	197	5,09%	1009,09	8,40%	19,52
Obrębiec	254	6,56%	489,61	4,07%	51,88
Olszewiec	206	5,32%	746,96	6,22%	27,58
Pawłowo Kościelne	244	6,30%	762,36	6,34%	32,01
Pawłówko	88	2,27%	164,03	1,36%	53,65
Pierzchały	100	2,58%	806,92	6,71%	12,39
Rostkowo	347	8,96%	819,47	6,82%	42,34
Szczepanki	73	1,89%	238,74	1,99%	30,58
Turowo	131	3,38%	352,33	2,93%	37,18
Węgra	198	5,11%	592,68	4,93%	33,41
Załogi Jędrzejki	52	1,34%	451,57	3,76%	11,52
Zberoz	85	2,20%	339,58	2,83%	25,03
Zembrzus Wielki	91	2,35%	256,41	2,13%	35,49
Żebry Kordy	84	2,17%	288,53	2,40%	29,11

RAZEM	3872	-	12018,44	-	32,22
-------	------	---	----------	---	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernicach Borowych

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa natężenia negatywnych zjawisk społecznych przebiegała w następujących etapach:

1. Zebranie danych w odniesieniu do poszczególnych jednostek analitycznych (sołectw).
2. Obliczenie wartości wskaźników dla jednostek oraz średniej dla gminy.
3. Obliczenie odchylenia standardowego dla każdego wskaźnika.
4. Standaryzacja wskaźników w celu umożliwienia sumowania wartości.

Standaryzacja przeprowadzona była według następującego wzoru:

$$\text{Wskaźnik standaryzowany} = \frac{W_x - \overline{W_x}}{\sigma}$$

Gdzie:

W_x – wartość wskaźnika

$\overline{W_x}$ – średnia dla gminy

σ – odchylenie standardowe

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje średnia dla gminy (0) i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Wartości dodatnie wskazują, które jednostki odznaczają się wskaźnikiem degradacji o wartości większej niż średnia, natomiast wartości ujemne świadczą o mniejszym niż średnia natężeniu występowania negatywnych zjawisk.

W zależności od badanego zjawiska wskaźniki mogą być stymulantami lub destymulantami stanu kryzysowego. Stymulanta to zmienna, której rosnąca wartość jest oceniana jako potwierdzenie występowania stanu kryzysowego, np. wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej oznaczać będzie duże natężenie negatywnego zjawiska. Destymulanta to z kolei zmienna, której wysokie wartości zaprzeczają występowaniu stanu kryzysowego, przykładem jest np. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przeliczona na 100 mieszkańców.

W większości przypadków analizowane zjawiska są stymulantami, więc wskaźnik standaryzowany przyjmuje wartości obliczone za pomocą podanego

już wzoru. Kiedy natomiast zjawisko ma charakter destymulacyjny, standaryzacja opiera się o wzór:

$$\text{Wskaźnik standaryzowany} = - \frac{W_x - \overline{W_x}}{\sigma}$$

5. Obliczenie sumarycznego wskaźnika degradacji, czyli zsumowaniu wszystkich wskaźników cząstkowych.
6. Interpretacja wyników.

Dane wyjściowe zebrane dla poszczególnych jednostek analitycznych prezentuje poniższa tabela.

TABELA 3. DANE WYKORZYSTANE DO PRZEPROWADZENIA ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ

JEDNOSTKA ANALITYCZNA (SOŁECTWO)	LICZBA LUDNOŚCI	LICZBA OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	LICZBA OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM	LICZBA OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z ZASIŁKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ	LICZBA OSÓB NADUŻYWAJĄCYCH ALKOHOLU	LICZBA UCZNIÓW	LICZBA UCZNIÓW OTRZYMUJĄCYCH STYPENDIUM SOCJALNE	LICZBA UCZNIÓW Z TRUDNOŚCIAMI W NAUCE	LICZBA UCZNIÓW BIORĄCYCH UDZIAŁ W ZAJĘCIACH POZALEKCYJNYCH	LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH SELEKTYWNA ZBIÓRKĄ ODPADÓW
Borkowo-Falenta	175	114	33	8	10	0	18	13	2	10	9	107
Chojnowo	273	167	49	25	32	2	34	17	10	13	5	189
Chrostowo Wielkie	206	135	28	22	50	1	26	12	4	18	4	138
Czernice Borowe	410	255	80	23	51	13	63	12	21	30	12	259
Dzielin	102	68	17	3	1	0	13	3	1	11	10	66
Górki	116	75	13	13	31	4	12	0	2	10	2	67
Grójec	86	61	15	3	0	0	0	0	0	0	5	60
Jastrzębiec	111	76	25	9	17	2	3	3	1	3	7	77
Kadzielnia	32	23	4	1	0	0	2	0	0	2	2	20
Kosmowo	150	95	30	4	2	4	14	1	2	14	3	79
Miłoszewiec	61	37	10	2	10	1	9	5	0	5	4	41
Nowe Czernice	197	116	35	3	0	1	27	2	5	15	2	146
Obrębiec	254	153	57	14	22	4	16	3	3	10	11	176

Olszewiec	206	131	40	10	23	2	19	11	0	4	8	116
Pawłowo Kościelne	244	144	51	13	15	1	32	11	4	16	5	179
Pawłówko	88	51	9	6	13	0	16	3	2	10	4	68
Pierzchały	100	57	20	8	26	3	14	0	0	5	3	62
Rostkowo	347	219	68	17	39	7	20	10	8	12	10	263
Szczepanki	73	42	13	1	1	4	13	0	4	6	2	68
Turowo	131	90	24	12	1	3	5	0	2	5	4	87
Węgra	198	125	45	7	16	0	20	3	1	4	7	136
Załogi Jędrzejki	52	34	11	2	0	0	4	2	2	3	1	28
Zberoz	85	54	11	5	0	0	13	0	0	3	5	60
Zembrzus Wielki	91	59	16	4	0	1	14	2	3	8	4	69
Żebry Kordy	84	56	19	1	0	0	3	0	1	2	6	49
RAZEM	3872	2437	723	216	360	53	410	113	78	219	135	2610

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Urzędu Gminy w Czernicach Borowych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych, Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz gminnych szkół podstawowych i gimnazjum

4. Delimitacja obszarów zdegradowanych

W Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 obszar zdegradowany definiuje się jako obszar, na którym zidentyfikowano 'stan kryzysowy'. Stan kryzysowy spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z problemami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej lub środowiskowej lub technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej.

4.1. Sfera społeczna

Analiza natężenia negatywnych zjawisk w sferze społecznej ma fundamentalne znaczenie dla zdiagnozowania stanu kryzysowego w danej jednostce. Poniżej znajduje się zestawienie wskaźników wykorzystanych do analizy w sferze społecznej.

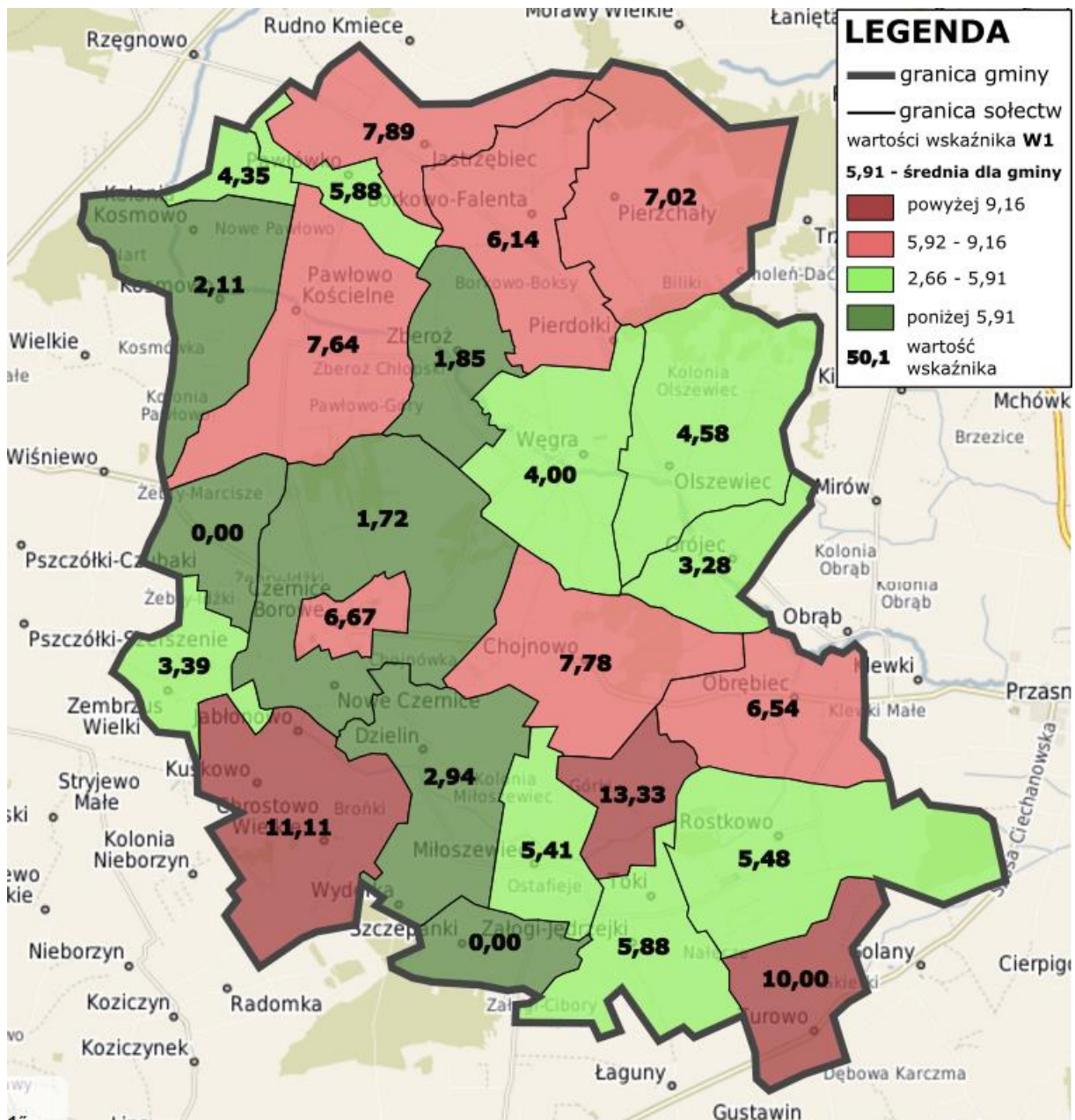
TABELA 4. WSKAŹNIKI SFERY SPOŁECZNEJ

SYMBOL	NAZWA WSKAŹNIKA
W1	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym
W2	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców
W3	Liczba osób nadużywających alkoholu i wymagających leczenia zgłoszonych do GKRPA w przeliczeniu na 100 mieszkańców
W4	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
W5	Liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów
W6	Liczba uczniów z trudnościami w nauce w przeliczeniu na 100 uczniów
W7	Liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych w przeliczeniu na 100 uczniów

Źródło: opracowanie własne

RYSUNEK 4. LICZBA OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W PRZELICZENIU NA 100 MIESZKAŃCÓW W WIEKU PRODUKCYJNYM

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernicach Borowych i Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu

W gminie Czernice Borowe średnio prawie sześciu na stu mieszkańców w wieku produkcyjnym pozostaje bez zatrudnienia ponad 12 miesięcy. Sołectwami, w których wskaźnik W1 przyjmuje najwyższe wartości są: Górki (13,33), Chrostowo Wielkie (11,11) i Turowo (10,00). Wartości wskaźnika dla sołectw: Jastrzębiec, Chojnowo,

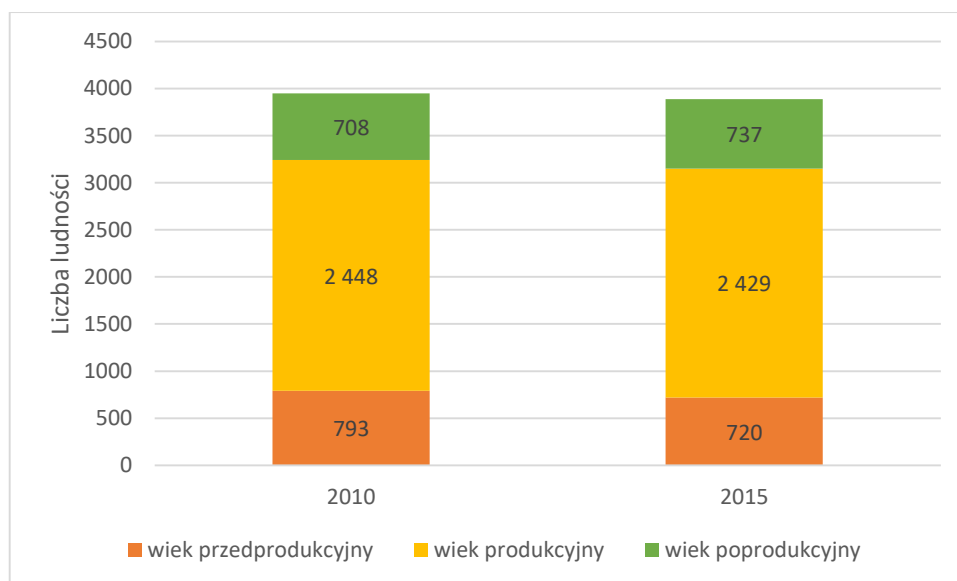

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernice Borowe za jeden z najpoważniejszych problemów społecznych występujących na terenie gminy uznaje alkoholizm. Średnia wartość wskaźnika W3 dla gminy wynosi 1,37. Najwyższe wartości przyjął on dla sołectw: Szczepanki (5,48), Górki (3,45), Czernice Borowe (3,17) i Pierzchały (3,00). Wartości wskaźnika powyżej średniej odnotowano również w sołectwach: Kosmowo, Turowo, Rostkowo, Jastrzębiec, Miłoszewiec i Obrębiec.

W ostatnich latach można zaobserwować wyraźne zmiany struktury demograficznej gminy Czernice Borowe. Dotyczą one przede wszystkim starzenia społeczeństwa, co odzwierciedla zwiększanie udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Poniższy wykres prezentuje zmiany w strukturze wieku ludności gminy między 2010 a 2015 rokiem. Jego analiza pozwala zauważyć występowanie pewnych negatywnych trendów. Przede wszystkim należy zauważyć, że w badanym okresie liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się z 3 949 do 3 886 osób (-1,6%). Kolejnym negatywnym zjawiskiem jest wzrost liczebności najstarszej grupy wiekowej, przy wyraźnym spadku liczebności grupy najmłodszej.

RYSUNEK 7. STRUKTURA WIEKU GMINY CZERNICE BOROWE W 2010 I 2015 R.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tego typu zmiany zagrażają rozwojowi gminy, ponieważ w dłuższej perspektywie będą miały negatywny wpływ na liczebność mieszkańców, co z kolei przełoży się na stan finansów publicznych. Zmiany struktury wieku mieszkańców powodują konieczność

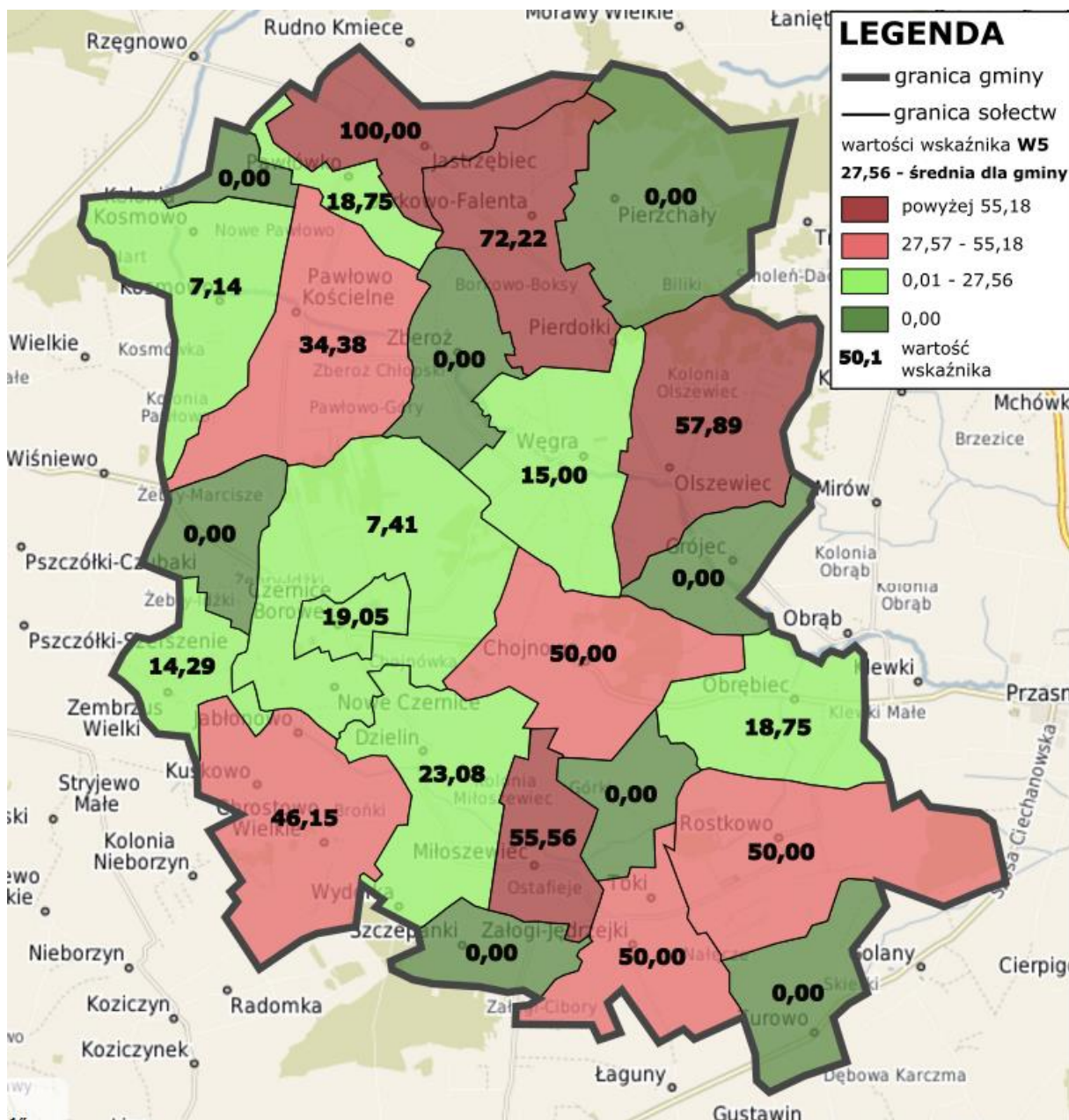

udziałem osób w wieku poprodukcyjnym charakteryzują się: Węgra (22,73%), Żebry Kordy (22,62%), Jastrzębie (22,52%) i Obrębiec (22,44%). Wskaźnik W4 przyjął wartości wyższe niż gminna średnia również w sołectwach: Załogi-Jędrzejki, Pawłowo Kościelne, Kosmowo, Pierzchały, Rostkowo, Czernice Borowe, Olszewiec, Borkowo-Falenta.

Liczba uczniów otrzymujących stypendia socjalne obrazuje, w których sołectwach mieszkają rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej. Jednostkami z największym udziałem uczniów otrzymujących stypendium socjalne są: Jastrzębiec (100,00%), Borkowo-Falenta (72,22%), Olszewiec (57,89%) i Miłoszewiec (55,56%). Trzeba jednak zaznaczyć, że tak wysoka wartość wskaźnika w Jastrzębcu związana jest z faktem, że jest to małe sołectwo, w którym w 2015 roku mieszkało tylko 3 uczniów. Wskaźnik przyjął wyższe wartości niż gminna średnia również w sołectwach: Chojnowo, Rostkowo, Załogi-Jędrzejki, Chrostowo Wielkie, Pawłowo Kościelne.

RYSUNEK 9. LICZBA UCZNIÓW OTRZYMUJĄCYCH STYPENDIUM SOCJALNE W PRZELICZENIU NA 100 UCZNIÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego ośrodka Pomocy Społecznej

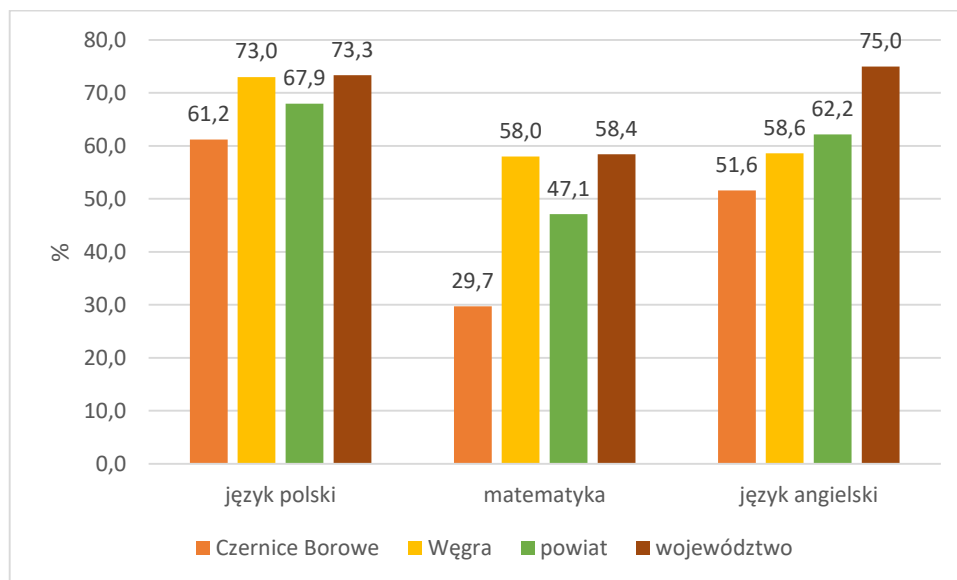
Istotnym problemem zdiagnozowanym w Czernicach Borowych jest niska jakość kształcenia. Metodą sprawdzenia jakości kształcenia na danym obszarze, jest porównanie wyników ogólnopolskich egzaminów kończących dany etap nauki. Poniżej porównano wyniki Sprawdzianu 6-klasisty i Egzaminu Gimnazjalnego, które odbyły się w roku szkolnym 2015/2016. Sprawdzian 6-klasisty w gminie Czernice Borowe pisali uczniowie dwóch szkół: w Czernicach Borowych (33 uczniów) i Węgrze (5 uczniów).

Szkoła Podstawowa w Rostkowie nie została uwzględniona w poniższej analizie, ponieważ, ze względu na małą liczbę dzieci, w roku szkolnym 2015/2016 nie utworzono szóstej klasy.

RYSUNEK 10. WYNIKI SPRAWDZIANU 6-KLASISTY

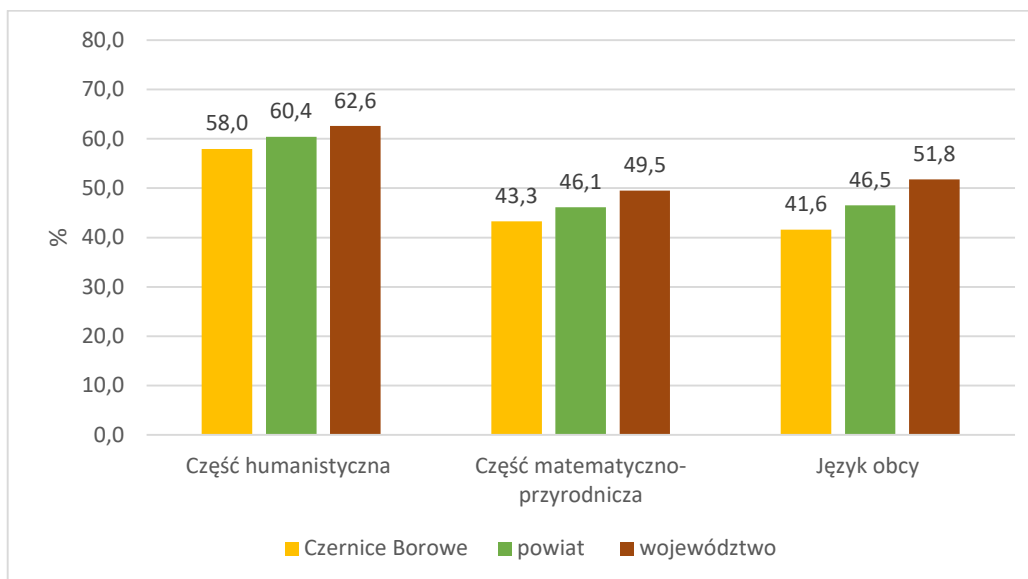
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej

Uczniowie Szkoły Podstawowej w Węgrze osiągnęli wyniki najbardziej zbliżone do średniej wojewódzkiej. Jednak większość dzieci z obszaru gminy uczęszcza do Szkoły Podstawowej w Czernicach Borowych, która osiągnęła wyniki znacznie gorsze od średniej wojewódzkiej i powiatowej. Szczególnie dużą różnicę można zauważyć w przypadku części matematycznej i języka angielskiego.

Na poziomie gimnazjalnym w Gminie Czernice Borowej funkcjonuje tylko jedna szkoła – Gimnazjum w Czernicach Borowych. Gimnazjaliści podchodzący do Egzaminu również uzyskali gorsze wyniki niż średnia dla powiatu i województwa, niemniej jednak różnica nie była już tak duża jak w przypadku Sprawdzenia 6-klasisty. Ponownie dużo większa dysproporcja wystąpiła w przypadku części matematyczno-przyrodniczej i języka obcego.

RYSUNEK 11. WYNIKI EGZAMINU GIMNAZJALNEGO

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej

Z tego powodu zdecydowano się na pogłębienie analizy w obszarze edukacji. Aby zyskać dokładniejszy pogląd na umiejętności dzieci i młodzieży, zwrócono się do wychowawców wszystkich klas, aby oszacowali ilu uczniów z danego sołectwa ma problemy w nauce. Na tej podstawie utworzono wskaźnik W6, który określa liczbę uczniów z trudnościami w nauce w przeliczeniu na 100 uczniów. Nauczyciele ocenili, że niemal co piąty uczeń w gminie osiąga niezadowalające wyniki. Najwyższe wartości wskaźnika odnotowano w sołectwach: Załogi-Jędrzejki (50,0), Rostkowo i Turowo (40,0). Ponadprzeciętna liczba uczniów z trudnościami w nauce zamieszkuje ponadto sołectwa: Czernice Borowe, Jastrzębiec, Żebry Kordy, Szczepanki, Chojnowo, Zembrzus Wielki.

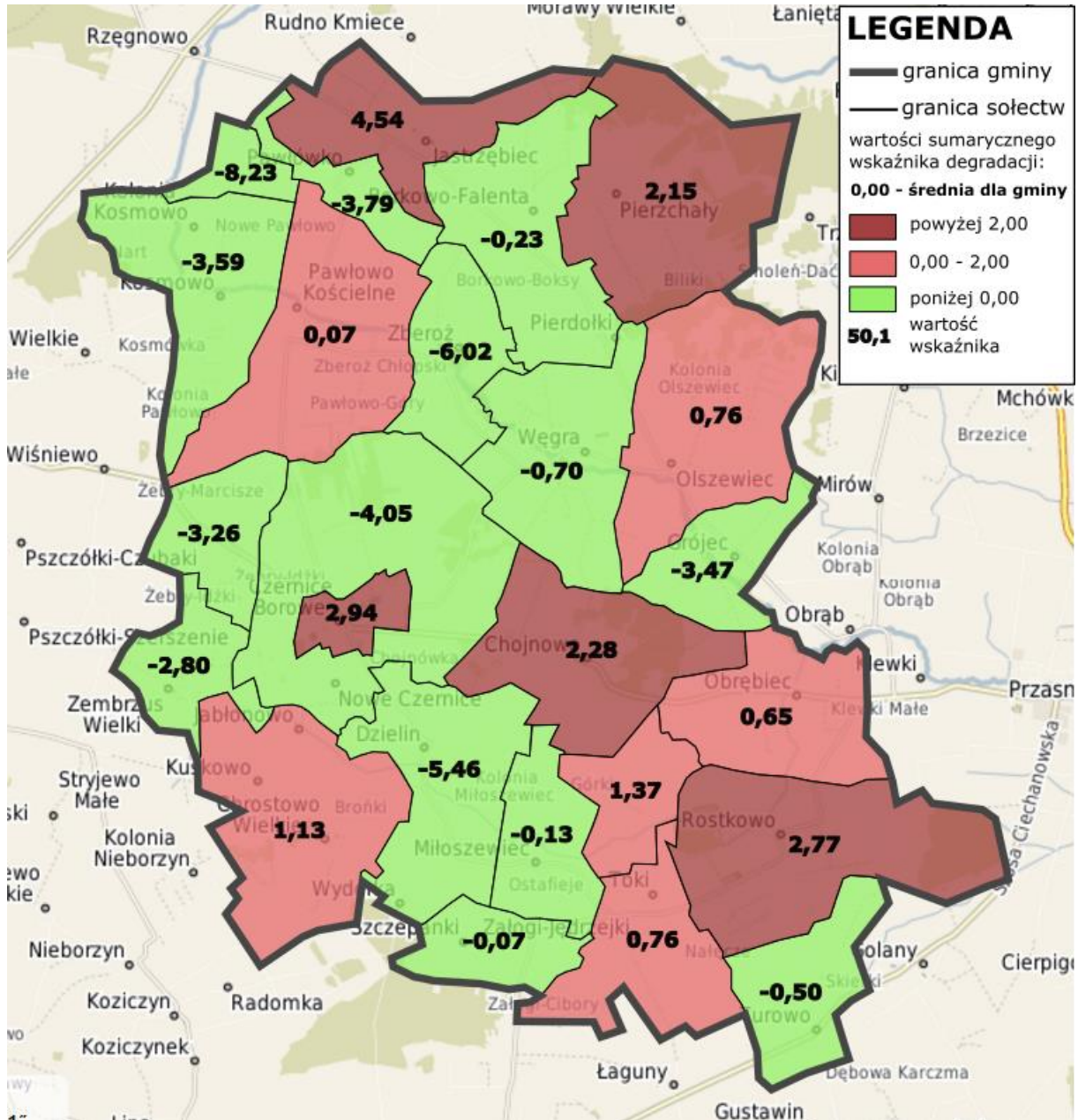

degradacji świadczą o występowaniu sytuacji kryzysowej w ramach danej jednostki analitycznej.

RYСУNEK 14. ROZKŁAD PRZESTRZENNY SUMARYCZNEGO WSKAŹNIKA DEGRADACJI

Źródło: opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernicach Borowych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych, Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz gminnych szkół podstawowych i gimnazjum

Największe wartości sumarycznego wskaźnika degradacji występują w sołectwach: Jastrzębiec (4,54), Czernice Borowe (2,94), Rostkowo (2,77), Chojnowo (2,28)

i Pierzchały (2,15). Dodatkowo wartości wskaźnika sumarycznego odnotowano ponadto w następujących sołectwach: Górki, Chrostowo Wielkie, Olszewiec, Załogi Jędrzejki, Obrębiec, Pawłowo Kościelne. W wymienionych sołectwach zidentyfikowano niekorzystną sytuację w sferze społecznej.

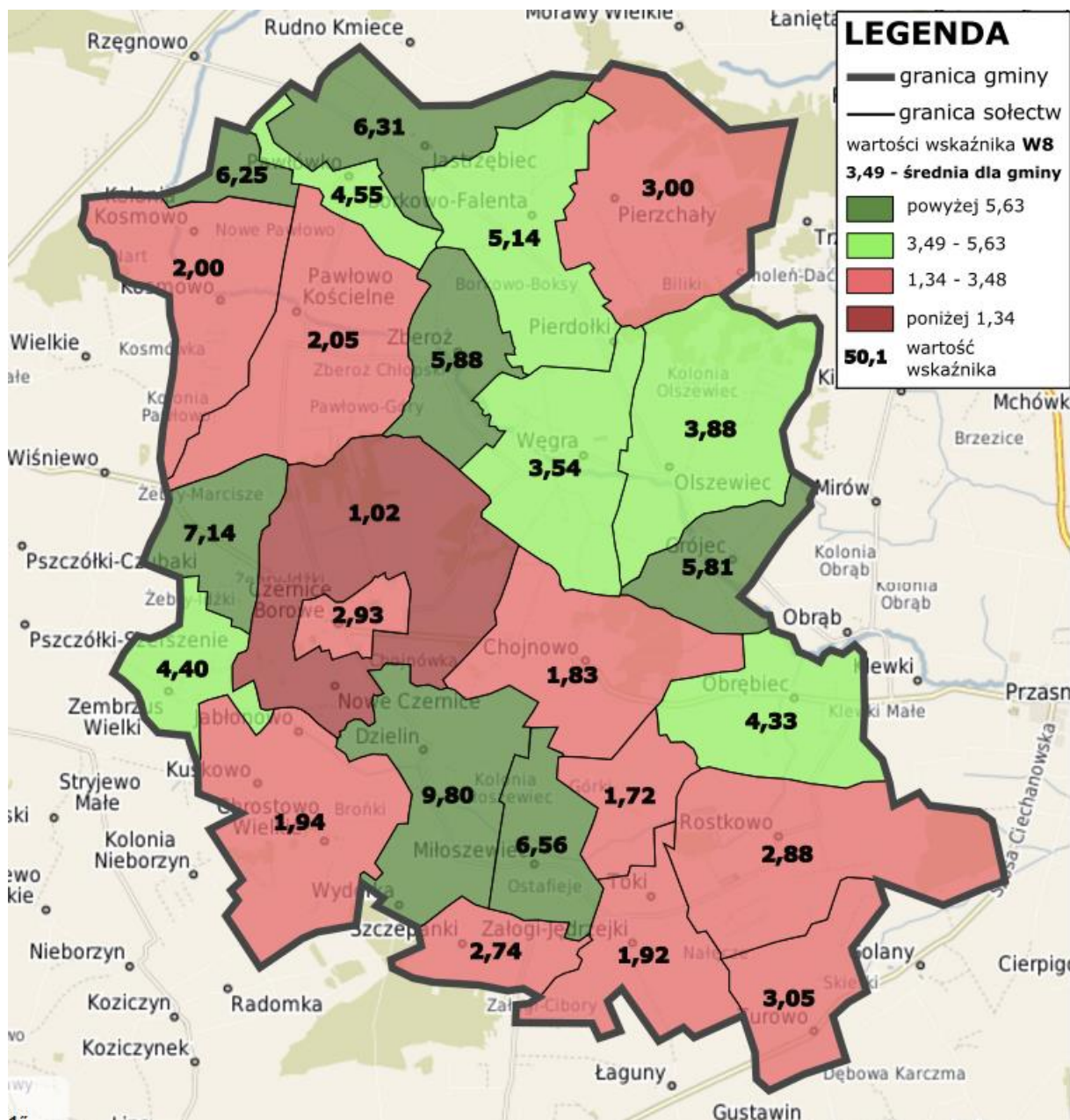
4.2. Sfera gospodarcza

Identyfikacja miejsc występowania problemów w sferze gospodarczej nastąpiła w wyniku analizy wskaźnika: liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Przedmiotowy wskaźnik odzwierciedla poziom przedsiębiorczości społeczności lokalnej.

RYSUNEK 15. LICZBA ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA 100 MIESZKAŃCÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej

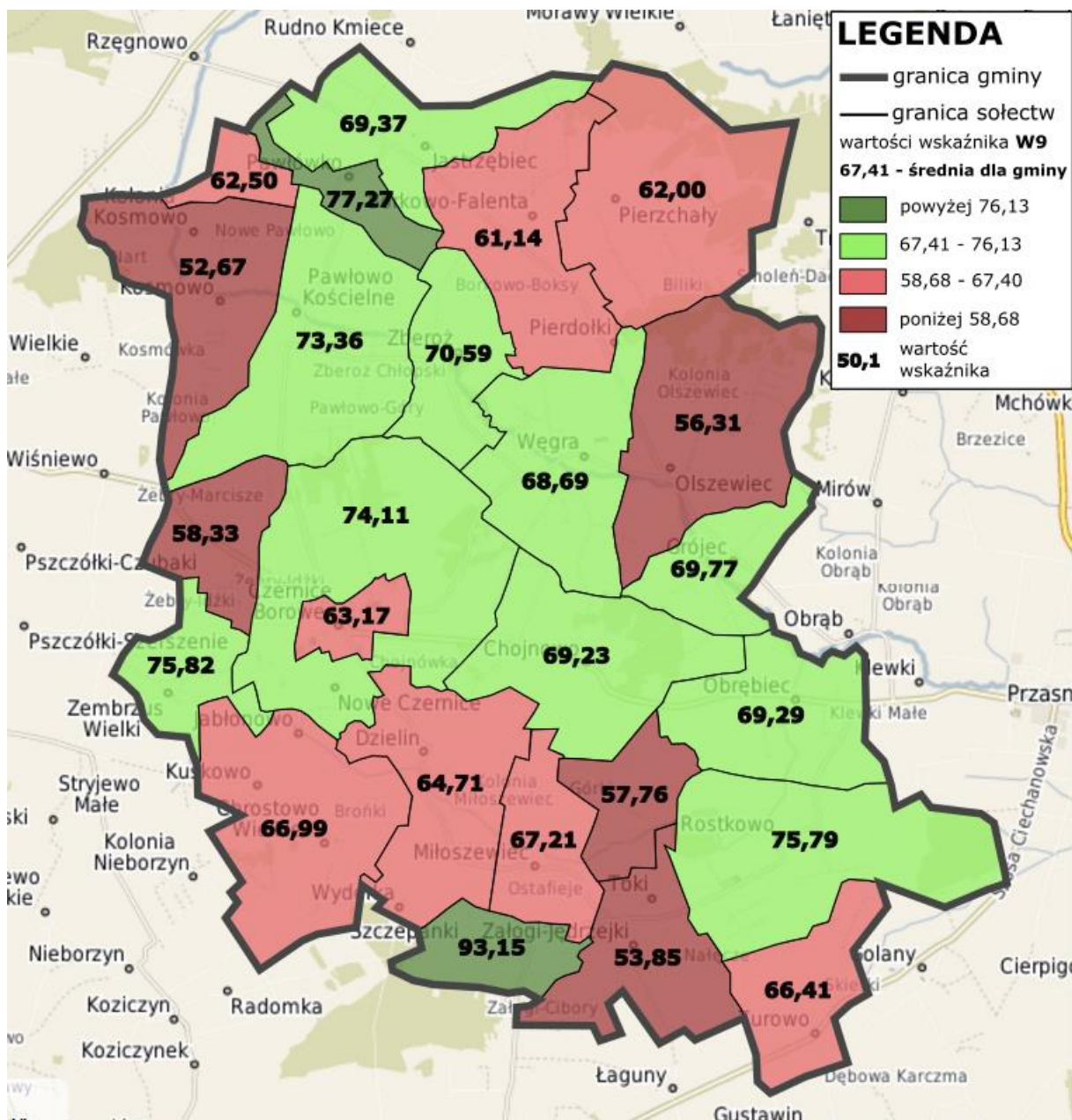
Sołectwem o najniższej wartości badanego wskaźnika są Nowe Czernice (1,02). Wartościami mniejszymi niż wynosząca 3,49 średnia dla gminy cechują się również sołectwa: Górki, Chojnowo, Załogi-Jędrzejki, Chrostowo Wielkie, Kosmowo, Pawłowo Kościelne, Szczepanki, Rostkowo, Czernice Borowce, Pierzchały i Turowo. W związku z powyższym w wymienionych sołectwach występuje problem sfery gospodarczej.

4.3. Sfera środowiskowa

Na podstawie informacji o liczbie osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów opracowano wskaźnik, który odzwierciedla poziom świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

RYСУNEK 16. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH SELEKTYWNĄ ZBIÓRKĄ ODPADÓW W PRZELICZENIU NA 100 MIESZKAŃCÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernicach Borowych

Najmniejszą liczbą osób objętych selektywną zbiórką odpadów przypadających na 100 mieszkańców charakteryzują się sołectwa: Kosmowo (52,57), Załogi-Jędrzejki (53,85), Olszewiec (56,31), Górki (57,76) i Żebry-Kordy (58,33). Wartości niższe niż średnia (67,41) wskaźnik przyjmuje również w sołectwach: Borkowo-Falenta, Pierzchały, Kadzielnia, Czernice Borowe, Dzielin, Turowo, Chrostowo Wielkie i Miłoszewiec.

4.4. Sfera techniczna

Cechą wyróżniającą gminę Czernice Borowe jest liczba obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa. W myśl ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. (Dz. U. 2016 poz. 1887) zabytek to: *„nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”*. Zabytki nieruchome wpisywane są do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W rejestrze Narodowego Instytutu Dziedzictwa umieszczane są te obiekty, których wartość historyczna, artystyczna lub naukowa ma znaczenie ponadlokalne.

Na terenie gminy Czernice Borowe znajduje się 10 zabytków wpisanych do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Obiekty te mieszczą się na obszarach 5 jednostek analitycznych: Pawłowa Kościelnego, Węgry, Czernic Borowych, Chojnowa i Rostkowa.

TABELA 5. ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU NARODOWEGO INSTYTUTU DZIEDZICTWA

SOŁECTWO	ZABYTEK	NUMER Z REJESTRU
Pawłowo Kościelne	Kościół par. pw. św. Antoniego Padewskiego	A-123 z 2.04.1962
	Zespół dworski - dwór, - park.	A-308 z 19.12.1996
Węgry	Kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela	A-126 z 2.04.1962
	Dzwonnica	j.w.
	Plebania	A-312 z 25.04.1997

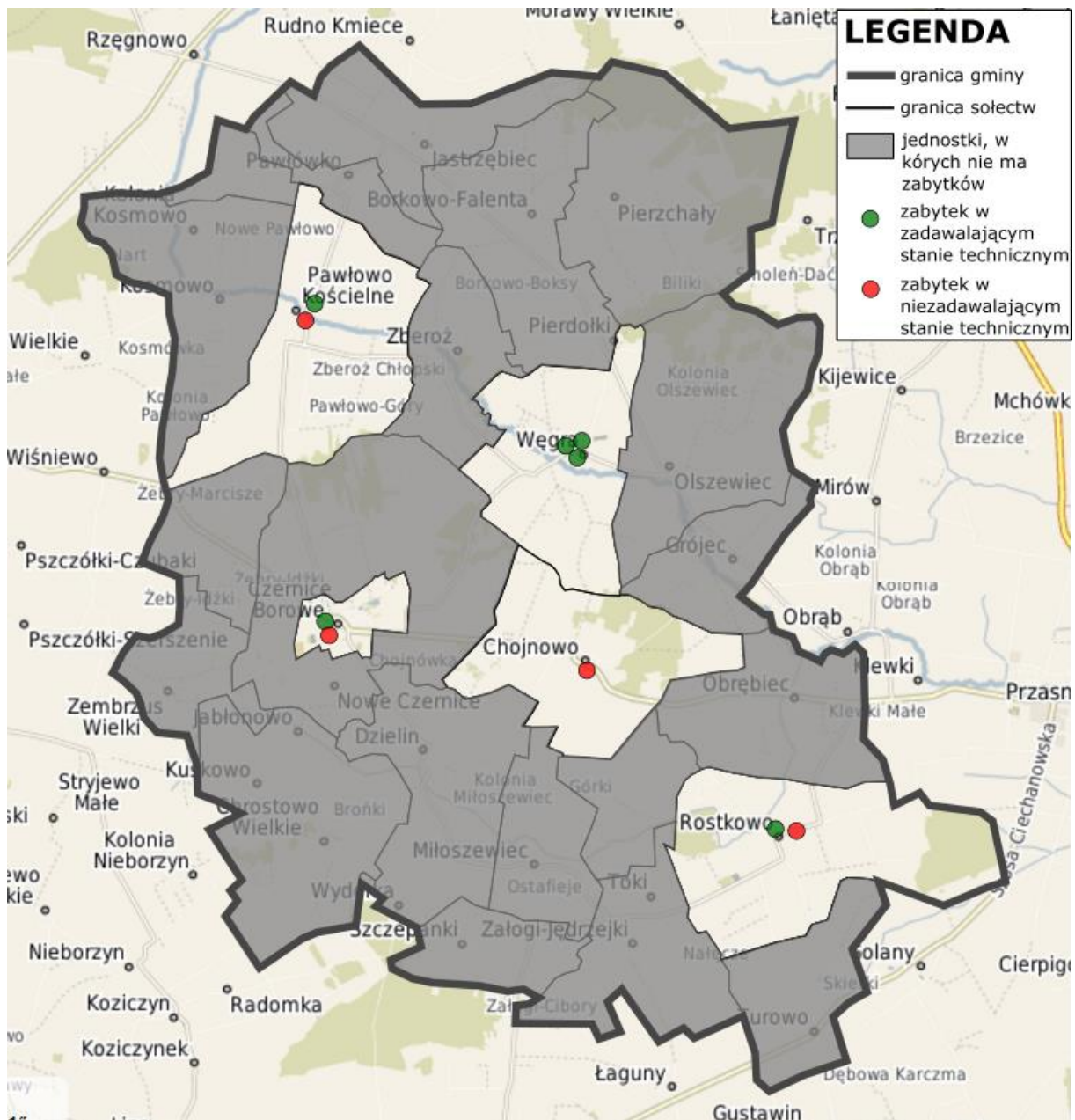
Czernice Borowe	Kościół par. pw. św. Achacjusza i Towarzyszy Męczenników	A-114 z 10.03.1962
	Dzwonnica	A-984 z 22.09.2010
Chojnowo	Zespół dworski - dwór, - mleczarnia, - obora i stajnia, - park.	A-280 z 14.05.1994
Rostkowo	Kościół par. pw. św. Stanisława Kostki	A-746 z 25.05.2007
	Zespół dworski: - dwór, - park.	A-124 z 2.04.1962

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Zgodnie z ewidencją stanu zachowania zabytków prowadzoną przez Urząd Gminy w Czernicach Borowych stan 4 zabytków: zespołu dworskiego w Pawłowie Kościelnym, Kościoła par. pw. Św. Achacjusza i Towarzyszy Męczenników w Czernicach Borowych, zespołu dworskiego w Chojnowie i zespołu dworskiego w Rostkowie, jest zły. Rozmieszczenie zabytków ze wskazaniem ich stanu technicznego przedstawia poniższa mapa.

RYSUNEK 17. ROZMIESZCZENIE I STAN TECHNICZNY ZABYTKÓW WPISANYCH DO REJESTRU NARODOWEGO INSTYTUTU DZIEDZICTWA

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernicach Borowych.

Występowanie na terenie jednostek analitycznych: Pawłowo Kościelne, Czernice Borowe, Chojnowo i Rostkowo zabytku o złym stanie technicznym jest potwierdzeniem występowania problemów w sferze technicznej.

4.5. Podsumowanie diagnozy

W poniższej tabeli znajduje się podsumowanie diagnozy występowania stanu kryzysowego w poszczególnych jednostkach analitycznych gminy Czernice Borowe. Jak już wspomniano, stan kryzysowy diagnozowany jest na obszarach, na których problemy społeczne współwystępują z problemami w co najmniej jednej z pozostałych sfer. Występowanie problemów społecznych w danej jednostce, zostało potwierdzone na podstawie dodatniego sumarycznego wskaźnika degradacji. Problemy w sferach gospodarczej i środowiskowej określono na podstawie niższych niż średnia dla gminy wartości wskaźników W8 i W9, natomiast problem w sferze technicznej na podstawie występowania zabytków wpisanych do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa o niezadawalającym stanie technicznym.

TABELA 6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY WYSTĘPOWANIA STANU KRYZYSOWEGO W SOŁECTWACH GMINY CZERNICE BOROWE

PROBLEMY JEDNOSTKA	WYSTĘPOWANIE PROBLEMÓW W SFERACH				POTWIERDZENIE STANU KRYZYSOWEGO
	społeczna	gospodarcza	środowiskowa	techniczna	
Borkowo-Falenta	nie	nie	tak	nie	nie
Chojnowo	tak	tak	nie	tak	tak
Chrostowo Wielkie	tak	tak	tak	nie	tak
Czernice Borowe	tak	tak	tak	tak	tak
Dzielin	nie	nie	tak	nie	nie
Górki	tak	tak	tak	nie	tak
Grójec	nie	nie	nie	nie	nie
Jastrzębiec	tak	nie	nie	nie	nie
Kadzielnia	nie	nie	tak	nie	nie
Kosmowo	nie	tak	tak	nie	nie
Miłoszewiec	nie	nie	tak	nie	nie
Nowe Czernice	nie	tak	nie	nie	nie
Obrębiec	tak	nie	nie	nie	nie
Olszewiec	tak	nie	tak	nie	tak
Pawłowo Kościelne	tak	tak	nie	tak	tak
Pawłówko	nie	nie	nie	nie	nie
Pierzchały	tak	tak	tak	nie	tak

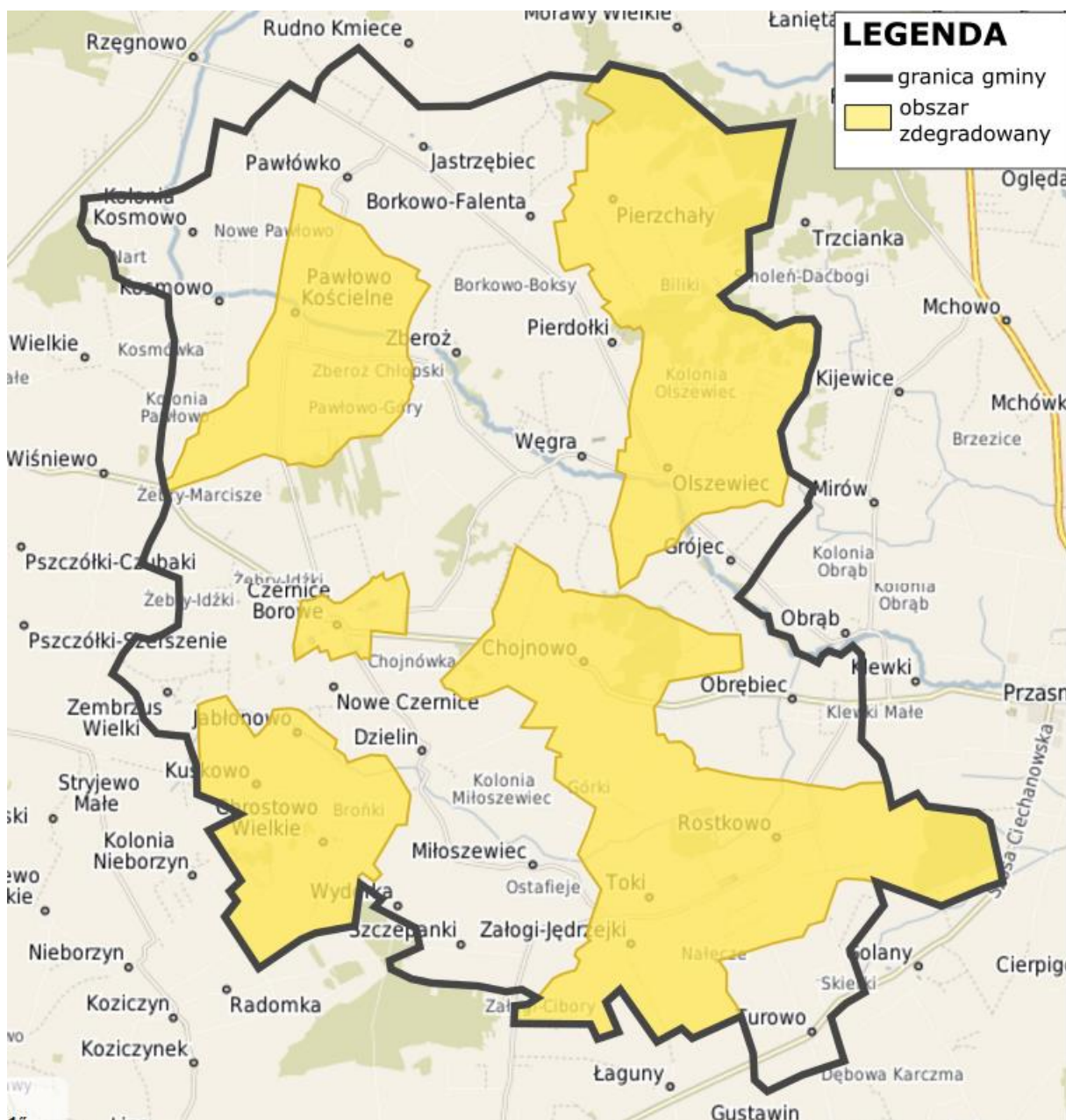
Rostkowo	tak	tak	nie	tak	tak
Szczepanki	nie	tak	tak	nie	nie
Turowo	nie	tak	tak	nie	nie
Węgra	nie	nie	nie	nie	nie
Załogi Jędrzejki	tak	tak	tak	nie	tak
Zberoz	nie	nie	nie	nie	nie
Zembrzus Wielki	nie	nie	nie	nie	nie
Żebry Kordy	nie	nie	tak	nie	nie

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli obszar zdegradowany gminy Czernice Borowe obejmuje teren 9 sołectw: Chojnowo, Chrostowo Wielkie, Czernice Borowe, Górki, Olszewiec, Pawłowo Kościelne, Pierzchały, Rostkowo i Załogi Jędrzejki.

RYSUNEK 18. OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY CZERNICE BOROWE

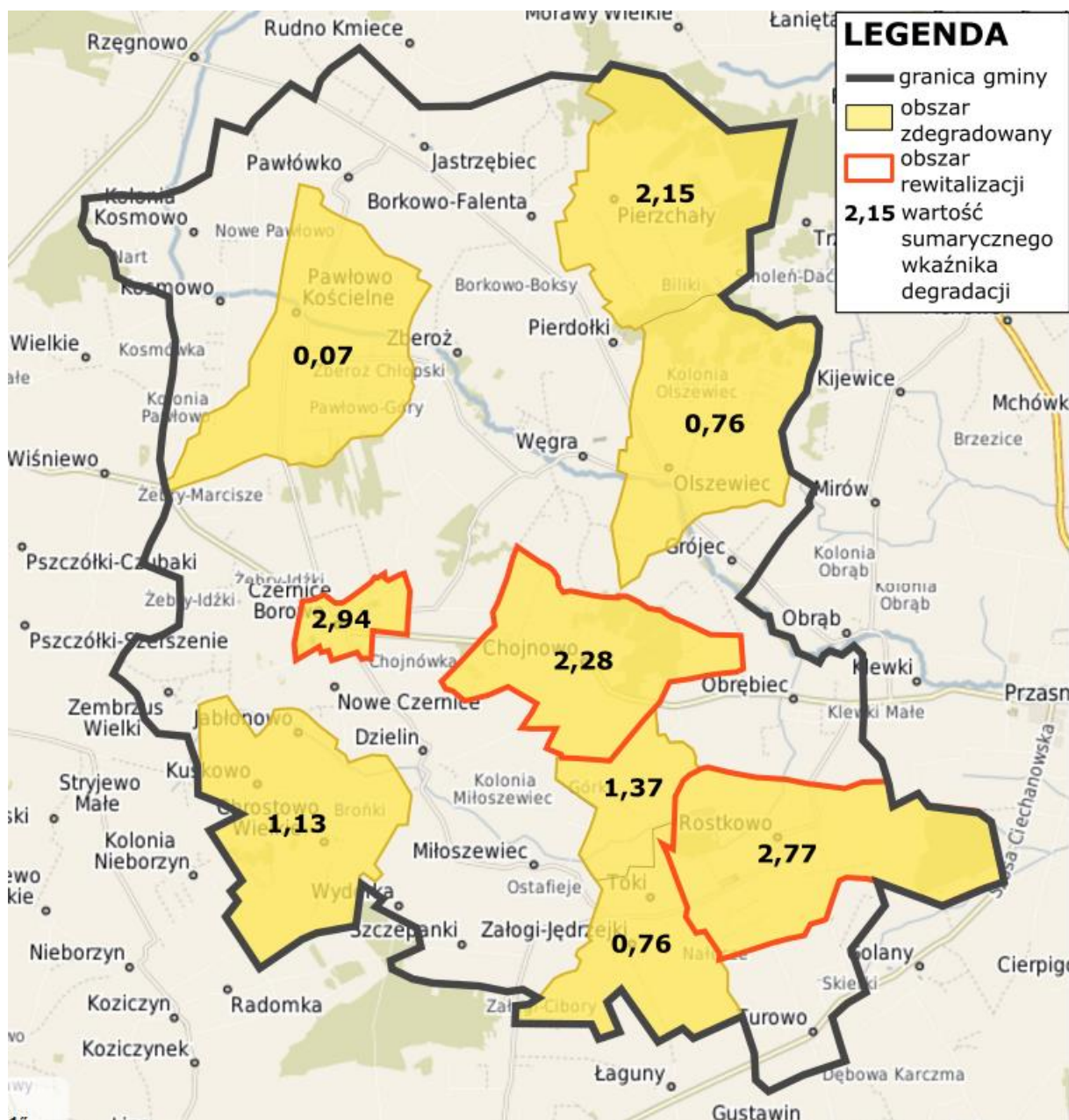
Źródło: opracowanie własne

Obszar zdegradowany ma powierzchnię 5 334,07 ha, co stanowi 44,38% powierzchni gminy. Zamieszkiwany jest przez 1 954 osoby, czyli 50,46% mieszkańców gminy. Są to wartości znacznie przekraczające limity dopuszczone w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. Zgodnie z Wytycznymi obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów

większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% jej mieszkańców. W związku z tym uznano, że najbardziej uzasadnione jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji w jednostkach cechujących się największym natężeniem występowania problemów społecznych tj. Czernicach Borowych (sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej – 2,94), Rostkowie (2,77) i Chojnowie (2,28).

RYSUNEK 19. OBSZAR ZDEGRADOWANY I OBSZAR REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE

Źródło: opracowanie własne

5. Obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji wyznaczony w gminie Czernice Borowe składa się z 3 podobszarów, których zasięg wyznaczają granice 3 sołectw: Czernic Borowych, Chojnowa i Rostkowa. **Zajmuje on powierzchnię 1 580,78 ha, czyli stanowi 13,2% obszaru gminy i zamieszkiwany jest przez 1 030 osób, czyli 26,6% wszystkich mieszkańców.**

TABELA 7. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE - PODSTAWOWE DANE STATYSTYCZNE

PODOBSZAR	LICZBA LUDNOŚCI	POWIERZCHNIA [HA]
Czernice Borowe	410	137,52
Chojnowo	273	623,79
Rostkowo	347	819,47
Razem	1 030	1 580,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernicach Borowych

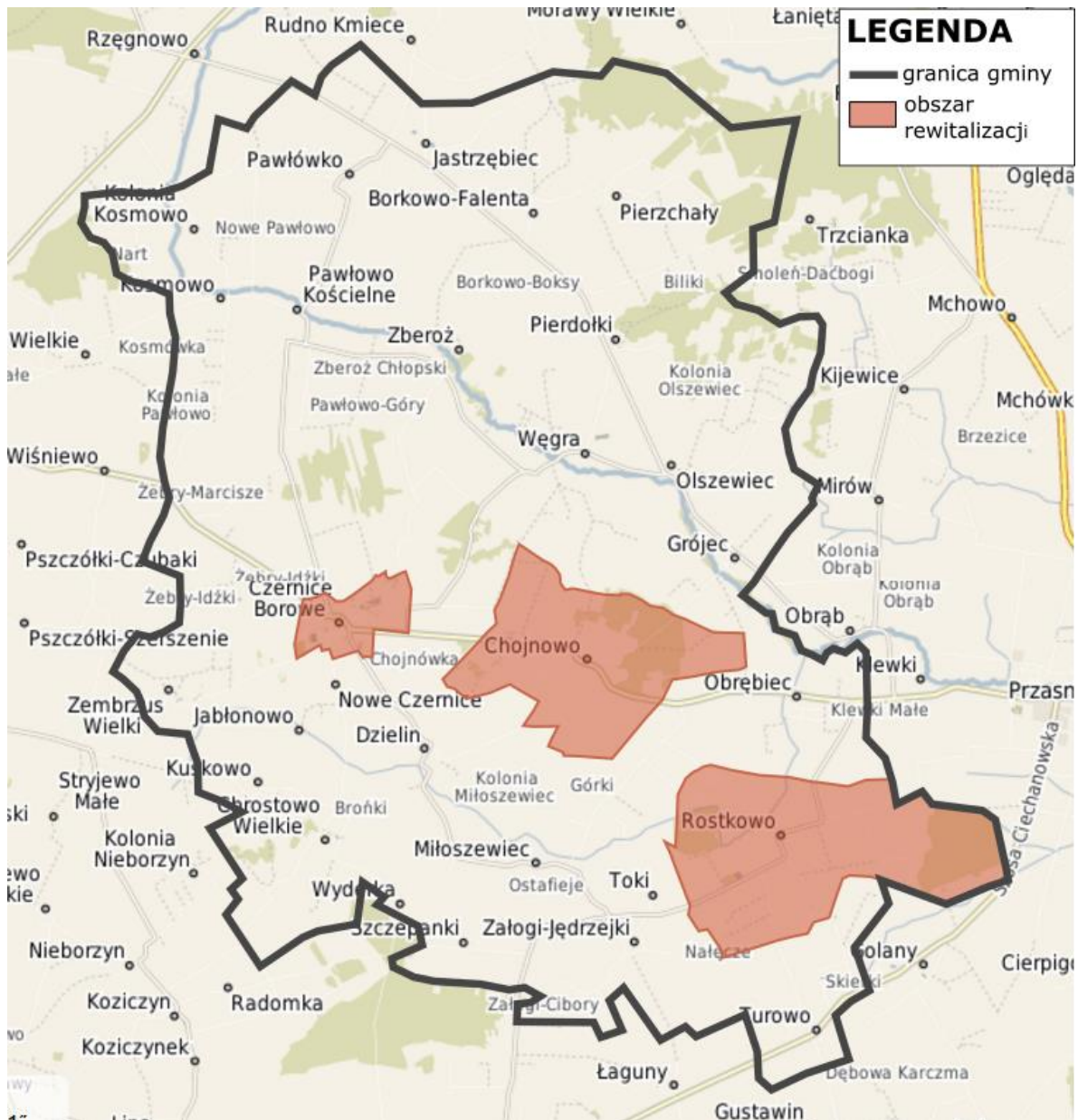
Występowanie stanu kryzysowego na podobszarze Czernice Borowe zostało potwierdzone za pomocą 8 z 9 badanych wskaźników. W przypadku Chojnowa i Rostkowa analiza 6 wskaźników potwierdziła występowanie problemów w sferach społecznej i gospodarczej.

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji przedstawiono na poniższej mapie.

RYСУNEK 20. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE

Źródło: opracowanie własne

5.1. Pogněbiona diagnoza obszaru rewitalizacji

RYS HISTORYCZNO - FUNKCJONALNY

- **Czernice Borowe** są najstarszą miejscowosc w gminie, ich historia sięga XIV wieku. Od 1973 roku zlokalizowana jest tu siedziba władz gminy. Jest to podobszar rewitalizacji największy pod względem liczby ludności (410 osób) i równocześnie najmniejszy pod względem powierzchni (137,52 ha). Czernice Borowe są jedyną miejscowosc w gminie, w obrębie której nadano nazwy ulicom. We wsi znajdują się instytucje publiczne i punkty uslugowe, z których korzystają mieszkańcy całej gminy. W Czernicach Borowych zlokalizowane są takie instytucje jak: Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, Gminne Centrum Informacji, Ochotnicza Straż Pożarna, szkoła podstawowa i gimnazjum, Niepubliczny Zakłd Opieki Zdrowotnej MEDICA, gabinet stomatologiczny, 2 banki spdzielcze i apteka. Przy ulicy Chełchowskiego 3 mieści się Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Nasze Dzieci”, w której przebywa 17 dzieci w wieku od 3 do 17 lat. Placówka prowadzona jest przez Fundację Inicjatyw Prorodzinnych i Opiekuńczo-Wychowawczych
- **Sołectwo Chojnowo** jest jedynym podobszarem rewitalizacji, w którego skłd wchodzi dwie miejscowosci - Chojnowo i Chojnówka. Całe sołectwo zamieszkiwane jest przez 273 osoby, w tym Chojnowo ma 245 mieszkańców. Pierwsze informacje na temat istnienia osady pochodzą z XIV wieku, jednak miejscowosc najpręziej rozwijała się pod koniec XIX wieku, kiedy zarządzał ni Stanisław Chełchowski. W pierwszej połowie XIX wieku zbudowano zespół dworski w Chojnowie, wokół którego rozwijała się wieś. Na przełomie XIX i XX wieku dwór był miejscem wspdziałania ziemian, właśnie tam odbywały się spotkania mające na celu podniesienie świadomosci narodowej oraz służące rozwojowi wsi. Po II wojnie światowej majątek razem z dworem na mocy dekretu PKWN został przekazany na rzecz Skarbu Państwa. W dworze mieściła się dyrekcja PGR Chojnowo oraz mieszkania pracownicze. Po zmianach ustrojowych majątkiem zarządzała Agencja Rolna Skarbu Państwa, która w 2011 roku przekazała go na rzecz gminy. Ze względu na historię wsi związaną z funkcjonowaniem PGR, Chojnowo jest jedyną miejscowosc obszaru rewitalizacji, w której znajdują się mieszkalne budynki wielorodzinne.

- **Sołectwo Rostkowo** zamieszkuje 347 osób, jest to druga pod względem liczby ludności miejscowość w gminie. Wieś rozwijała się wokół dwóch sąsiadujących ze sobą obiektów: kościoła i zespołu dworskiego. Kościół par. pw. św. Stanisława Kostki został wybudowany w miejscu urodzenia św. Stanisława – patrona młodzieży i gminy Czernice Borowe. Miejsce stanowi centrum kultu świętego. Sanktuarium w Rostkowie co roku odwiedzane jest przez liczne grupy pielgrzymów, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Zespół dworski został wybudowany w XIX wieku, od tego czasu wielokrotnie zmieniał się jego właściciel. Obecnie w budynku dworu funkcjonuje Szkoła Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki w Rostkowie.

INFRASTRUKTURA I PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

- Obszar rewitalizacji wyposażony jest w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną. Wszystkie budynki zlokalizowane w zwartej zabudowie podłączone są do sieci kanalizacyjnej. Pozostałe nieruchomości wyposażone są w przydomowe oczyszczalnie ścieków, z uwagi na brak ekonomicznego uzasadnienia przyłączenia do sieci kanalizacyjnej budynków w zabudowie rozproszonej.
- Część dróg przebiegających przez obszar nie posiada utwardzonej nawierzchni i wydzielonych chodników. Na problem ten wskazywali również mieszkańcy w badaniu ankietowym. 36% respondentów uważa, że na obszarze rewitalizacji stan techniczny dróg i chodników jest zły. Modernizacji wymagają w szczególności drogi (utwardzone i nieutwardzone) na terenie podobszaru Chojnowo.
- Na obszarze rewitalizacji znajduje się pięć zabytków wpisanych do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa: kościół par. pw. św. Achacjusza i Towarzyszy Męczenników pochodzący z XVI wieku i dzwonnica z XX wieku w Czernicach Borowych, zespół dworski z XIX i XX wieku w Chojnowie oraz kościół par. pw. św. Stanisława Kostki i zespół dworski (obydwa z XIX wieku) w Rostkowie.
- Na analizowanym obszarze znajdują się również obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków, są to przede wszystkim drewniane budynki mieszkalne i gospodarcze. Stan techniczny wielu obiektów zabytkowych jest niezadawalający,

dlatego też konieczne jest przeprowadzenie prac konserwatorskich w celu zachowania ich wartości kulturowej.

RYSUNEK 21. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN TECHNICZNY KOŚCIOŁA W CZERNICACH BOROWYCH

Źródło: fotografie własne

RYSUNEK 22. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN TECHNICZNY ZESPOŁU DWORSKIEGO W CHOJNOWIE

Źródło: fotografie własne

- W Czernicach Borowych znajduje się szkoła, w której uczy się większość dzieci i młodzieży z obszaru gminy. W budynku funkcjonują dwie placówki: Szkoła Podstawowa im. Janiny Sieklickiej w Czernicach Borowych i Gimnazjum im. 21. Pułku Piechoty "Dzieci Warszawy" w Czernicach Borowych. Stan techniczny budynku szkoły jest zły. Konieczne jest przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych, a także remont sal lekcyjnych.

RYSUNEK 23. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN TECHNICZNY BUDYNKU SZKOŁY W CZERNICACH BOROWYCH

Źródło: fotografie własne

- Szkoła Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki w Rostkowie mieści się w budynku zabytkowego dworu. Park podworski pełni funkcję rekreacyjnego terenu przyszkolnego, na którym znajduje się boisko do piłki nożnej i plac zabaw.

RYSUNEK 24. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN TECHNICZNY DWORU W ROSTKOWIE

Źródło: fotografie własne

- Niektóre budynki mieszkalne zlokalizowane na obszarze rewitalizacji również wymagają podjęcia działań termomodernizacyjnych. Działania te przyczynią się do poprawy efektywności energetycznej budynków i wpłyną na redukcję emisji szkodliwych substancji powodujących zanieczyszczenia powietrza.

RYSUNEK 25. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PROBLEMY W MIESZKALNICTWIE

Źródło: fotografie własne

- Na obszarze rewitalizacji znajdują się budynki, które od lat nie są użytkowane. Przykładami są dwa budynki w centrum Czernic Borowych i budynek byłego PGR w Chojnowie. Stan techniczny tych budynków jest zły. Występowanie na obszarze niszczących i niezagospodarowanych obiektów wskazuje na problemy w sferze przestrzenno-funkcyjnej.

RYSUNEK 26. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - BUDYNEK BYŁEGO PGR

Źródło: fotografie własne

RYSUNEK 27. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PUSTOSTANY W CZERNICACH BOROWYCH

Źródło: fotografie własne

- Istotnym problemem na obszarze rewitalizacji jest brak funkcjonalnych, urządzonych przestrzeni publicznych, które sprzyjałyby integracji społecznej i spędzaniu czasu na świeżym powietrzu.

- W Czernicach Borowych znajdują się dwa place zabaw, jeden przy budynku szkoły, a drugi przy tzw. Zielonej Górze – niezagospodarowanej działce znajdującej się po przeciwnej stronie wsi. Obydwa place są ubogo wyposażone, a urządzenia przeznaczone są tylko dla małych dzieci.
- Jediną przestrzenią umożliwiającą aktywne spędzanie czasu w Czernicach Borowych starszym dzieciom, młodzieży i dorosłym jest teren boisk sportowych znajdujących się na terenie szkoły. Aby zwiększyć komfort i bezpieczeństwo użytkowników korzystających z infrastruktury sportowej konieczne jest przeprowadzenie prac związanych z poprawą stanu nawierzchni boisk, wyposażenie ich w piłkochwyty, siatki na bramki, oświetlenie itp.

RYСУNEK 28. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN PRZESTRZENI PUBLICZNYCH W CZERNICACH BOROWYCH

Źródło: fotografie własne

RYСУNEK 29. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN PRZESTRZENI PUBLICZNYCH W ROSTKOWIE

Źródło: fotografie własne

- Na terenie Rostkowa jedyną ogólnodostępną przestrzenią przystosowaną do aktywnego wypoczynku jest wspomniany już park podworski. Przestrzeń ta nie jest jednak w pełni funkcjonalna, ze względu na niewystarczające wyposażenie.
- Kościół pw. Św. Stanisława Kostki jest celem licznych odwiedzin pielgrzymów. Otoczenie kościoła nie jest wyposażone w jakąkolwiek infrastrukturę pozwalającą na przyjmowanie grup zorganizowanych, przez co potencjał Rostkowa związany z turystyką sakralną nie jest w pełni wykorzystany.
- Na obszarze Chojnowa jedyną ogólnodostępną przestrzenią o charakterze rekreacyjnym jest park podworski, jednak obecny stan tej przestrzeni uniemożliwia pełne jej wykorzystanie.
- Na temat problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej mieszkańcy gminy mogli się również wypowiedzieć w badaniu ankietowym. Najwięcej osób odpowiedziało, że liczba funkcjonalnych przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji jest niewystarczająca (43%). Z kolei 12% mieszkańców stwierdziło niską estetykę już istniejących przestrzeni publicznych. Wyniki diagnozy jednoznacznie potwierdzają, że w sferze przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji, istnieje potrzeba przeprowadzenia działań w zakresie kreowania estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.

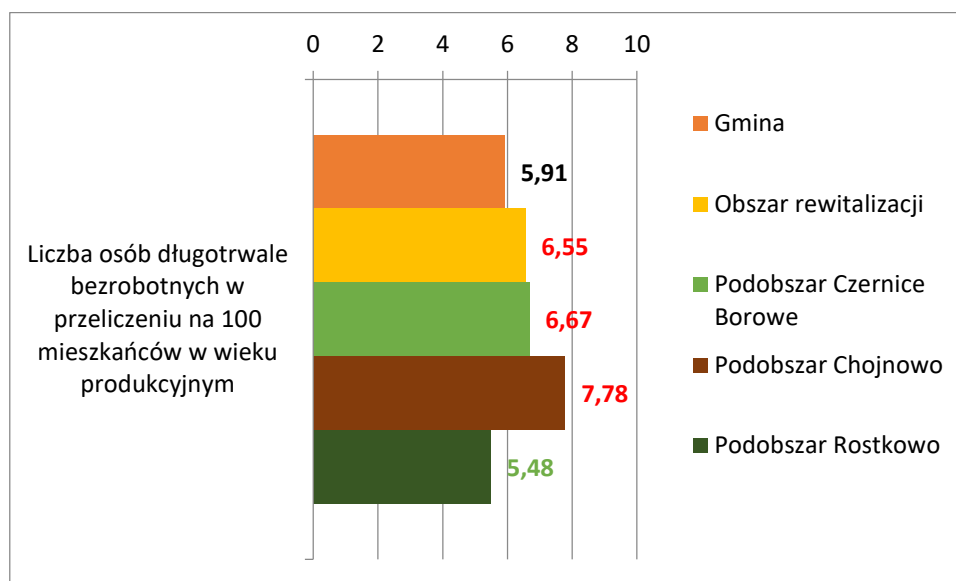
BEZROBOCIE I JEGO KONSEKWENCJE

- Problem występowania bezrobocia na obszarze rewitalizacji był analizowany za pomocą wskaźnika liczby osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wartość wskaźnika potwierdziła występowanie problemu na podobszarach Czernice Borowe i Chojnowo.

RYSUNEK 30. WARTOŚCI WSKAŹNIKA W1 DLA OBSZARU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

- W 2015 roku obszar rewitalizacji zamieszkiwany był przez 65 osób zarejestrowanych jako bezrobotne.
- Na obszarze typowo rolniczym oprócz bezrobocia rejestrowanego występuje problem bezrobocia ukrytego. Wynika to z faktu, że płatnicy KRUS nie mogą rejestrować się jako osoby bezrobotne, nawet mimo nieosiągania dochodów w gospodarstwie rolnym.
- W przypadku podobszaru Czernice Borowe nie zaobserwowano dysproporcji pomiędzy liczbą bezrobotnych kobiet i mężczyzn, która wynosi odpowiednio 11 i 12 osób. Na pozostałych dwóch podobszarach liczba bezrobotnych kobiet znacząco przewyższała liczbę mężczyzn. W obu przypadkach udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł ponad 70%.
- Analizując zjawisko bezrobocia nie można pominąć struktury wieku osób pozostających bez pracy. Ponad 16% wszystkich bezrobotnych to osoby młode, które nie ukończyły jeszcze 25 lat, natomiast ponad 27% bezrobotnych stanowią osoby w wieku powyżej 50 lat. Największą grupę – ponad 50% bezrobotnych – stanowią osoby w wieku 25-50 lat.
- Kolejnym analizowanym aspektem jest bezrobocie długotrwałe. Za długotrwałe bezrobotnych uznaje się osoby, które pozostają bez zatrudnienia przez ponad 12 miesięcy. Wysoki odsetek osób długotrwałe bezrobotnych w ogólnej liczbie

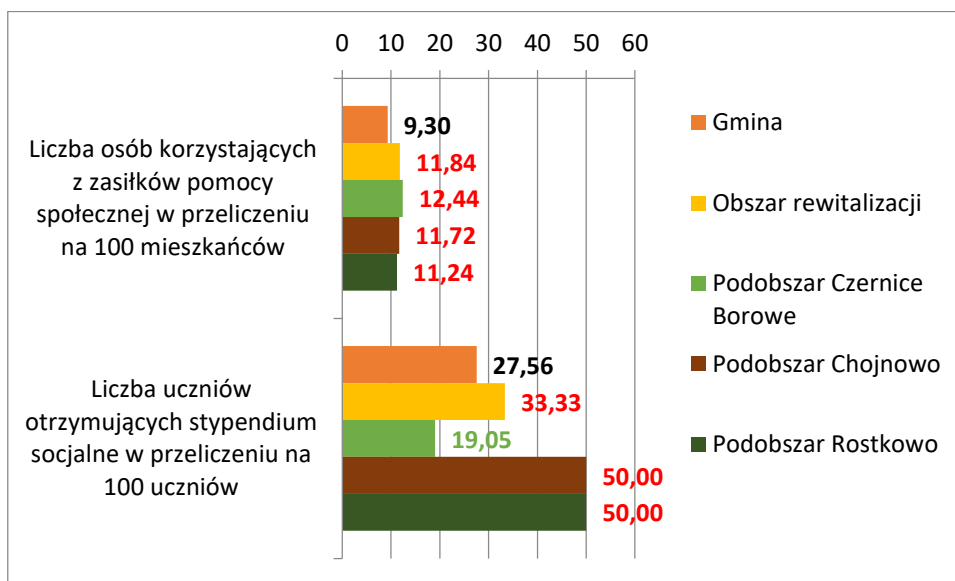
mieszkańców w wieku produkcyjnym, charakteryzuje szczególnie podobszary Czernic Borowych i Chojnowa, w których mieszka odpowiednio 17 i 13 osób dotkniętych problemem. Dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa, zjawisko długotrwałego pozostawania bez pracy jest niekorzystne, ponieważ przyczynia się do występowania innych problemów społecznych. Należą do nich między innymi ubóstwo czy uzależnienia, które w konsekwencji mogą prowadzić do wykluczenia społecznego osób bezrobotnych. Potwierdza to opinia ankietowanych. Ich zdaniem osoby bezrobotne stanowią grupę społeczną, która w największym stopniu zagrożona jest wykluczeniem społecznym.

- Długotrwałe pozostawanie bez pracy znacznie ogranicza możliwości uczestnictwa w pozostałych sferach życia publicznego. Osoby bezrobotne zaczynają akceptować swoją sytuację. Zmniejszają się ich ambicje i spada motywacja do podjęcia pracy. Człowiek pozostający od dłuższego czasu bez pracy, znajdując się poza gronem osób aktywnych zawodowo, może mieć trudności w ponownym odnalezieniu się na rynku pracy.
- Problem długotrwałego bezrobocia nie dotyczy jedynie osoby bezrobotnej, ale także jej bliskich. W szczególności narażone są dzieci, które z jednej strony wychowują się w trudnych warunkach, z drugiej mogą przejąć zachowania, społecznie niepożądane które będą miały wpływ na ich przyszłość.
- Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia w danej jednostce, przyczynia się do znacznego obciążenia budżetu gminy, ponieważ osoby te otrzymują zasiłki w ramach pomocy społecznej. Z perspektywy przeciwdziałania zjawisku długotrwałego bezrobocia, kluczowe są działania skierowane na aktywizację społeczną i zawodową osób dotkniętych problemem.

POMOC SPOŁECZNA

RYSUNEK 31. WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW W2 I W5 NA OBSZARZE REWITALIZACJI

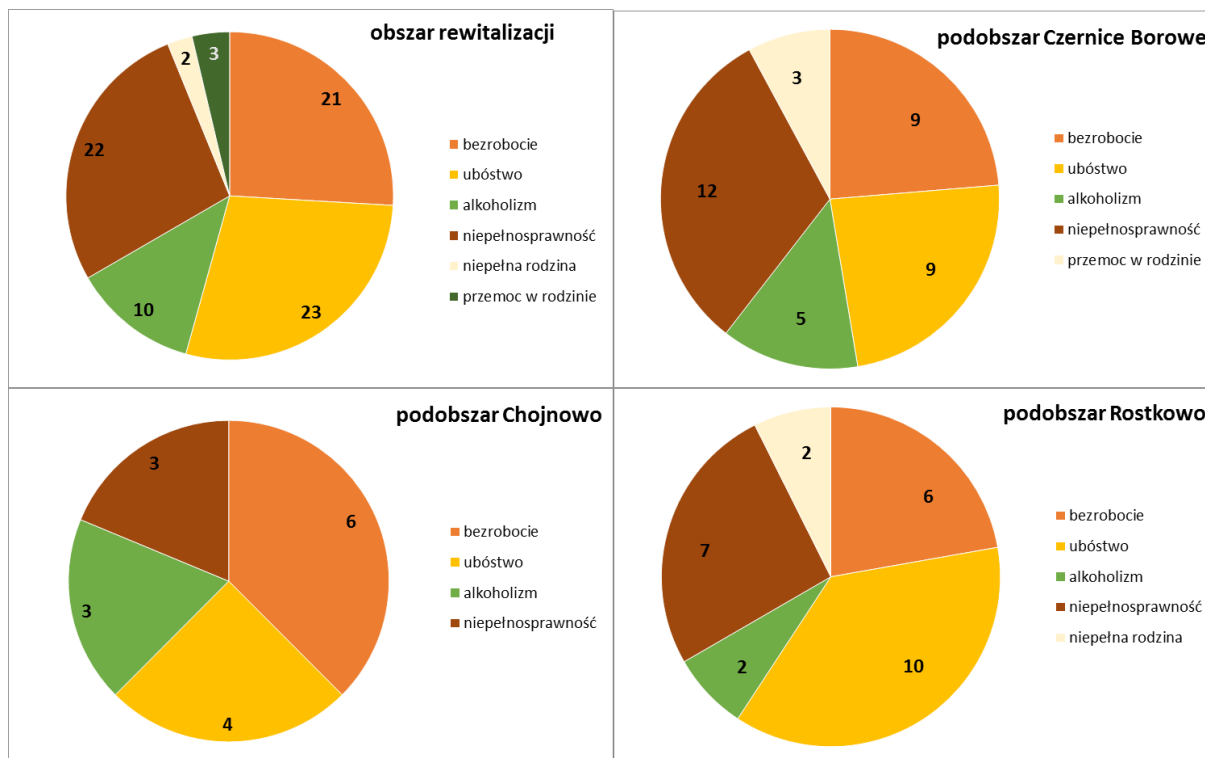
Źródło: opracowanie własne

- W 2015 roku 122 osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji skorzystały z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej. Zasiłki otrzymały łącznie 32 rodziny, w tym najwięcej rodzin z Czernic Borowych (15). Świadczenia pomocy społecznej przyznawane są na podstawie kryterium dochodowego.
- Duża liczba osób korzystających z zasiłków oznacza występowanie licznych problemów w sferze społecznej (m.in. ubóstwo, bezrobocie, trudności opiekuńczo-wychowawcze).
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2015 roku przyznał rodzinom pomoc w formie zasiłków stałych, okresowych i celowych na łączną kwotę 31 108,99 zł. Największe wsparcie otrzymali mieszkańcy Chojnowa – 12 131,16 zł, co w przeliczeniu na jedną rodzinę wyniosło średnio 1 516,40 zł. Przeciętna kwota wsparcia przypadająca na jedną rodzinę na podobszarze Czernic Borowych wyniosła 768,27 zł, natomiast w Rostkowie 828,20 zł. Pomoc została przekazana na podstawie 81 decyzji o przyznaniu świadczenia.
- Do najczęstszych przyczyn otrzymania wsparcia należały ubóstwo (23), niepełnosprawność (22) i bezrobocie (21). Poniższe wykresy przedstawiają

powody przyznania świadczenia na poszczególnych podobszarach rewitalizacji.

RYSUNEK 32. PRZYCZYNY OTRZYMYWANIA ZASIŁKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ NA OBSZARZE REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

- Od 2016 roku badanie sytuacji materialnej rodzin wychowujących dzieci, jest również możliwe dzięki analizie przyznawania wsparcia w ramach rządowego programu 500+. Decyzja o przyznaniu świadczenia dla pierwszego dziecka w rodzinie podejmowana jest w oparciu o kryterium dochodowe. Otrzymanie zasiłku dla pierwszego dziecka możliwe jest w przypadku, kiedy dochód na jednego członka rodziny nie przekracza 800 zł (1 200 zł w sytuacji, gdy którekolwiek dziecko w rodzinie jest niepełnosprawne). W styczniu 2017 roku świadczenia z programu 500+ otrzymały 74 rodziny zamieszkujące obszar rewitalizacji, w tym 61 rodzin otrzymało świadczenie na każde wychowywane dziecko, co oznacza, że ich dochody nie przekraczają określonego kryterium. Oznacza to, że prawie 65% dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji pochodzi z rodzin, których dochody na jednego członka rodziny nie przekraczają 800 zł.

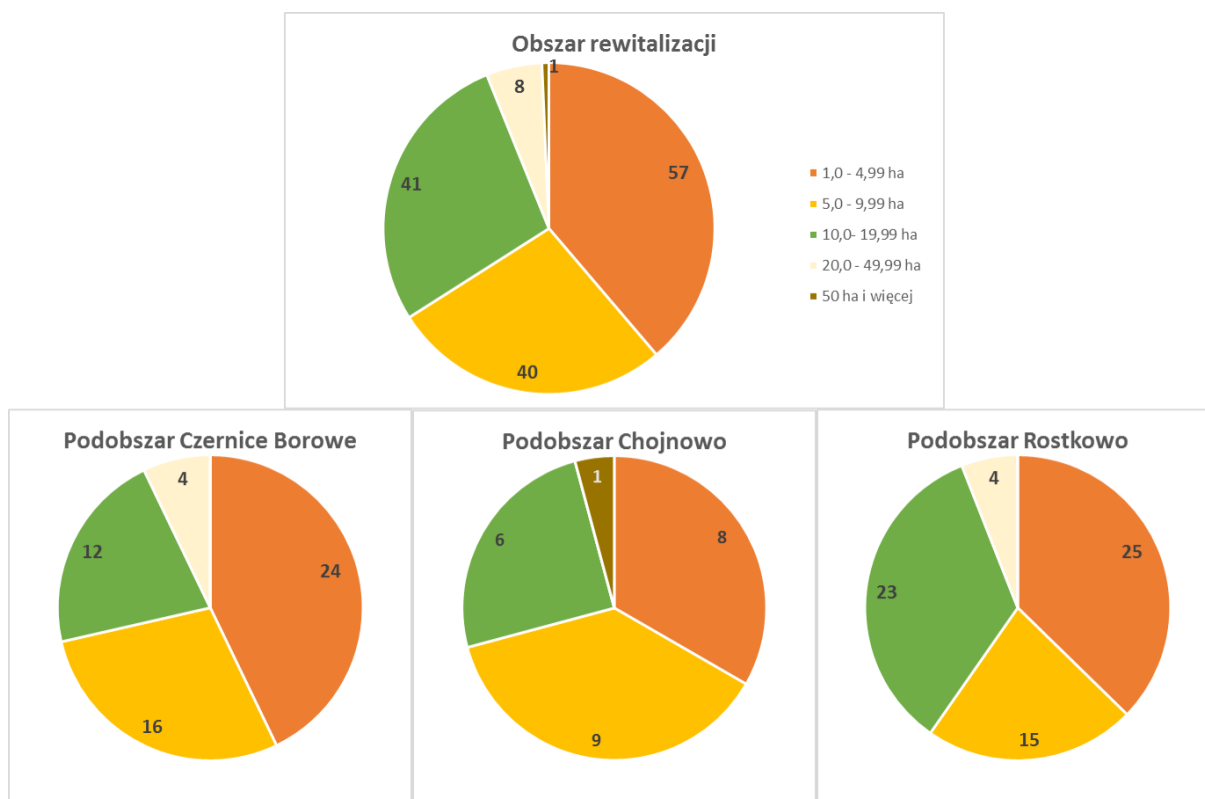

19% ankietowanych uznało, że dzieci i młodzież z rodzin o najniższych dochodach, są zagrożone wykluczeniem społecznym w największym stopniu.

ZATRUDNIENIE I ŹRÓDŁO DOCHODÓW MIESZKAŃCÓW

- Na sytuację materialną rodzin utrzymujących się z działalności rolniczej przekłada się wielkość gospodarstw. Gospodarstwa rolne, których właścicielami są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, charakteryzuje duże rozdrobnienie. Problem ten jest szczególnie natężony w przypadku podobszarów Czernice Borowe i Chojnowo. Duży udział najmniejszych gospodarstw jest niekorzystny, ponieważ im mniejsza powierzchnia gospodarstwa, tym są one mniej opłacalne.

RYSUNEK 33. STRUKTURA WIELKOŚCIOWA GOSPODARSTW

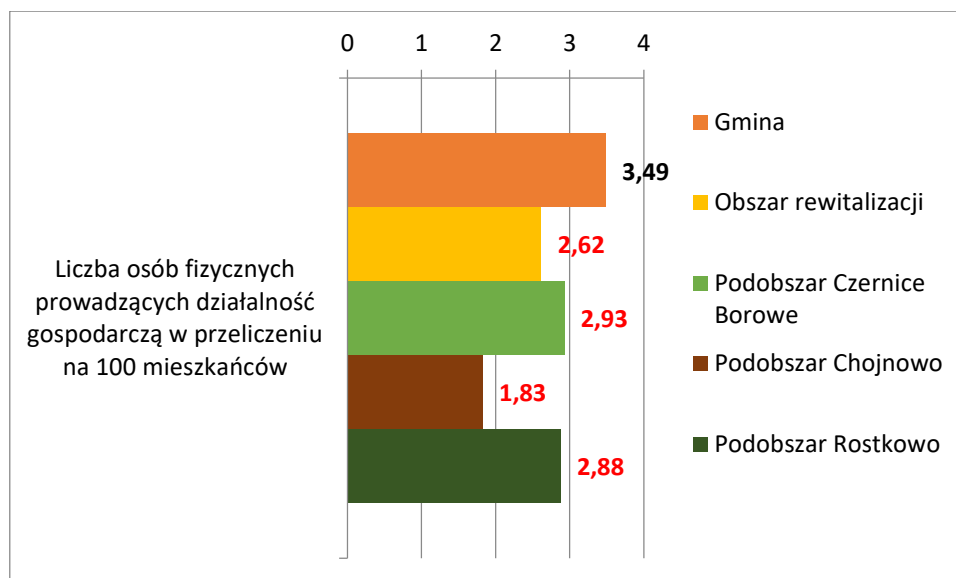
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernicach Borowych

Większość rolników mieszkających na obszarze rewitalizacji posiada gospodarstwa, których powierzchnia nie przekracza 10 ha. Są to przede wszystkim gospodarstwa niskotowarowe, z których duża część upraw służy samozaopatrzeniu. W związku

z tym, mieszkańcy gospodarstw bywają zmuszeni do poszukiwania dodatkowych źródeł dochodów.

RYSUNEK 34. WARTOŚCI WSKAŹNIKA W8 DLA OBSZARU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

- Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problem niskiej przedsiębiorczości mieszkańców. Analizowany wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców we wszystkich podobszarach przyjął wartości niższe niż średnia dla gminy.
- Na obszarze rewitalizacji zarejestrowanych jest 27 podmiotów gospodarczych, w tym 3 w prowadzą działalność w innych miastach.
- Wszystkie podmioty to mikroprzedsiębiorstwa, w tym 4 z nich zatrudniają po 3 osoby.
- Większość podmiotów to jednoosobowe działalności gospodarcze.
- W Czernicach Borowych zlokalizowane są prywatne punkty usługowe, takie jak: 2 sklepy spożywczo-przemysłowe, piekarnia, apteka, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICA, gabinet stomatologiczny, 2 gabinety weterynaryjne, 2 banki spółdzielcze i bar. W Chojnowie funkcjonują 3 firmy: sklep z artykułami BHP i PPOŻ, usługi cateringowe i warsztat samochodowy. W Rostkowie działalność prowadzi sklep spożywczo-przemysłowy dwie firmy transportowe, punkt

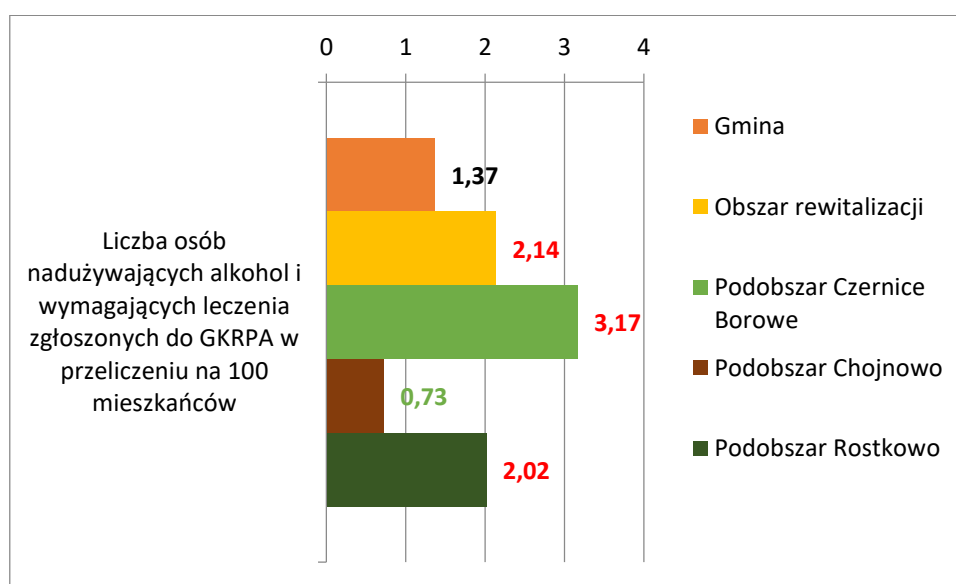

sprzedaży samochodów osobowych i furgonetek oraz przedsiębiorstwo świadczące usługi z zakresu geodezji i kartografii.

- Głównymi pracodawcami na analizowanym obszarze są instytucje publiczne: Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna i szkoły.
- Za największy problem w sferze gospodarczej ankietowani uznali niski poziom przedsiębiorczości, stwierdziła tak aż połowa badanych. 20% respondentów wskazało na ograniczone zasoby kapitału ludzkiego, co z jednej strony wynika z niskich kwalifikacji mieszkańców, z drugiej z braku chęci do podjęcia pracy. 15% ankietowanych uważa również, że na obszarze rewitalizacji brakuje funkcjonalnej przestrzeni do prowadzenia działalności usługowo-handlowej.
- Zgłoszono również konieczność przeprowadzania szkoleń z zakresu rozwoju przedsiębiorczości dla dorosłych oraz spotkań z zakresu doradztwa zawodowego dla dzieci.

ALKOHOLIZM

RYSUNEK 35. WARTOŚCI WSKAŹNIKA W3 DLA OBSZARU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

- Alkoholizm często wiąże się z innymi dysfunkcjami społecznymi, jest ich źródłem lub konsekwencją. Problem uzależnienia od alkoholu jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia, ponieważ wiele osób uzależnionych ukrywa swój nałóg.

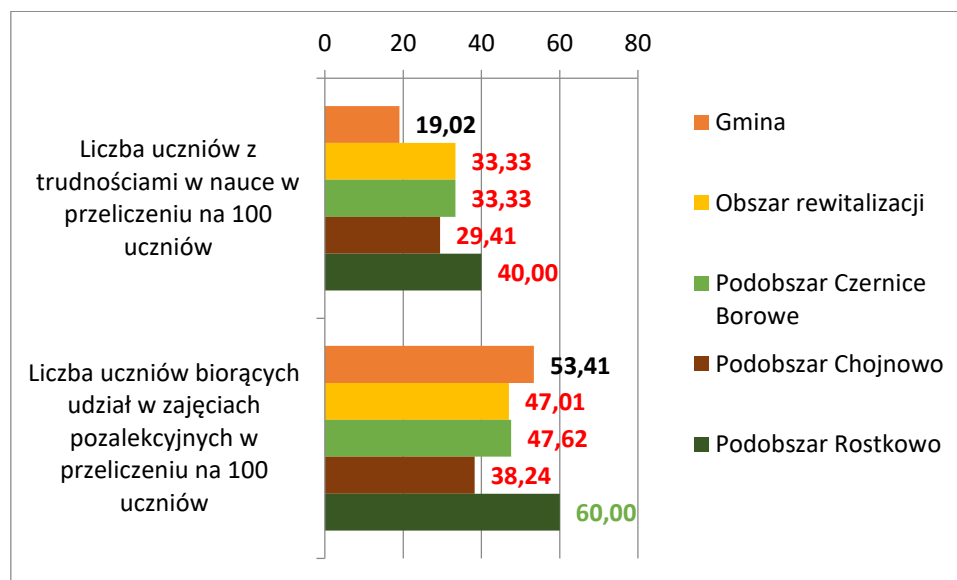
- Na obszarze rewitalizacji osoby uzależnione od alkoholu zamieszkują przede wszystkim Czernice Borowe i Rostkowo, w miejscowościach zarejestrowano odpowiednio 13 i 7 osób, które wymagają leczenia.
- Członkowie Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Czernice Borowe podkreślają, że liczba mieszkańców nadużywających alkoholu z pewnością jest większa niż odnotowano w statystykach. Odzwierciedlają to również wyniki przeprowadzonej ankiety. Problem związany z uzależnieniami został wskazany jako trzeci najważniejszy w ramach sfery społecznej. Uzależnieni, którzy są osobami samotnymi, w związku z czym w ich otoczeniu nie ma osób zainteresowanych rozwiązaniem problemu, również nie są odnotowani w statystykach, chyba, że świadomie chcą walczyć z nałogiem.
- Sami uzależnieni rzadko zgłaszają wolę podjęcia leczenia, a członkowie ich rodzin wstydzą się lub obawiają zgłosić problem Komisji. Alkoholizm nierzadko jest źródłem problemów w relacjach z otoczeniem, zwłaszcza z rodziną.
- Z problemem alkoholizmu często związana jest przemoc w rodzinie. Przemoc domowa jest kolejnym zjawiskiem, które jest bardzo trudne do zmierzenia, ponieważ ofiary przemocy domowej nie zgłaszają problemu odpowiednim służbom z różnych powodów – strachu, wstydu czy uzależnienia finansowego. Z tego powodu podejmowanie interwencji w oparciu o procedurę Niebieskiej Karty nie wymaga zgody osób poszkodowanych. Procedurę podejmuje się kiedy przedstawiciel uprawnionych podmiotów (np. jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji, oświaty czy ochrony zdrowia) ma podejrzenia, że w rodzinie występować może problem przemocy domowej. W 2015 roku na obszarze rewitalizacji prowadzone były jedynie trzy procedury Niebieskiej Karty – dwie w Czernicach Borowych i jedna w Rostkowie. Trudno jest jednak jednoznacznie stwierdzić, czy oznacza to niewielkie natężenie problemu przemocy, czy pozostaje on niezauważony. Z odpowiedzi ankietowanych wynika, że problem przemocy w rodzinie nie dotyczy obszaru rewitalizacji. Na problem ten wskazało jedynie 1% ankietowanych.

EDUKACJA

RYSUNEK 36. WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW W6 I W7 DLA OBSZARU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

- Obszar rewitalizacji zamieszkuje duża liczba uczniów, u których stwierdzono występowanie trudności w nauce.
- Średnio co trzeci uczeń mieszkający na analizowanym obszarze osiąga niezadawalające wyniki w nauce. Poprawa tych wyników jest niezwykle istotna, ponieważ odpowiedni poziom wiedzy zdobyty na początkowym etapie nauki, warunkuje jej kontynuowanie na kolejnych szczeblach oraz ma wpływ na rodzaj wybranej ścieżki edukacyjnej i zawodowej.
- Z kolei zdobyte wykształcenie przekłada się na posiadane kwalifikacje, które będą miały wpływ na znalezienie pracy w dorosłym życiu.
- W aspekcie rozwoju gminy ważne jest, aby kształcenie młodzieży na wyższych szczeblach odbywało się w oparciu o potrzeby lokalnego rynku pracy, dlatego tak istotne jest wprowadzanie elementów doradztwa zawodowego dla uczniów wybierających szkołę średnią.
- Szkoły starają się rozwiązać problem niskich wyników w nauce między innymi poprzez organizację zajęć dodatkowych dla uczniów. W roku szkolnym 2015/2016 w czernickiej szkole podstawowej regularnie odbywały się zajęcia takie jak: koła (sportowe, matematyczne, przyrodnicze, biblijne, czytelnicze), Szkolne Koło

Polskiego Czerwonego Krzyża, Szkolne Koło Ligi Ochrony Przyrody, próby chóru szkolnego, zbiórki drużyny harcerskiej oraz zajęcia wyrównawcze z matematyki, języka polskiego, języka angielskiego, przyrody, terapia logopedyczna i zajęcia opiekuńczo-wychowawcze.

- Szkoła podstawowa w Rostkowie w ofercie zajęć dodatkowych miała zajęcia: muzyczno-ruchowe, sportowe, plastyczne, koło biblijne oraz zajęcia wyrównawcze z języka polskiego, języka angielskiego i matematyki. Uczniowie gimnazjum mogli brać udział w próbach chóru, kołach sportowych i tanecznym oraz zajęciach wyrównawczych z matematyki i języka angielskiego.
- Uczniów zamieszkujących obszar rewitalizacji cechuje jednak niska aktywność pozalekcyjna. Przyczyną tej sytuacji może być mała atrakcyjność oferty zajęć dodatkowych, albo brak motywacji dzieci do nauki, będący efektem negatywnych wzorców w najbliższym otoczeniu.
- Mimo wyraźnie słabych wyników w nauce, zdecydowana większość ankietowanych jest zadowolona z istniejącego poziomu kształcenia. 45% wszystkich respondentów ocenia poziom nauczania jako wysoki, 55% jako średni. Jedynie 3% mieszkańców uważa, że poziom edukacji jest niski. 84% badanych nie zmieniłoby placówki szkolnej, do której uczęszcza ich dziecko. Pozostałe 16% gdyby miało taką możliwość, zdecydowałoby się przenieść dziecko do innej szkoły.

ŻYCIE KULTURALNE ORAZ INTEGRACJA SPOŁECZNA

- W przeprowadzonym badaniu ankietowym mieszkańcy mieli również możliwość wyrażenia swojej opinii na temat wydarzeń na obszarze rewitalizowanym. Za pomocą pytania otwartego wskazywali jakich wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych brakuje oraz proponowali organizację potrzebnych im zdaniem form integracji. Najwięcej osób odniosło się do niewystarczającej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Wskazywano na potrzebę utworzenia dodatkowych zajęć pozalekcyjnych umożliwiających rozwój zainteresowań i umiejętności najmłodszych oraz organizowania wycieczek krajoznawczych i kulturoznawczych. Duża liczba ankietowanych uważa również, że na obszarze rewitalizacji występuje niewiele okazji do integracji wszystkich mieszkańców.

W tym zakresie zgłaszano potrzebę organizacji większej liczby imprez plenerowych, np. pikniki i festyny rodzinne.

- Według opinii mieszkańców niewystarczająca jest również oferta kulturalna. Ich zdaniem sytuację mogłyby poprawić m.in. organizowane spektakle teatralne, pokazy filmowe czy koncerty.
- Część badanych zauważa również potrzebę stworzenia atrakcyjnej oferty spędzania czasu dla seniorów, w celu ich aktywizacji i integracji z pozostałymi mieszkańcami.

6. Wizja

Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ

WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE

Przełom XIX i XX wieku był okresem świetności miejscowości obszaru rewitalizacji. Życie mieszkańców toczyło się wokół dworów, które były miejscem współdziałania ziemian. Właśnie zespoły dworskie były przestrzenią, w której odbywały się wydarzenia służące rozwojowi wsi.

Dzięki przeprowadzonym działaniom rewitalizacyjnym obszar odzyskał swoje dawne „serce”. Zrewaloryzowane zabytkowe założenia dworskie — dzięki wprowadzeniu do nich nowych funkcji — stały się powodem do dumy dla mieszkańców obszaru. Dwory ponownie są miejscami, które służą rozwojowi społeczności lokalnej.

„Duszą” obszaru rewitalizacji jest aktywna i zintegrowana społeczność, która chętnie angażuje się w sprawy lokalne. Mieszkańcy obszaru, niezależnie od wieku, czują potrzebę ciągłego samorozwoju i podnoszenia swoich umiejętności. Cechuje ich wysokie poczucie własnej wartości, zdają sobie sprawę, że każdy jest ważną częścią społeczności, mają wykształcone poczucie współodpowiedzialności za otaczającą ich przestrzeń. Potrzeby wszystkich grup mieszkańców obszaru są w pełni zaspokojone. Osoby dotknięte problemami, otrzymują niezbędną pomoc od aktywnie działających organizacji społecznych oraz grup wsparcia.

Samodzielność, przedsiębiorczość i ciekawość świata stanowią cel nadrzędny wychowania młodego pokolenia, które jest świadome jak istotne znaczenie w ich dorosłym życiu będzie miało wykształcenie i praktyczne umiejętności. Z tego powodu dzieci i młodzież chętnie poszerzają swoją wiedzę, między innymi dzięki bogatej ofercie zajęć dodatkowych.

Mieszkańcy obszaru są aktywni zawodowo, obok działalności rolniczej rozwijają się inne przedsiębiorstwa. Są otwarci na zmiany i gotowi na stałe doskonalenie swoich kwalifikacji. Prężnie funkcjonują podmioty ekonomii społecznej, które wykonując prace na rzecz całej społeczności lokalnej, pomagają wrócić na rynek pracy osobom dotkniętym problemami. Poprawie uległa sytuacja ekonomiczna mieszkańców, którzy są zadowoleni ze swoich dochodów.

Wzmacnianiu więzi międzyludzkich sprzyjają odnowione przestrzenie publiczne i uporządkowane obszary zielone. Społeczność lokalna ma do dyspozycji funkcjonalne i estetyczne miejsca rekreacji i wypoczynku, z których swobodnie mogą korzystać osoby w każdym wieku. Na ich terenie organizowane są liczne imprezy integracyjne i wydarzenia kulturalne, które stanowią atrakcyjną formę spędzania czasu wolnego dla mieszkańców oraz odwiedzających gminę gości.

7. Cele procesu rewitalizacji

Nadrzędnym celem procesu rewitalizacji jest wyprowadzenie obszaru ze zdiagnozowanego stanu kryzysowego. Obszar zdegradowany wyróżnia przede wszystkim duże natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej, z którymi współwystępują problemy w sferze gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub środowiskowej lub technicznej. Aby skutecznie ograniczyć występowanie tych zjawisk, konieczne jest właściwe określenie planowanych do osiągnięcia celów. Cele te muszą przede wszystkim stanowić odpowiedź na zidentyfikowane w poszczególnych sferach problemy. Z kolei ich realizacja za pomocą konkretnych projektów, ma służyć osiągnięciu stanu opisanego w wizji. Na bazie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji gminy Czernice Borowe sformułowano 2 cele strategiczne, w ramach których określono łącznie 5 celów operacyjnych, z kolei ich uszczegółowieniem są wypracowane kierunki działań.

RYSUNEK 37. CELE PROCESU REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działań rewitalizacyjnych wpisują się w założenia pozostałych dokumentów strategicznych i planistycznych. Szczegółowe powiązania dokumentów przedstawiono w poniższych tabelach.

TABELA 8. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ZE STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE NA LATA 2017-2023	STRATEGIA ROZWOJU GMINY CZERNICE BOROWE NA LATA 2016-2024
KIERUNKI DZIAŁAŃ	CELE STRATEGICZNE
<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju – Podejmowanie działań na rzecz wysokich wyników w nauce – Prowadzenie poradnictwa zawodowego – Kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku – Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców – Udzielanie wsparcia osobom powracającym na rynek pracy – Tworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej – Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami – Tworzenie grup wsparcia dla rodzin osób uzależnionych – Kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej – Wzmacnianie więzi międzyludzkich – Kulturowanie lokalnych tradycji 	<p>3. Wzrost jakości kapitału ludzkiego i społecznego</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa efektywności energetycznej budynków – Poprawa warunków mieszkaniowych – Modernizacja obiektów i przystosowanie ich do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych – Tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych i przydomowych 	<p>2. Poprawa i rozwój infrastruktury technicznej oraz ład przestrzenny</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego przez mieszkańców w każdym wieku – Rewaloryzacja obiektów zabytkowych – Nadawanie współczesnych funkcji obiektom zabytkowym 	<p>4. Wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej Gminy</p>

Źródło: opracowanie własne

TABELA 9. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ZE STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE NA LATA 2017-2023	STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZERNICE BOROWE Z 2002 ROKU ORAZ ZMIANA Z 2005 ROKU
KIERUNKI DZIAŁAŃ	CELE STRATEGICZNE
<ul style="list-style-type: none"> - Podejmowanie działań na rzecz wysokich wyników w nauce - Prowadzenie poradnictwa zawodowego - Kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku - Wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej - Udzielanie wsparcia osobom powracającym na rynek pracy - Tworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej - Kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej - Poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego przez mieszkańców w każdym wieku 	2. Cele społeczne
<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku - Wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej - Rewaloryzacja obiektów zabytkowych - Nadawanie współczesnych funkcji obiektom zabytkowym 	1. Cele ekonomiczne
<ul style="list-style-type: none"> - Modernizacja obiektów i przystosowanie ich do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych - Tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych i przydomowych 	5. Przestrzenne
<ul style="list-style-type: none"> - Rewaloryzacja obiektów zabytkowych - Nadawanie współczesnych funkcji obiektom zabytkowym 	4. Kulturowe
<ul style="list-style-type: none"> - Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców 	3. Przyrodnicze

Źródło: opracowanie własne

TABELA 10. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ZE STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

LOKLANY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE NA LATA 2017-2023	STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZERNICE BOROWE NA LATA 2006-2013
KIERUNKI DZIAŁAŃ	CELE STRATEGICZNE
<ul style="list-style-type: none"> - Podejmowanie działań na rzecz wysokich wyników w nauce - Prowadzenie poradnictwa zawodowego - Kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku - Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu - Wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej - Udzielanie wsparcia osobom powracającym na rynek pracy - Tworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej - Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami - Tworzenie grup wsparcia dla rodzin osób uzależnionych 	<p>1. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu społecznemu</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami - Tworzenie grup wsparcia dla rodzin osób uzależnionych 	<p>2. Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju - Podejmowanie działań na rzecz wysokich wyników w nauce - Prowadzenie poradnictwa zawodowego - Kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku - Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu - Wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej - Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców 	<p>3. Podniesienie jakości zasobów ludzkich</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami - Tworzenie grup wsparcia dla rodzin osób uzależnionych 	<p>4. Przeciwdziałanie alkoholizmowi i przemocy w rodzinie</p>

Źródło: opracowanie własne

TABELA 11. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z LOKALNĄ STRATEGIĄ ROZWOJU LGD „PÓŁNOCNE MAZOWSZE”

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE NA LATA 2017-2023	LOKLANA STRATEGIA ROZWOJU LGD „PÓŁNOCNE MAZOWSZE” NA LATA 2016-2022
KIERUNKI DZIAŁAŃ	CELE STRATEGICZNE
<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju – Podejmowanie działań na rzecz wysokich wyników w nauce – Prowadzenie poradnictwa zawodowego – Kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku – Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców – Udzielanie wsparcia osobom powracającym na rynek pracy – Tworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej – Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami – Tworzenie grup wsparcia dla rodzin osób uzależnionych – Kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej – Wzmacnianie więzi międzyludzkich – Kultywowanie lokalnych tradycji 	<p>1. Wzrost kapitału ludzkiego i społecznego na obszarze LGD</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku – Wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej 	<p>2. Rozwój przedsiębiorczości i kapitału gospodarczego obszaru</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Rewaloryzacja obiektów zabytkowych – Nadawanie współczesnych funkcji obiektom zabytkowym 	<p>3. Wykorzystanie kapitału przyrodniczego i kulturowego obszaru LGD do rozwoju turystyki</p>

Źródło: opracowanie własne

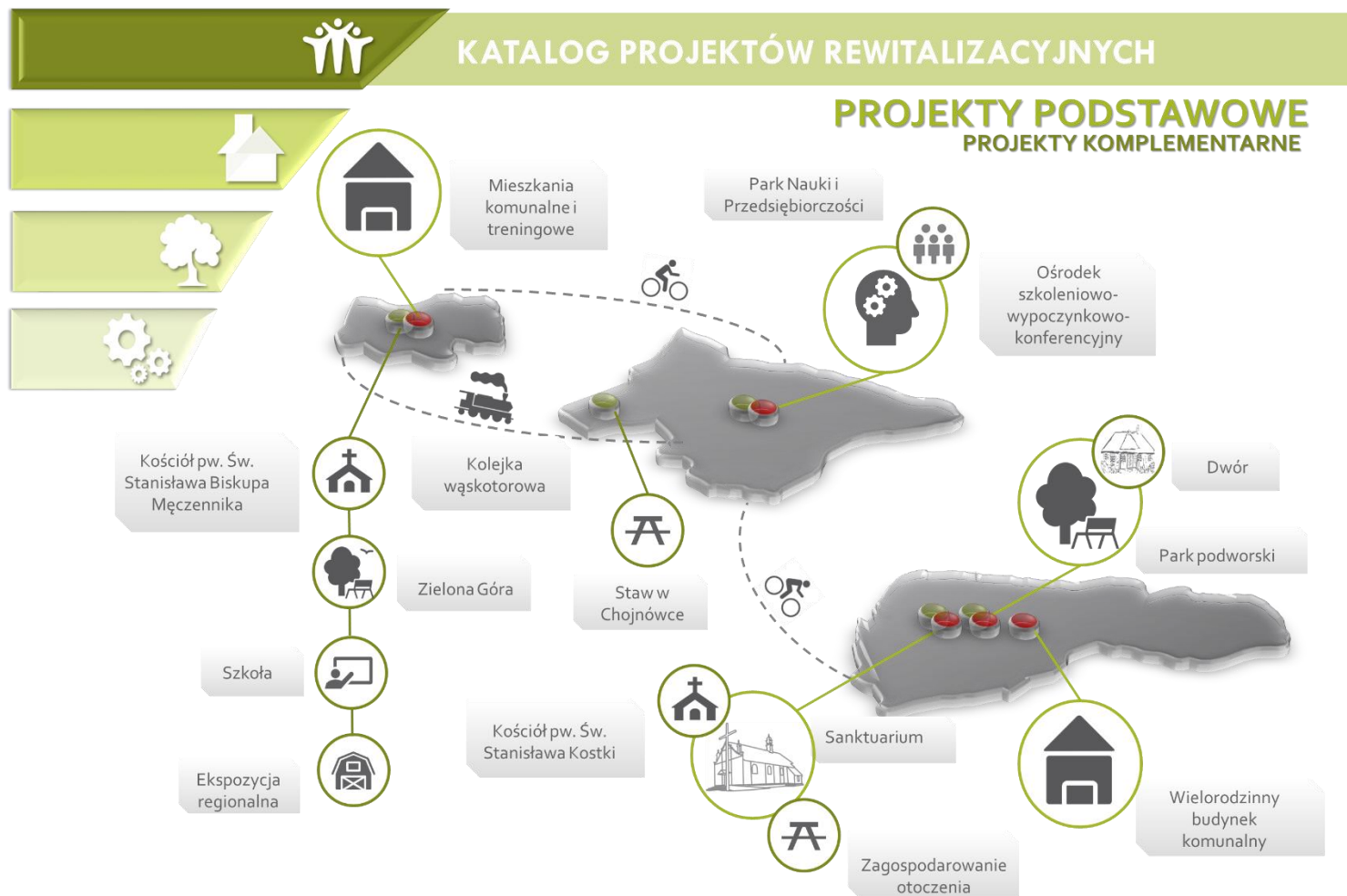
8. Katalog projektów rewitalizacyjnych

Zaplanowane w niniejszym dokumencie projekty podstawowe i uzupełniające składają się na projekt zintegrowany „**Z tradycją w przyszłość**”.

RYSUNEK 38. KATALOG PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

Źródło: opracowanie własne

8.1. Projekty podstawowe

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO PODSTAWOWEGO NR 1	
Nazwa przedsięwzięcia	ADAPTACJA BUDYNKU PRZY SANKTUARIUM ŚW. STANISŁAWA KOSTKI NA POTRZEBY DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU EKONOMII SPOŁECZNEJ ORAZ INNYCH FORM WSPARCIA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM
Lokalizacja	Rostkowo – Sanktuarium
Podmiot realizujący	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Stanisława Kostki w Rostkowie
Partnerzy	Gmina Czernice Borowe, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych, Klub AA „Szansa”, Koło Gospodyń Wiejskich, Koło Emerytów i Rencistów w Czernicach Borowych
Zakres czasowy realizacji	2017-2023
Opis przedsięwzięcia	<p>Obiekty, w których realizowany będzie przedmiotowy projekt znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła pw. Św. Stanisława Kostki w Rostkowie. Pochodzący z końca XIX wieku kościół umieszczony jest w rejestrze zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Kościół wraz z najbliższym otoczeniem stanowi ośrodek kultu św. Stanisława Kostki.</p> <p>Obszar rewitalizacji cechuje się wysokim odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym. Osoby te charakteryzują się niską motywacją do pracy, mają problemy z dostosowaniem się do rynku pracy i wykonywania codziennych obowiązków, więc trudno jest im podjąć zatrudnienie w przedsiębiorstwach komercyjnych. Bardzo istotne jest stworzenie warunków, w których powrót na rynek pracy będzie dostosowany do ich możliwości. Odpowiedzią na ww. potrzeby będzie podmiot ekonomii społecznej.</p> <p>Projekt składa się z następujących modułów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moduł I Adaptacja budynku gospodarczego w celu stworzenia pokoi gościnnych, profesjonalnej kuchni i sali zajęciowej wraz z zagospodarowaniem otoczenia, • Moduł II Funkcjonowanie podmiotu ekonomii społecznej, • Moduł III Grupa samopomocy „Lepiej razem”, • Moduł IV Abstynencki Klub Integracji Społecznej, • Moduł V Aktywny Senior.

Moduł I Adaptacja budynku gospodarczego w celu stworzenia pokoi gościnnych, profesjonalnej kuchni i sali zajęciowej wraz z zagospodarowaniem otoczenia

Część infrastrukturalna przedsięwzięcia polegać będzie na adaptacji budynku gospodarczego wraz z zagospodarowaniem jego otoczenia w celu stworzenia pokoi gościnnych i ogólnodostępnej sali zajęciowej. Zapewnione zostanie także profesjonalne zaplecze gastronomiczne służące przygotowywaniu i wydawaniu posiłków przez pracowników podmiotu ekonomii społecznej. Sala zajęciowa będzie wykorzystywana do organizacji spotkań grupy samopomocy „Lepiej Razem”, Abstynenckiego Klubu Integracji Społecznej i zajęć osób starszych w ramach modułu „Aktywny Senior”.

Moduł II Funkcjonowanie podmiotu ekonomii społecznej

Projekt zakłada utworzenie podmiotu ekonomii społecznej, który funkcjonować będzie w budynkach przykościelnych Sanktuarium w Rostkowie. Działalność w ramach podmiotu będą wykonywać defaworyzowani na rynku pracy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby:

- długotrwale bezrobotne,
- dotknięte niepełnosprawnościami,
- uzależnione,
- młode, bez doświadczenia i kwalifikacji zawodowych,
- w wieku powyżej 50 lat, które z różnych powodów pozostają bez zatrudnienia.

W działalność gospodarczą podmiotu zaangażować się będą mogły również osoby utrzymujące się z działalności rolniczej, która nie przynosi zysków umożliwiających utrzymanie całej rodziny.

Celem projektu jest aktywizacja zawodowa osób, którym trudno odnaleźć się na rynku pracy.

Proces tworzenia podmiotu ekonomii społecznej koordynowany będzie przez pracowników GOPS. Rozpocznie się od rekrutacji pracowników, którzy przed podjęciem pracy przejdą niezbędne szkolenia, mające przygotować ich do wykonywania nowych obowiązków.

Do najważniejszych zadań podmiotu należeć będzie obsługa pielgrzymów odwiedzających Sanktuarium w Rostkowie. Pracownicy odpowiedzialni będą za przygotowywanie posiłków, dbanie o porządek na terenie Sanktuarium i w pokojach znajdujących się w części noclegowej budynków przykościelnych oraz prowadzenie kiosku sprzedającego lokalne wyroby i rękodzieło. Oprócz tego osoby zaangażowane w działalność podmiotu świadczyć będą usługi poza terenem Sanktuarium, np. utrzymanie porządku w parkach podworskich, konserwacja torowiska kolejki wąskotorowej.

Moduł III Grupa samopomocy „Lepiej Razem”

Grupa będzie zrzeszać osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, między innymi z powodu: chorób, niepełnosprawności, uzależnienia czy też ciężkiej sytuacji materialnej. W ramach grupy będą organizować się również bliscy osób bezpośrednio dotkniętych problemem. W zakres działalności grupy będą wchodzić wydarzenia aktywizujące i jednoczące członków, m.in. warsztaty motywacyjne, wyjazdy integracyjne oraz spotkania terapeutyczne. Postać św. Stanisława Kostki, który wyróżniał się pracowitością, determinacją i umiarkowaniem, będzie przyświecać organizowanym spotkaniom poświęconym walką z nałogami, ograniczeniami i trudnościami.

Moduł IV Abstynencki Klub Integracji Społecznej

Niniejszy projekt zakłada powstanie Abstynenckiego Klubu Integracji Społecznej, którego podstawowym celem będzie pomoc osobom uzależnionym i współuzależnionym. W ramach jego działalności odbywać się będą spotkania ze specjalistami. Głównym celem tych spotkań będzie motywowanie do pozostawania w trzeźwości oraz pomoc w rozwijaniu zdrowych relacji interpersonalnych. Istotnym aspektem funkcjonowania Klubu będzie łączenie pomocy dla osób uzależnionych z pomocą adresowaną do ich bliskich. Dla rodzin, w których występuje problem alkoholowy, podejmowane będą działania nakierowane na wsparcie i integrację.

Raz na pół roku organizowane będą wyjazdy integracyjne dla członków Klubu, np. spływy kajakowe w sezonie letnim lub nauka jazdy na nartach biegowych zimą.

Moduł V „Aktywny Senior”

W ramach projektu przewiduje się stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych poprzez organizację różnego rodzaju zajęciach aktywizacyjnych. Zakłada się, że dwa razy w miesiącu odbywać się będą zajęcia obejmujące warsztaty artystyczne, kulinarne, majsterkowania oraz z zakresu wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych, a także spotkania o tematyce kulturalnej, ekologicznej. Ponadto raz w miesiącu przeprowadzane będą spotkania dotyczące zachowań prozdrowotnych, na które będą zapraszani specjaliści, m.in. lekarze, dietetycy i fizjoterapeuci. Oprócz tego planuje się cykliczne wydarzenia integrujące, np.: wycieczki, pikniki czy ogniska.

Realizacja przedsięwzięcia będzie miała wpływ na zmniejszenie poziomu bezrobocia. Mieszkańcy obszaru zaangażowani w działalność podmiotu zdobędą doświadczenie i umiejętności niezbędne do podjęcia innej pracy. Pracownicy będą mieli świadomość, że poprzez

	<p>regularne kontakty z odwiedzającymi gminę pielgrzymami, reprezentują gminę wobec osób z zewnątrz. Przyczyni się to do zwiększenia poczucia tożsamości lokalnej oraz poczucia własnej wartości. Poza tym współdziałanie w ramach podmiotu ekonomii społecznej w naturalny sposób wpłynie na integrację społeczną.</p> <p>Podstawą pracy w grupach wsparcia jest wzajemna wymiana doświadczeń, która umożliwi uzyskanie zrozumienia i wspólne pokonywanie trudności. Ponadto funkcjonowanie w zespole daje możliwość wspólnego aktywnego spędzania czasu, co pozwala na wyzbycie się poczucia samotności i wyjście z izolacji.</p> <p>Ciekawa forma i różnorodność dostępnych zajęć dla seniorów, będzie kształtować aktywne postawy u najstarszych mieszkańców obszaru. Dzięki temu będą mogli się cieszyć dobrą kondycją psychiczną oraz fizyczną. Zajęcia będą okazją do rozwoju umiejętności, co z kolei pozytywnie wpłynie na poczucie własnej wartości. Aktywne osoby starsze, włączające się w życie społeczności lokalnej będą inspiracją dla pozostałych mieszkańców obszaru.</p> <p>Dzięki przeprowadzeniu inwestycji Rostkowo zyska nowe miejsce, w którym będą mogły odbywać się spotkania dla mieszkańców, w tym osób dotkniętych problemami.</p>
<p>Szacunkowa wartość projektu</p>	<p>1 200 000,00 zł</p>
<p>Przewidywane źródła finansowania</p>	<p>środki własne, środki partnerów, RPO WM, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p>
<p>Zgodność z celami i kierunkami działań</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo <ul style="list-style-type: none"> - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, - wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej, - podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. 1.2. Włączenie społeczne osób wykluczonych <ul style="list-style-type: none"> - udzielanie wsparcia osobom powracającym na rynek pracy - tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, - tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami, - tworzenie grup wsparcia dla rodzin osób uzależnionych. 1.3. Wysokie poczucie lokalnej tożsamości <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej, - poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców w każdym wieku, - wzmacnianie więzi międzyludzkich. 2. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń do życia, pracy i rekreacji <ol style="list-style-type: none"> 2.2. Wysoka jakość obiektów i przestrzeni <ul style="list-style-type: none"> - modernizacja obiektów i przystosowanie ich do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych.

Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wyremontowanych budynków - liczba funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej - liczba zorganizowanych spotkań/warsztatów/wydarzeń - liczba zaangażowanych specjalistów - liczba zorganizowanych wyjazdów integracyjnych <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zaangażowanych w działalność podmiotu ekonomii społecznej - liczba osób uczestniczących w spotkaniach/warsztatach/wydarzeniach - liczba członków rodzin biorących udział we wspólnych spotkaniach - zmniejszenie liczby osób zarejestrowanych przez GKPPA jako osoby wymagające leczenia
--	--

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO PODSTAWOWEGO NR 2	
Nazwa przedsięwzięcia	STWORZENIE PARKU NAUKI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W CHOJNOWIE
Lokalizacja	Chojnowo 1
Podmiot realizujący	Gmina Czernice Borowe
Partnerzy	Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Czernickiej, Przasnyskie Stowarzyszenie Historii Ożywionej
Zakres czasowy realizacji	2017-2020
Opis przedsięwzięcia	<p>Założenie podworskie w Chojnowie zajmuje powierzchnię około 8,5 ha i wpisane jest do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa. W ostatnich latach przeprowadzono kapitalny remont parteru i piętra zabytkowego budynku dworu. Na parterze funkcjonuje Izba Pamięci, która gromadzi ciekawą kolekcję przedmiotów dawniej wykorzystywanych na obszarze gminy. Mieści się tam również ekspozycja frontu wschodniego z okresu I Wojny Światowej. Z kolei piąte piętro budynku udostępniane jest lokalnym organizacjom pozarządowym oraz sporadycznie odbywają się tam wydarzenia kulturalne, nie jest jednak w pełni wykorzystywane. Ostatnią częścią budynku, która wymaga remontu, jest piwnica. Konieczna jest rewaloryzacja obszaru parku podworskiego.</p> <p>Projekt zakłada utworzenie Parku Nauki i Przedsiębiorczości i składa się z następujących modułów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moduł I Adaptacja piwnicy budynku dworu na pracownię naukową,

- Moduł II Rewaloryzacja założenia parkowego,
- Moduł III Organizacja warsztatów dotyczących nowych technologii,
- Moduł IV Gabinet psychologiczny,
- Moduł V Punkt przedsiębiorczości,
- Moduł VI Wycieczki,
- Moduł VII Szkolenia.

Moduł I Adaptacja piwnicy budynku dworu na pracownię naukową

Powierzchnia piwnicy wynosi ok. 100 m². Po przeprowadzeniu w niej niezbędnych prac remontowych, zostanie tam stworzona i wyposażona pracownia, w której dzieci i młodzież będą mogli tworzyć własne projekty naukowe, uczyć się, zdobywać nowe umiejętności i poznawać nowe technologie. Sala zostanie wyposażona w niezbędny sprzęt komputerowy, rzutnik i ekran. Umeblowanie pracowni będzie przystosowane do pracy w grupach.

Moduł II Rewaloryzacja założenia parkowego

Prace dotyczące rewaloryzacji obszaru parku obejmą pielęgnację i konserwację zieleni, wykonanie alejek spacerowych oraz montaż elementów małej architektury. Wyposażenie parku nawiązywać będzie do charakteru nowopowstałego ośrodka. Z tego powodu zostanie on wyposażony w urządzenia, które pozwolą na poznawanie praw fizyki i świata przyrody, w tym:

- praw fizyki związanych z działaniem wody,
- praw fizyki związanych z utrzymaniem równowagi,
- praw fizyki dotyczących zjawisk drgań i fonii,
- praw fizyki związanych z oddziaływaniem siły grawitacji,
- praw świata przyrody związanych ze zmysłami (dotykem, słuchem i węchem).

Korzystające z urządzeń dziecko, w zależności od stanowiska, będzie mogło przyjąć następujące role:

- badacza-uczestnika – będzie odczuwać skutki doświadczenia na sobie,
- badacza-eksperymentatora – po uruchomieniu doświadczenia będzie obserwować jego przebieg,
- badacza-obserwatora – doświadczenie toczy się swoim własnym życiem, a dziecko jedynie się przygląda.

Powyższe elementy wyposażenia parku będą zachętą do samodzielnych eksperymentów, dzięki którym dzieci będą mogły poznać prawa rządzące naturą oraz będą uczyły się logicznego myślenia. W ramach przedsięwzięcia planuje się również utworzenie kina 7D. Urządzenia będą stymulowały dziecko do działania i

poszerzania wiedzy. Gmina Czernice Borowe podejmowała wiele działań mających na celu poprawę wyników w nauce uczniów, jednak do tej pory nie przyniosły one pożądanego skutku. Z tego powodu konieczne jest znajdowanie nowych sposobów zachęcenia dzieci i młodzieży do zdobywania wiedzy.

Moduł III Organizacja warsztatów dotyczących nowych technologii

W ramach projektu organizowane będą warsztaty i wykłady dla dzieci, młodzieży i dorosłych, które łączyć w sobie będą nowe technologie z tradycyjnym rzemiosłem. Dlatego z jednej strony uczestnicy będą mogli spróbować swoich sił w tworzeniu drukarek 3D, programowaniu, tworzeniu gier komputerowych, konstrukcji robotów, z drugiej zaś w tradycyjnych pracach, takich jak stolarstwo, czy krawiectwo. Pracownia będzie miejscem, gdzie młodzi ludzie będą mogli dzielić się ze sobą swoją pasją oraz zdobywać umiejętności, które będą mogli wykorzystywać w dorosłym życiu. Zajęcia pobudzą w uczestnikach kreatywność, zachęcą ich do poszukiwania nowych hobby, którym mogliby poświęcić czas wolny.

W pierwszej fazie projektu, zajęcia prowadzić będą specjaliści z danej dziedziny, którzy zostaną w tym celu zatrudnieni. W późniejszych etapach realizacji projektu przewiduje się również możliwość prowadzenia zajęć przez członków grupy, którzy zdobyli dodatkową wiedzę w danej dziedzinie. W ten sposób wśród mieszkańców gminy propagowana będzie idea wolontariatu.

Moduł IV Gabinet psychologiczny

W obiekcie działać będzie również gabinet psychologiczny, w którym młodzież otrzymywać będzie porady dotyczące wyboru ścieżki edukacyjnej i zawodowej. Psycholog będzie świadczył także wsparcie motywacyjne i prowadził specjalistyczne doradztwo zawodowe dla osób pozostających bez pracy oraz zamierzających się przekwalifikować. Psycholog będzie organizować także spotkania dla rodziców. Tematyka tych spotkań dotyczyć będzie umiejętności rodzicielskich i wsparcia rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu. Oprócz tego w gabinecie prowadzone będą dyżury psychologa, które zapewnią będą spersonalizowane wsparcie zarówno dzieciom jak i rodzicom.

Moduł V Punkt przedsiębiorczości

W Parku funkcjonować będzie także punkt przedsiębiorczości, którego działania skierowane będą do wszystkich mieszkańców obszaru. Dla dzieci i młodzieży organizowane będą zajęcia, których celem będzie nauka oszczędności i przedsiębiorczości. Tematyka zajęć dostosowana będzie do wieku uczestników. Zajęcia dla

przedszkolaków dotyczyć będą podstawowych zagadnień związanych z ekonomią: czym jest pieniądz i skąd się bierze, co to cena, rachunek, kasa fiskalna, dzieci poznają różne rodzaje sklepów. Uczniowie początkowych klas szkoły podstawowej dowiedzą się w jaki sposób należy robić zakupy, czym jest reklama, jak oszczędzać pieniądze oraz poznają sposoby na zarobienie pieniędzy. Zajęcia dla młodzieży dotyczyć będą tworzenia domowego budżetu, procedury zakładania konta w banku, używania bankowości elektronicznej, a także dowiedzą się na jakie zawody aktualnie jest zapotrzebowanie na rynku pracy. Dla dorosłych punkt będzie prowadził działalność informacyjną w zakresie możliwości prowadzenia własnej działalności gospodarczej oraz oferował będzie pomoc w tworzeniu małych przedsiębiorstw dla osób zamierzających prowadzić działalność w sektorze pozarolniczym. W tym zakresie przewiduje się kompleksowe poradnictwo prawno-instytucjonalne oraz gromadzenie i udostępnianie informacji o możliwości pozyskiwania finansowania zewnętrznego na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Moduł VI Wycieczki

W ramach działania Parku Nauki i Przedsiębiorczości organizowane będą wyjazdy dla dzieci i młodzieży do kina, teatru, opery, muzeum czy na basen.

Moduł VII Szkolenia

Zorganizowany zostanie cykl szkoleń skierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji, których głównym celem będzie podniesienie kompetencji cyfrowych. Zajęcia dotyczyć będą obsługi komputera i pakietu MS Office oraz kształcenia umiejętności poruszania się w środowisku internetowym, w tym wyszukiwania informacji, robienia zakupów, obsługi e-usług administracyjnych oraz bezpieczeństwa w Internecie.

Dzięki realizacji projektu możliwe będzie pełne wykorzystanie jednego z gminnych zabytków wpisanych do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Funkcjonowanie pracowni naukowej, w której odbywać się będą warsztaty dla dzieci i młodzieży wpłynie na podniesienie poziomu wiedzy uczniów, wyposaży ich w praktyczne umiejętności, które będą mogli wykorzystywać w dorosłym życiu. W czasie warsztatów młodzież będzie miała okazję do poznania specjalistów z różnych dziedzin, którzy będą dla nich inspiracją do dalszego kształcenia. Działalność poradni psychologicznej będzie wsparciem dla młodych ludzi planujących życie zawodowe oraz osób, które chciałyby się przekwalifikować. Punkt przedsiębiorczości przyczyni się do powstawania nowych podmiotów gospodarczych.

	Zrewaloryzowane założenie parkowe stanie się funkcjonalną przestrzenią publiczną, sprzyjającą integracji społecznej.
Szacunkowa wartość projektu	2 800 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	środki własne, RPO WM, PROW, Cyfrowa Polska
Zgodność z celami i kierunkami działań	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo <ul style="list-style-type: none"> - rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju, - podejmowanie działań na rzecz wysokich wyników w nauce, - prowadzenie poradnictwa zawodowego, - kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku, - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, - wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej. 1.2. Włączenie społeczne osób wykluczonych <ul style="list-style-type: none"> - udzielanie wsparcia osobom powracającym na rynek pracy. 1.3. Wysokie poczucie lokalnej tożsamości <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej, - poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego przez mieszkańców w każdym wieku - wzmacnianie więzi międzyludzkich, - kultywowanie lokalnych tradycji. 2. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń do życia, pracy i rekreacji <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego <ul style="list-style-type: none"> - rewitalizacja obiektów zabytkowych - nadawanie współczesnych funkcji obiektom zabytkowym. 2.2. Wysoka jakość obiektów i przestrzeni <ul style="list-style-type: none"> - modernizacja obiektów i przystosowanie ich do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych, - tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych i przydomowych.
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wyremontowanych pomieszczeń - powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni - długość nowoutworzonych ciągów pieszych - liczba zamontowanych elementów małej architektury - liczba zorganizowanych warsztatów - liczba udzielonych porad - liczba zorganizowanych wycieczek - liczba przeprowadzonych szkoleń <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z pracowni - poprawa wyników w nauce/egzaminów kończących szkołę - liczba osób korzystających z terenów zieleni

	- liczba osób uczestniczących w warsztatach, szkoleniach, wycieczkach
--	---

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO PODSTAWOWEGO NR 3	
Nazwa przedsięwzięcia	REWALORYZACJA ZABYTKOWEGO PARKU PODWORSKIEGO W ROSTKOWIE
Lokalizacja	Rostkowo 14
Podmiot realizujący	Gmina Czernice Borowe
Partnerzy	Przasnyska Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej "Świetlik", podmiot ekonomii społecznej, Szkoła Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki w Rostkowie
Zakres czasowy realizacji	2017-2020
Opis przedsięwzięcia	<p>Park podworski w Rostkowie obecnie pełni funkcję przyszkolnego terenu rekreacji. Jednakże jego wyposażenie nie pozwala na pełne wykorzystanie tej przestrzeni. Rewaloryzacja parku odpowiada na zdiagnozowany problem niskiej jakości przestrzeni publicznych.</p> <p>Przy szkole w Rostkowie funkcjonuje Przasnyska Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej „Świetlik” oraz świetlica dla dzieci niepełnosprawnych, jednak infrastruktura parku nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>W parku planuje się stworzyć warunki do hortiterapii. Hortiterapię stosuje się w leczeniu chorób związanych z niepełnosprawnością po wypadku lub udarze. Leczenie ogrodem wspiera także walkę z depresją i różnego rodzaju uzależnieniami, pomaga zachować równowagę psychiczną, zmniejsza stres i polepsza koncentrację. Planuje się stosowanie hortiterapii czynnej – pacjent bierze czynny udział w pracach ogrodniczych (sadzenie, pielenie, podlewanie, zbiór plonów) oraz hortiterapii biernej – pacjent przebywa w ogrodzie, jego zmysły stymulowane są otaczającą go naturą, cieszy się pięknem ogrodu, ale z uwagi na chorobę nie wykonuje prac.</p> <p>Planowany zakres prac:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa placu zabaw, wraz z przystosowaniem go do potrzeb dzieci dotkniętych niepełnosprawnościami, - uporządkowanie roślinności i wprowadzenie nowych nasadzeń, w szczególności gatunków rodzimych - lokalizacja obiektów małej architektury, - instalacja oświetlenia,

- podniesienie standardu boisk sportowych,
- wyznaczenie strefy ogrodniczej pod uprawę roślin,
- rozbiórka ruin budynku gospodarczego.

Strefa ogrodnicza będzie również miejscem, w którym dzieci uczące się w szkole oraz wychowankowie fundacji będą mogli wspólnie zdobywać umiejętności związane z pielęgnacją oraz uprawą rodzimych roślin, a także rozwijać samodzielność. Wydzielając dzieciom niewielki obszar w strefie ogrodniczej, za który będą odpowiedzialne, nie tylko poszerzą swoją wiedzę na temat flory i fauny ogrodowej, ale rozwiną swoje zdolności manualne i będą spędzały więcej czasu na świeżym powietrzu.

Umiejętności te będą mogli wykorzystywać w czasie corocznych konkursów na najbardziej estetyczny przydomowy ogródek, w których będą mogli brać udział wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Kluczowym aspektem będzie zmobilizowanie mieszkańców do czynnego udziału w konkursie, poprzez utrwalanie przekonania, że to oni powinni w szczególności być zainteresowani stanem najbliższego otoczenia. Osoby, które urządziły najbardziej zadbane przydomowe ogródki zostaną nagrodzone. Ze zwycięzcą przeprowadzony zostanie wywiad, który pojawi się w lokalnej prasie.

Za utrzymanie porządku oraz właściwego stanu roślinności na terenie parku odpowiedzialny będzie podmiot ekonomii społecznej funkcjonujący przy Sanktuarium w Rostkowie. Osoby aktywizowane przez ten podmiot wezmą również udział w pracach rewaloryzacyjnych.

Projekt jest wyrazem dbałości o zachowanie istniejącego dziedzictwa kulturowego, związanego z tradycją parków dworskich. Jednocześnie realizacja inwestycji doprowadzi do rozwoju infrastruktury edukacyjnej i wpłynie na poprawę warunków nauczania, w tym również dla dzieci niepełnosprawnych. Przeprowadzenie planowanych prac doprowadzi do stworzenia ogólnodostępnej przestrzeni, w której czas wolny spędzać będą mieszkańcy w każdym wieku. Dzięki temu realizacja projektu wpłynie na integrację międzypokoleniową, aktywizację osób z niepełnosprawnościami, integrację osób z niepełnosprawnościami i osób starszych ze społecznością lokalną oraz stworzenie warunków dla usamodzielnienia się dzieci dotkniętych niepełnosprawnościami. Projekt przyczyni się również do zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców, poprzez edukację ekologiczną, w tym: poznawanie procesów zachodzących w ekosystemach, zasad ekoogrodnictwa itp. Wskutek realizacji zadania poprawi się jakość przestrzeni publicznej.

Szacunkowa wartość projektu	600 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	środki własne, RPO WM, PROW
Zgodność z celami i kierunkami działań	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo <ul style="list-style-type: none"> - rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju, - podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców 1.2. Włączenie społeczne osób wykluczonych <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami 1.3. Wysokie poczucie lokalnej tożsamości <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej, - poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego przez mieszkańców w każdym wieku, - wzmacnianie więzi międzyludzkich, - kultywowanie lokalnych tradycji. 2. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń do życia, pracy i rekreacji
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni - długość nowoutworzonych ciągów pieszych - liczba zamontowanych obiektów małej architektury - liczba placów zabaw - liczba zorganizowanych konkursów <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z terenów zieleni - liczba osób biorących udział w konkursach

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO PODSTAWOWEGO NR 4

Nazwa przedsięwzięcia	ADAPTACJA NIEUŻYTKOWANEGO BUDYNKU NA MIESZKANIA KOMUNALNE
Lokalizacja	Czernice Borowe ul. Okrężna 7
Podmiot realizujący	Gmina Czernice Borowe
Partnerzy	Fundacja Inicjatyw Prorodzinnych i Opiekuńczo-Wychowawczych
Zakres czasowy realizacji	2019-2021
Opis przedsięwzięcia	Gmina Czernice Borowe nie dysponuje wystarczającą liczbą mieszkań komunalnych, z tego powodu istnieje potrzeba poszerzenia istniejących zasobów.

	<p>Projekt zakłada zmianę sposobu użytkowania byłego domu handlowego zlokalizowanego w centrum Czernic Borowych i przystosowanie go do utworzenia mieszkań komunalnych. Do tej pory budynek nie pełnił funkcji mieszkalnej, dlatego wymaga podłączenia niezbędnych mediów i wydzielenia lokali użytkowych. Oprócz tego konieczna jest wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, remont dachu oraz wykonanie elewacji, a także prace wykończeniowe.</p> <p>W budynku planuje się stworzenie jednego mieszkania treningowego dla wychowanków Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Nasze Dzieci”. Osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze często nie posiadają umiejętności samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego oraz wiedzy związanej z podstawowymi procedurami administracyjnymi i formalnymi. Z tego powodu istotne jest tworzenie mieszkań treningowych, w których osoby te będą mogły zdobyć podstawowe umiejętności. Planowane jest również zagospodarowanie bezpośredniego otoczenia obiektu.</p> <p>W prace wykończeniowe prowadzone wewnątrz budynku zostaną zaangażowane rodziny, które obecnie oczekują na przydział mieszkania komunalnego.</p> <p>Projekt przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców, którzy będą mogli zamieszkać w wyremontowanych mieszkaniach. Zaangażowanie przyszłych mieszkańców w prace wykończeniowe pozytywnie wpłynie na kształtowanie poczucia odpowiedzialności za budynek, w którym zamieszkają, a także pozwoli na budowanie relacji sąsiedzkich. Ponadto mieszkańcy zdobędą praktyczne umiejętności.</p>
<p>Szacunkowa wartość projektu</p>	<p>1 500 000,00</p>
<p>Przewidywane źródła finansowania</p>	<p>środki własne, RPO WM, PROW</p>
<p>Zgodność z celami i kierunkami działań</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Włączenie społeczne osób wykluczonych <ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami 1.2. Wysokie poczucie lokalnej tożsamości <ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej - Wzmacnianie więzi międzyludzkich 2. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń do życia, pracy i rekreacji <ol style="list-style-type: none"> 2.2. Wysoka jakość obiektów i przestrzeni <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa efektywności energetycznej budynków - Poprawa warunków mieszkaniowych - Modernizacja obiektów i przystosowanie ich do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych

	- Tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych i przydomowych
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia nowopowstałych mieszkań komunalnych - liczba wyremontowanych budynków - liczba budynków objętych termomodernizacją - liczba mieszkańców zaangażowanych w prace remontowe - powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni przydomowej - liczba zamontowanych obiektów małej architektury <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba mieszkańców korzystających z mieszkań komunalnych - liczba osób korzystających z terenów zieleni - liczba osób korzystających z mieszkania treningowego

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO PODSTAWOWEGO NR 5	
Nazwa przedsięwzięcia	MODERNIZACJA WIELORODZINNEGO BUDYNKU KOMUNALNEGO W ROSTKOWIE WRAZ ZAGOSPODAROWANIEM OTOCZENIA
Lokalizacja	Rostkowo 12
Podmiot realizujący	Gmina Czernice Borowe
Partnerzy	n.d.
Zakres czasowy realizacji	2017-2018
Opis przedsięwzięcia	<p>Komunalny wielorodzinny budynek mieszkalny w Rostkowie znajduje się w bardzo złym stanie technicznym. Do najbardziej istotnych problemów technicznych należą: problem z przeciekającym dachem budynku oraz nieszczelne okna i drzwi wejściowe, co skutkuje brakiem efektywności ogrzewania budynku w sezonie zimowym. Zły stan techniczny obiektu jest konsekwencją niepodjęcia do tej pory koniecznych działań remontowych przez właściciela obiektu oraz zaniedbania mieszkańców, którzy żyją w mieszkaniach o niskim standardzie. Przedsięwzięcie zakłada remont części wspólnych i termomodernizację budynku komunalnego w Rostkowie. Prace będą obejmować między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odnowienie klatki schodowej, - remont dachu, - wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, - wykonanie elewacji, - wymianę instalacji.

	<p>Mieszkańcy budynku będą brali udział w prostych pracach remontowych, np. pomalowanie klatki schodowej, czy uporządkowanie otoczenia budynku. W ramach integracji sąsiedzkiej przewiduje się również zaprojektowanie przez mieszkańców najbliższego podwórka oraz wspólne nasadzenia roślin.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia pozytywnie wpłynie na warunki życia osób korzystających z mieszkań, przyczyni się do poprawy efektywności energetycznej budynku, czego efektem będzie obniżenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Remont zniszczonej elewacji i zagospodarowanie otoczenia budynku przyczyni się do poprawy estetyki przestrzeni.</p> <p>Włączenie lokatorów w prace remontowe wykształci w nich poczucie odpowiedzialności za otaczającą przestrzeń, dzięki czemu w przyszłości będzie ona bardziej zadbana. Współpraca przy remoncie, a także miejsca zachęcające do wspólnego spędzania czasu, pomogą w budowaniu relacji sąsiedzkich.</p>
Zakres czasowy realizacji	2017-2018
Szacunkowa wartość projektu	300 000,00
Przewidywane źródła finansowania	środki własne, RPO WM, PROW
Zgodność z celami i kierunkami działań	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Wysokie poczucie lokalnej tożsamości <ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej - Wzmacnianie więzi międzyludzkich 2. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń do życia, pracy i rekreacji <ol style="list-style-type: none"> 2.2. Wysoka jakość obiektów i przestrzeni <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa efektywności energetycznej budynków - Poprawa warunków mieszkaniowych - Tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych i przydomowych
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wyremontowanych budynków - liczba budynków objętych termomodernizacją - liczba mieszkańców zaangażowanych w prace remontowe - powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni przydomowej - liczba zamontowanych obiektów małej architektury <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba mieszkańców korzystających z mieszkań komunalnych - wzrost efektywności energetycznej budynku - liczba osób korzystających z terenów zieleni

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO PODSTAWOWEGO NR 6	
Nazwa przedsięwzięcia	AKTYWNY SENIOR
Lokalizacja	Czernice Borowe ul. Chełchowskiego 12 (budynek Gminnej Biblioteki Publicznej)
Podmiot realizujący	Gmina Czernice Borowe
Partnerzy	Koło Emerytów i Rencistów w Czernicach Borowych, Koło Gospodyń Wiejskich, Gminna Biblioteka Publiczna
Zakres czasowy realizacji	2018-2023
Opis przedsięwzięcia	<p>Podobszar rewitalizacji Czernice Borowe cechuje się wysokim odsetkiem mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Jest to grupa najmniej mobilna, dlatego uznano, że zajęcia adresowane dla seniorów powinny odbywać się możliwie blisko ich miejsca zamieszkania.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych poprzez organizację różnego rodzaju zajęć aktywizacyjnych. Zakłada się, że dwa razy w miesiącu odbywać się będą zajęcia obejmujące warsztaty artystyczne, kulinarne, majsterkowania oraz z zakresu wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych, a także spotkania o tematyce kulturalnej, ekologicznej. Ponadto raz w miesiącu przeprowadzane będą spotkania dotyczące zachowań prozdrowotnych, na które będą zapraszani specjaliści, m.in.: lekarze, dietetycy i fizjoterapeuci. Oprócz tego planuje się wspólne z grupą seniorów z Rostkowa cykliczne wydarzenia integracyjne, np. wycieczki, pikniki czy ogniska.</p> <p>Ciekawa forma i różnorodność dostępnych zajęć dla seniorów, będzie kształtować aktywne postawy u najstarszych mieszkańców obszaru. Dzięki temu będą mogli się cieszyć dobrą kondycją psychiczną oraz fizyczną. Zajęcia będą okazją do rozwoju umiejętności, co z kolei pozytywnie wpłynie na poczucie własnej wartości. Aktywne osoby starsze, włączające się w życie społeczności lokalnej będą inspiracją dla pozostałych mieszkańców obszaru.</p>
Szacunkowa wartość projektu	100 000,00
Przewidywane źródła finansowania	środki własne, RPO WM, PROW
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>3. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>3.1. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku - Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

	<p>3.2. Włączenie społeczne osób wykluczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami <p>3.3. Wysokie poczucie lokalnej tożsamości</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej, - Poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego przez mieszkańców w każdym wieku - Wzmacnianie więzi międzyludzkich. - Kultywowanie lokalnych tradycji
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych zajęć - liczba zaangażowanych specjalistów - liczba zorganizowanych wydarzeń integracyjnych <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób uczestniczących w zajęciach - liczba osób korzystająca z porad specjalistów

8.2. Projekty uzupełniające

PROJEKT 1.

TERMOMODERNIZACJA, ADAPTACJA I DOPOSAŻENIE SZKOŁY W CZERNICACH BOROWYCH

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Czernice Borowe

Lokalizacja: Czernice Borowe, ul. Szkolna 10

Do szkoły w Czernicach Borowych uczęszcza większość dzieci i młodzieży z obszaru gminy. W budynku funkcjonują dwie placówki: Szkoła Podstawowa im. Janiny Sieklickiej oraz Gimnazjum im. 21. Pułku Piechoty "Dzieci Warszawy". Budynek szkoły powstał w 1997 r., jego stan techniczny jest zły i wymaga remontu. Od 2007 r. przy szkole funkcjonują dwa boiska, jedno utwardzone, drugie trawiaste o naturalnej powierzchni. Od tego czasu nie podejmowano na nich żadnych działań modernizacyjnych.

Projekt zakłada kompleksową termomodernizację budynku szkoły, tj. docieplenie ścian i dachu, wymianę okien oraz montaż OZE. Przewiduje się także remont sal lekcyjnych oraz adaptację pomieszczeń do potrzeb prowadzenia różnego rodzaju zajęć pozalekcyjnych. Przedsięwzięcie zakłada także doświetlenie obiektu szkoły i jego dostosowanie do potrzeb osób dotkniętych niepełnosprawnościami.

W ramach projektu przewiduje się również poprawę standardu oraz doposażenie boisk szkolnych.

Inwestycja wpłynie na poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz przyczyni się do poprawy warunków ich funkcjonowania. Dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji będą miały zapewnione odpowiednie warunki do nauki, jak również spędzania czasu wolnego. Aktualna oferta zajęć dodatkowych jest niewielka, a w zmodernizowanej szkole będzie możliwe rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży w przystosowanych do tego pomieszczeniach. Z kolei uzupełniona i rozbudowana infrastruktura sportowa pozwoli na prawidłowy rozwój fizyczny najmłodszych oraz rozwój ich zainteresowań na dodatkowych zajęciach sportowych.

Szacunkowa wartość projektu: 2 500 000,00 zł

PROJEKT 2

TERMOMODERNIZACJA SZKOŁY W ROSTKOWIE

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Czernice Borowe

Lokalizacja: Rostkowo 14

W Rostkowie znajduje się dwór szlachecki z drugiej połowy XIX wpisany do Rejestru Zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa. W budynku funkcjonuje Szkoła Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki. Przy szkole znajduje się Park Dydaktyczny z aleją pomników osób zasłużonych związanych z obszarem gminy. W budynku mieści się również siedziba fundacji na rzecz osób niepełnosprawnych „Świetlik” oraz świetlica dla dzieci niepełnosprawnych.

Inwestycja zakłada przeprowadzenie termomodernizacji budynku, obejmującej wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian i dachu oraz usprawnienie instalacji ogrzewania i ciepłej wody użytkowej. Przedsięwzięcie zakłada również kompleksową modernizację budynku dworu i jego dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach realizacji projektu przewiduje się także remont sal lekcyjnych oraz ich doposażenie.

Projekt jest wyrazem dbałości o zachowanie istniejącego dziedzictwa kulturowego. Podjęte prace renowacyjne i modernizacyjne przyczynią się do zahamowania procesu degradacji zabytkowych obiektów i utrwalenia ich historycznej

wartości. Jednocześnie realizacja inwestycji doprowadzi do rozwoju infrastruktury edukacyjnej i wpłynie na poprawę warunków nauczania, w tym również dzieci niepełnosprawnych.

Szacunkowa wartość projektu: 600 000,00 zł

PROJEKT 3

REWITALIZACJA ZABYTKOWEGO ZESPOŁU PODWORSKIEGO W CHOJNOWIE NA POTRZEBY UTWORZENIA OŚRODKA SZKOLENIOWO- WYPOCZYNKOWO-KONFERENCYJNY

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Czernice Borowe

Lokalizacja: Chojnowo 1

Założenie podworskie w Chojnowie zajmuje powierzchnię około 8,5 ha. Z wyłączeniem budynku zabytkowego dworu, zespół obejmuje pozostałości budynków gospodarczych dawnego folwarku (w tym zabytkowa stajnia, obora i mleczarnia) oraz obiekty po Państwowym Gospodarstwie Rolnym. Wszystkie budynki są w bardzo złym stanie technicznym i wymagają natychmiastowej interwencji.

W budynkach zespołu podworskiego zostanie utworzony ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowo-konferencyjny. W ramach przedsięwzięcia planuje się wykonanie prac remontowych i porządkujących w zakresie niezbędnym do adaptacji obiektów podworskich oraz ich otoczenia. W utworzonym ośrodku odbywać się będą szkolenia, imprezy i wydarzenia artystyczne. Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Pomieszczenia ośrodka będą bezpłatnie udostępniane gminie na potrzeby organizowania wydarzeń kulturalnych, takich jak: koncerty, spektakle teatralne, pokazy filmowe i spotkania poetyckie. Przy obsłudze i konserwacji obiektów powstanie ok. 20 miejsc pracy.

Realizacja projektu ma znaczenie wielowymiarowe. Podjęte prace renowacyjne i modernizacyjne przyczynią się do zahamowania procesu degradacji zabytkowych obiektów i zachowania ich historycznej wartości. Dodatkowo przedsięwzięcie przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności gminy. Powstały ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowo-konferencyjny będzie pierwszym tego typu obiektem w okolicy. Zdaniem mieszkańców dostępna oferta kulturalna na terenie gminy jest niewystarczająca. W wyniku realizacji projektu gmina zyska funkcjonalną przestrzeń

do organizacji wydarzeń kulturalno-artystycznych. Dzięki realizacji inwestycji powstaną nowe miejsc pracy.

Szacunkowa wartość projektu: 11 500 000,00 zł

PROJEKT 4

PRACE KONSERWATORSKIE ZABYTKOWEGO KOŚCIOŁA W CZERNICACH BOROWYCH I ZAGOSPODAROWANIE TERENU PRZYKOŚCIELNEGO

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Stanisława Biskupa Męczennika w Czernicach Borowych

Lokalizacja: Czernice Borowe, ul. Kościelna 12A

Kościół pw. Św. Stanisława Biskupa Męczennika w Czernicach Borowych wraz z dzwonnica wpisane są do rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa. W związku z tym, że Kościół parafialny zlokalizowany jest na wzgórzu, występują problemy związane ze stabilizacją obiektu. Poza funkcją sakralną, budynek służy organizacji spotkań kulturalnych, takich jak koncerty organowe i występy chórów.

Projekt zakłada wykonanie odwodnienia wzgórza oraz remont muru oporowego w celu stabilizacji budynku kościoła. Przedsięwzięcie obejmie również termomodernizację z oczyszczeniem i naprawą murów kościoła, renowację zabytkowego wnętrza i wyposażenia obiektu. W ramach projektu przewiduje się również remont więźby dachowej i wymianę pokrycia dachowego dzwonnicy. W ramach zagospodarowania terenu przykościelnego planuje się remont schodów, wykonanie alejek spacerowych wokół kościoła, budowę parkingu, zbudowanie altany, ogrodzenie terenu, montaż oświetlenia, dokonanie nasadzeń oraz montaż małej architektury.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli zachować budynek zabytkowego kościoła w dobrym stanie technicznym. Powstała infrastruktura umożliwi wykorzystanie potencjału tego miejsca w szerszym zakresie. W Czernicach Borowych brakuje odpowiednio wyposażonych miejsc do organizacji różnego rodzaju wydarzeń plenerowych, w związku z czym ich oferta jest niewielka. Odpowiednie zagospodarowanie terenu przykościelnego pozwoli na utworzenie estetycznej

i funkcjonalnej przestrzeni, dostosowanej do przeprowadzania różnego rodzaju spotkań i uroczystości.

Szacunkowa wartość projektu: 2 500 000,00 zł

PROJEKT 5

REMONT KOŚCIOŁA PW. ŚW. STANISŁAWA KOSTKI W ROSTKOWIE

Podmiot odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Stanisława Kostki w Rostkowie

Lokalizacja: Rostkowo – Sanktuarium

Kościół parafialny pw. św. Stanisława Kostki stoi w miejscu urodzenia św. Stanisława Kostki – patrona młodzieży i gminy Czernice Borowe. Miejsce stanowi centrum kultu świętego. Sanktuarium w Rostkowie co roku odwiedzane jest przez liczne grupy pielgrzymów, w szczególności przez dzieci i młodzież. Pochodzący z końca XIX wieku kościół wpisany jest do rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Kościół wraz z najbliższym otoczeniem stanowi ośrodek kultu religijnego.

Dla poprawy stanu technicznego kościoła konieczne jest przeprowadzenie niezbędnych prac remontowych. Projekt zakłada kompleksowy remont dachu i wieży kościelnej. W ramach inwestycji przewiduje się również montaż systemu grzewczego w budynku kościoła. Z jednej strony przedsięwzięcie jest wyrazem dbałości o zachowanie istniejącego dziedzictwa historycznego, ponieważ pozwoli utrzymać zabytkowy budynek w dobrym stanie technicznym. Z drugiej zaś kościół i jego otoczenie uznawane jest za miejsce święte – ważne dla osób wyznania katolickiego. Dlatego realizacja projektu jednocześnie pozwoli zadbać o miejsce kultu religijnego, co jest istotne z uwagi na funkcjonowanie Rostkowa jako ośrodka pielgrzymkowego.

Szacunkowa wartość projektu: 1 000 000,00 zł

PROJEKT 6

ZAGOSPODAROWANIE OTOCZENIA NIESAKRALNEGO OBIEKTU KOŚCIELNEGO W ROSTKOWIE

Podmiot odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia: Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Stanisława Kostki w Rostkowie

Lokalizacja: Rostkowo – Sanktuarium

Kościół parafialny pw. św. Stanisława Kostki wraz z najbliższym otoczeniem stanowi ośrodek kultu religijnego. Przestrzeń wokół kościoła jest niezagospodarowana, wymaga podjęcia działań pielęgnacyjnych i porządkujących. Projekt zakłada zagospodarowanie terenu przykościelnego i jego dostosowanie do pełnienia nowych funkcji. W ramach realizacji przedsięwzięcia przewiduje się uzbrojenie terenu w media, budowę parkingu, utworzenie chodników, ścieżek dydaktycznych oraz instalację oświetlenia. Dodatkowo planuje się zagospodarowanie okolicy stawu, budowę altany oraz małego amfiteatru.

Zagospodarowanie terenu przykościelnego przyczyni się do poprawy jakości tej przestrzeni, co wpłynie na poprawę warunków obsługi odwiedzających Sanktuarium pielgrzymów. Poza funkcją religijną, budynki przykościelne i teren wokół, będą wykorzystywane na potrzeby działalności podmiotu ekonomii społecznej. Powstała infrastruktura będzie służyła integracji i rozwiązywaniu problemów osób wykluczonych społecznie. Rostkowo zyska atrakcyjną przestrzeń, w której będą mogły odbywać się spotkania dla mieszkańców, w tym osób dotkniętych problemami.

Szacunkowa wartość projektu: 1 500 000,00 zł**PROJEKT 7****ZIELONA GÓRA – MIEJSCE SPOTKAŃ****Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu:** Gmina Czernice Borowe**Lokalizacja:** Czernice Borowe, ul. Długa (dz. ewid. nr 384/33 fragment I363)

Określenie „Zielona Góra” zostało nadane przez społeczność lokalną, ze względu na znaczną przewagę zieleni na obszarze zlokalizowanego w tym miejscu wzniesienia. Poza zaniedbanym terenem zielonym, mieszczą się tam również ruiny pałacu datowanego na XVII w. Obszar „Zielonej Góry” pokrywa dziko rosnąca roślinność, teren nie jest w żaden sposób zagospodarowany.

Projekt przewiduje zagospodarowanie przestrzeni na cele wypoczynku i rekreacji mieszkańców. Przedsięwzięcie zakłada uporządkowanie terenu w aspekcie funkcjonalnym i estetycznym poprzez inwestycje w sferze przyrodniczej i infrastrukturalnej, tj.:

- pielęgnacja drzewostanu;
- utworzenie alejek spacerowych;
- zagospodarowanie terenu wokół stawów (wyposażenie w małą architekturę i obiekty rekreacyjne: ławki ze stolami, pomosty, fontannę, oświetlenie, miejsce na grilla);
- zagospodarowanie przyległego rowu melioracyjnego poprzez wybudowanie kładek łączących ulicę z przyległym terenem sportowo-rekreacyjnym;
- budowę punktu widokowego;
- utworzenie placu zabaw z elementami parku linowego;
- utworzenie małego amfiteatru.

Społeczność lokalna zostanie włączona w przedsięwzięcie na etapie opracowania koncepcji zagospodarowania przedmiotowej przestrzeni, jak również na etapie jego realizacji. Mieszkańcy będą mieli możliwość decydowania o wyglądzie „Zielonej Góry” poprzez udział w warsztatach projektowych. Następnie zostaną zaangażowani w prace porządkujące na tym terenie. Zaangażowanie społeczności lokalnej w projektowanie i pielęgnację tej przestrzeni będzie miało pozytywny wpływ na aktywność lokalną. Wzmocni poczucie wspólnoty i odpowiedzialności za to miejsce. Za późniejszą pielęgnację i konserwację terenu odpowiedzialni będą członkowie Podmiotu Ekonomii Społecznej działającego w Rostkowie.

Realizacja projektu przyczyni się do poprawy estetyki i urozmaicenia publicznych terenów zielonych. Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problem niewystarczającej liczby funkcjonalnych przestrzeni publicznych. Dzięki realizacji przedsięwzięcia, dotychczas niezagospodarowana i niewykorzystywana „Zielona Góra” stanie się atrakcyjnym miejscem spędzania czasu wolnego dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od ich wieku. Zainstalowana mała architektura wpłynie na poszerzenie oferty rekreacji i wypoczynku oraz umożliwi rozbudowanie oferty plenerowych wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, których liczba obecnie jest niewielka.

Szacunkowa wartość projektu: 2 500 000,00 zł

PROJEKT 8

OŻYWIENIE ZABYTKOWEJ KOLEJKI WĄSKOTOROWEJ

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Czernice Borowe

Lokalizacja: Czernice Borowe, Chojnowo, fragment poza obszarem rewitalizacji na terenie sołectwa Nowe Czernice

Przez teren gminy przebiega linia kolei wąskotorowej Mława-Przasnysz-Krasne. Do tej pory dokonano częściowej odbudowy i remontu torowiska, wycinki samosiewów oraz uzupełnienia oznakowania. Przeprowadzono również remont lokomotywy spalinowej oraz wagonów osobowych i towarowego. Zakupiono także dreżyny rowerowe.

Przedsięwzięcie zakłada kontynuację i uzupełnienie dotychczas przeprowadzonych w tym zakresie działań, tj. remont i naprawę torowiska, konserwację taboru oraz przekształcenie i oznakowanie szlaku turystycznego. Teren wykorzystywany zostanie również jako pas bezpiecznej komunikacji – ścieżka rowerowa. Obsługą i konserwacją kolejki będzie zajmował się podmiot ekonomii społecznej.

Realizacja projektu wyraża dbałość o dziedzictwo kulturowe, poprzez zachowanie i ochronę zabytkowej infrastruktury. W wyniku realizacji projektu zostaną utworzone nowe miejsca pracy, ponieważ obsługa i konserwacja kolejki wymaga dodatkowego zatrudnienia. Poprowadzenie ścieżki rowerowej umożliwi bezpieczną komunikację pomiędzy Czernicami Borowymi a Chojnowem. Inwestycja będzie miała pozytywny wpływ na otoczenie, ze względu na uporządkowanie przestrzeni oraz powstanie nowych miejsc pracy.

Szacunkowa wartość projektu: 500 000,00 zł

PROJEKT 9

MAJÓWKA NA ZIELONEJ GÓRZE

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Czernice Borowe

Lokalizacja: Czernice Borowe, ul. Długa

W przeprowadzonym badaniu ankietowym mieszkańcy wskazywali, że na obszarze rewitalizacji jest niewiele okazji do integracji wszystkich mieszkańców. W tym zakresie

zgłaszano potrzebę organizacji imprez plenerowych. Majówka na Zielonej Górze to propozycja gminnej imprezy, która będzie organizowana w długi majowy weekend. Na terenie gminy będzie to pierwsze tego typu wydarzenie o charakterze dwudniowym. W ramach obchodów majowych świąt przewidziany jest szereg atrakcji. Impreza będzie okazją do zaprezentowania umiejętności lokalnych zespołów muzycznych i tanecznych. Odbędzie się degustacja potraw przygotowanych przez Koło Gospodyń Wiejskich oraz Klub Seniora we współpracy z powstałym w Rostkowie podmiotem ekonomii społecznej. Z kolei powstała na „Zielonej Górze” infrastruktura pozwoli na organizację grilla na miejscu imprezy. Mieszkańcy będą mogli spędzić czas aktywnie, poprzez udział w organizowanych zawodach. Planuje się przeprowadzenie konkurencji wędkarskich, zawodów biegowych oraz rajdu drezynami. Możliwością wspólnej zabawy dla rodzin będzie zorganizowana gra terenowa. Ponadto przewiduje się spotkanie z grupami historycznymi, które pozwolą zapoznać się najmłodszym z lokalną historią. Na zakończenie imprezy przewidziana będzie zabawa taneczna.

Impreza majówkowa jest odpowiedzią na zgłaszany przez mieszkańców problem niewystarczającej oferty imprez na świeżym powietrzu. Wydarzenie z jednej strony będzie wypełniało lukę w kalendarium wydarzeń w tej części roku, a jednocześnie będzie możliwością atrakcyjnego spędzania długiego weekendu bez konieczności wyjazdu poza obszar gminy. Impreza będzie okazją do integracji mieszkańców oraz aktywnego spędzenia czasu. Dodatkowo przyczyni się do upowszechniania i rozwijania kultury regionalnej oraz będzie szansą na stworzenie nowej lokalnej tradycji.

Szacunkowa wartość projektu: 40 000,00 zł

PROJEKT 10

DZIEŃ DLA ZIEMI

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Czernice Borowe

Lokalizacja: Czernice Borowe

W sołectwie Czernice Borowe mała liczba osób objęta jest selektywną zbiórką odpadów. „Dzień dla Ziemi” to propozycja cyklicznego wydarzenia proekologicznego. Impreza będzie odbywała się przy okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Ziemi

przypadającego na 22 kwietnia. Wydarzenie będzie przeprowadzane w weekend, tak aby wszyscy mieszkańcy mogli wziąć w nim czynny udział. W ramach imprezy zorganizowana zostanie akcja sprzątnia połączona z konkursem rodzinnym na zebranie jak największej ilości śmieci. Po zakończeniu sprzątnia odbędzie się rozstrzygnięcie konkursu i wręczenie nagród dla najlepszych zespołów. Dla wszystkich uczestników akcji przewiduje się drobny poczęstunek. W ramach obchodów wydarzenia planuje się także wspólne sadzenie drzewek i krzewów w miejscach wymagających uzupełnienia szaty roślinnej. Przewidziana jest również pogadanka na temat recyklingu i wpływu selektywnej zbiórki odpadów na stan środowiska oraz rozdysponowanie ulotek informacyjnych w tym zakresie. Wszyscy uczestnicy akcji otrzymają pamiątkową koszulkę.

Celem akcji jest wspieranie ochrony środowiska oraz propagowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców. Jakość środowiska przyrodniczego bezpośrednio przekłada się na warunki życia, dlatego kształtowanie społecznej świadomości wpływu na otoczenie przyrodnicze jest niezwykle istotne. Planowanym efektem projektu jest zwiększenie liczby osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów komunalnych. Ponadto zaangażowanie całych rodzin, będzie okazją do aktywnego spędzenia czasu wspólnie i w słusznym celu.

Szacunkowa wartość projektu: 8 000,00 zł

PROJEKT 11

ZAGOSPODAROWANIE TERENU PRZY STAWIE W CHOJNÓWCE

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Czernice Borowe

Lokalizacja: Chojnówka

Wieś Chojnówka wchodzi w skład sołectwa Chojnowo. Zlokalizowany w Chojnówce staw dawniej służył jako miejsce integracji mieszkańców. Aktualnie teren ten jest zaniedbany — staw wymaga renaturyzacji, a przestrzeń wokół zbiornika nie jest w żaden sposób zagospodarowana.

W ramach realizacji projektu przewiduje się przywrócenie dobrego stanu zbiornika oraz uporządkowanie przyległego terenu. Zagospodarowanie obszaru wokół stawu obejmie: wytyczenie drogi dojazdowej do zbiornika, ogrodzenie terenu,

urządzenie placu zabaw, montaż altany oraz wyposażenie terenu w elementy małej architektury. Przy realizacji prac porządkowych, zostaną zaangażowani mieszkańcy rewitalizowanego obszaru. Na zakończenie prowadzonych działań, przewidziana będzie impreza integracyjna dla wszystkich, którzy brali udział w pracach porządkowych. Będzie to pierwsza z cyklu planowanych imprez sąsiedzkich przewidzianych nad stawem.

Dzięki realizacji projektu powstanie funkcjonalne miejsce wypoczynku i rekreacji. Obszar będzie stanowił atrakcyjne miejsce spędzania czasu wolnego dla mieszkańców Chojnówki i pozostałych zainteresowanych. Wspólna praca nad projektem przyczyni się do integracji mieszkańców oraz pobudzenia ich społecznej aktywności. Zbuduje świadomość odpowiedzialności za przestrzeń i wzmocni poczucie wspólnoty. Ponadto projekt pozwoli na zachowanie i ochronę wartości przyrodniczych terenu i przeciwdziała jego degradacji.

Szacunkowa wartość projektu: 90 000,00 zł

PROJEKT 12

REMONT I ADAPTACJA BUDYNKU BYŁEJ PIEKARNI Z PRZEZNACZENIEM NA EKSPOZYCJĘ REGIONALNĄ

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Czernice Borowe

Lokalizacja: Czernice Borowe, ul. Kościelna 15

Budynek byłej piekarni wpisany jest do Gminnej Ewidencji Zabytków, jego stan wymaga remontu. Projekt zakłada adaptację budynku na potrzeby utworzenia ekspozycji dotyczącej kulinarnej historii regionu, ze szczególnym uwzględnieniem chleba. Planowane prace remontowe obejmą: stabilizację budynku, wymianę zniszczonych cegieł, więźby dachowej oraz pokrycia dachu. Konieczne jest również przeprowadzenie remontu pomieszczeń piekarni oraz jej wyposażenie na potrzeby ekspozycji, a także wykonanie elewacji.

W wyremontowanym budynku powstanie wystawa dotycząca historii kuchni regionalnej, zwłaszcza wypieku chleba. Znajdą się tam zbiory maszyn, urządzeń, naczyń, zdjęć oraz innych eksponatów nawiązujących do tradycji i zwyczajów kulinarnych regionu. Zwiedzający będą mogli nie tylko obejrzeć ekspozycję, ale

również własnoręcznie uformować pieczywo i je upiec. Pozwoli to przybliżyć pracę piekarzy i uatrakcyjnić zwiedzanie, zwłaszcza dla najmłodszych. Budynek będzie nie tylko miejscem gromadzenia eksponatów, ale i placówką ogólnie dostępną dla mieszkańców. W obiekcie będą się odbywały spotkania i wydarzenia, np. spotkania Koła Gospodyń Wiejskich, Klubu Seniora czy kameralne występy artystyczne.

Projekt pozwoli na utrzymanie zabytku w dobrym stanie technicznym i przeciwdziałanie jego degradacji. Przedsięwzięcie przyczyni się do kultywowania lokalnej tradycji. Zgromadzona ekspozycja będzie stanowić ciekawą lekcję historii oraz pozwoli nauczyć najmłodszych szacunku dla tradycyjnych wartości. Realizacja przedsięwzięcia będzie miała ponadto wpływ na kreowanie lokalnego produktu turystycznego. Dodatkowo mieszkańcy zyskają atrakcyjne miejsce spotkań i integracji.

Szacunkowa wartość projektu: 400 000,00 zł

9. Mechanizmy zapewniające komplementarność

Zapewnienie komplementarności pomiędzy zaplanowanymi w ramach niniejszego dokumentu projektami jest jednym z kluczowych elementów programowania procesu rewitalizacji. Tylko w przypadku spełnienia tego wymogu zaplanowany proces w sposób kompleksowy rozwiąże sytuację problemową, a podjęta interwencja oddziaływać będzie na cały obszar rewitalizacji. W związku z tym przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czernice Borowe na lata 2017-2023 są komplementarne w aspekcie: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, źródeł finansowania oraz międzyokresowym.

9.1. Komplementarność przestrzenna

Zapewnienie komplementarności przestrzennej pomiędzy zaplanowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi ma bardzo istotne znaczenie dla przeprowadzenia skutecznego procesu rewitalizacji. Rozproszenie przestrzenne projektów mogłoby doprowadzić do fragmentacji działań procesu rewitalizacyjnego, czego efektem byłoby jedynie ich punktowe oddziaływanie, co nie doprowadziłoby do kompleksowego rozwiązania problemów występujących na obszarze rewitalizacji. Wszystkie zaplanowane w ramach niniejszego Programu przedsięwzięcia zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji. Wyjątkiem jest projekt komplementarny: „Ożywienie zabytkowej kolejki wąskotorowej”, który ze względu na liniowy charakter inwestycji, przebiega również przez sołectwo Nowe Czernice, które nie należy do obszaru. Inwestycja jest jednak bardzo istotna, ponieważ w ramach projektu poprowadzona ma zostać ścieżka rowerowa, która znacznie ułatwi mieszkańcom dwóch podobszarów komunikację, tak by mogli korzystać ze wszystkich zaplanowanych w ramach Programu przedsięwzięć.

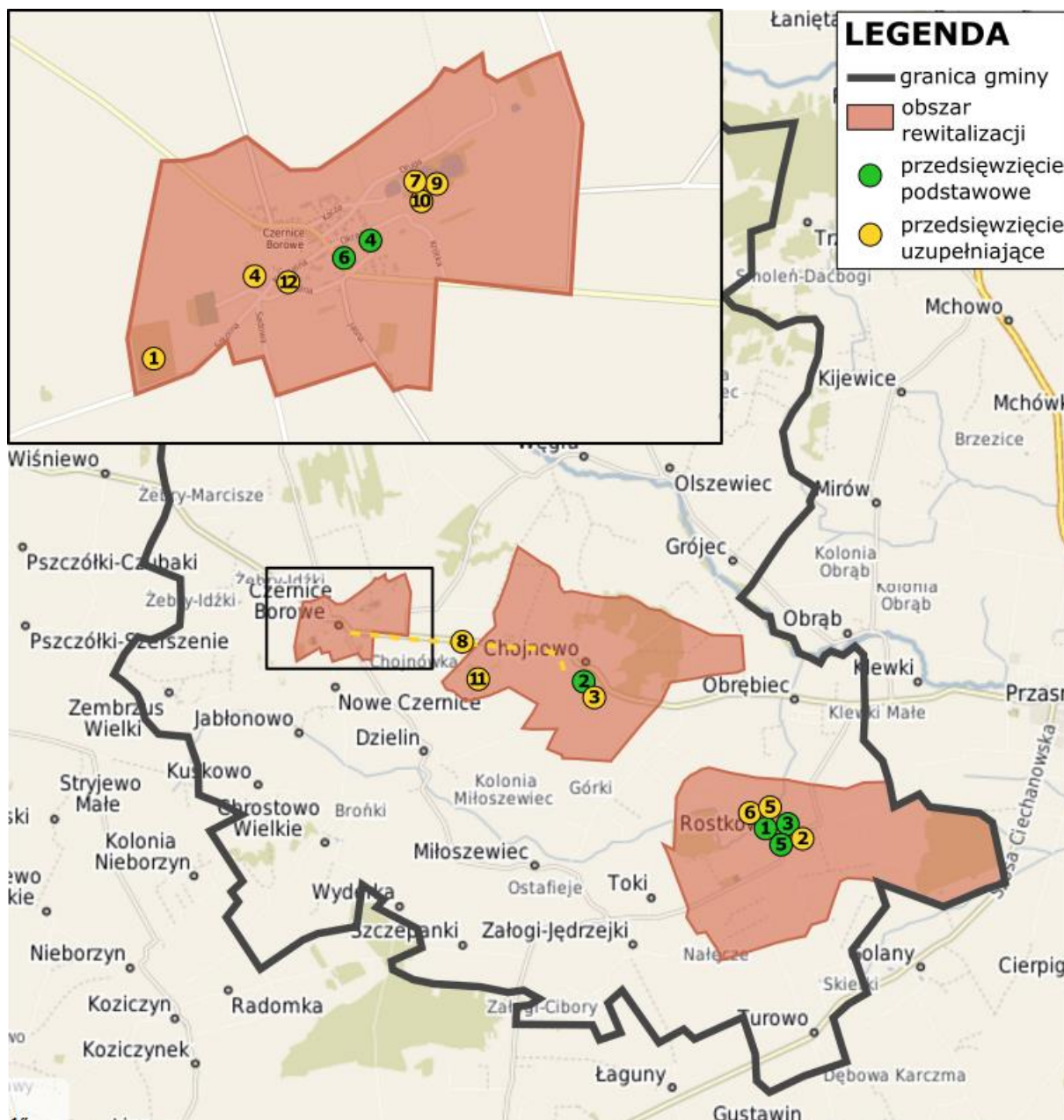
Ponadto projekty wzajemnie się uzupełniają, więc będzie pomiędzy nimi zachodzić efekt synergii, głównie ze względu na to, że działania infrastrukturalne połączone są przedsięwzięciami o charakterze społecznym. Realizacja zaplanowanych projektów oddziaływać będzie na cały obszar rewitalizacji, dzięki

czemu występujące tam problemy zostaną rozwiązane u źródła i nie będą przenosiły się na pozostałe obszary gminy.

Poniższa mapa przedstawia poglądowo lokalizacje zaplanowanych w ramach niniejszego Programu przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających.

RYСУNEK 39. PRZYBLIŻONE LOKALIZACJE PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH GMINY CZERNICE BOROWE

Źródło: opracowanie własne

9.2. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Proces rewitalizacji obejmuje szeroki katalog zadań, które dotyczą różnych sfer życia społecznego oraz wielu aspektów funkcjonowania gminy. Dlatego efektywność tego procesu wymaga zaangażowania możliwie największego grona osób i podmiotów, których wiedza i doświadczenie pozwolą skutecznie zarządzać Programem Rewitalizacji. Odpowiedni system zarządzania, umożliwi wypracowanie spójnych procedur oraz efektywne współdziałanie i wzajemne uzupełnianie się kompetencji tych podmiotów. Gwarantuje również udział wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji, w tym głównie mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Trzonem funkcjonowania tego systemu w Gminie Czernice Borowe jest Komitet Rewitalizacji, w skład którego będą wchodzić pracownicy jednostek organizacyjnych gminy, przedstawiciele lokalnych przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, tworząc grupę specjalistów i doradców ds. rewitalizacji. Szczegółowy zakres zadań, struktura oraz zasady funkcjonowania Komitetu zostały określone w rozdziale 11. Wdrażanie i monitoring. Tak funkcjonujący podmiot zapewni skuteczne wdrażanie zaplanowanych przedsięwzięć, ponieważ wykreowana zostanie przestrzeń współpracy pomiędzy wszystkimi interesariuszami.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czernice Borowe zawiera katalog przedsięwzięć, przy realizacji których będą współpracować najważniejsze lokalne podmioty m.in.: Gmina Czernice Borowe, Gminna Biblioteka Publiczna, Przasnyskie Stowarzyszenie Historii Ożywionej, Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Czernickiej, Lokalna Organizacja Turystyczna Północnego Mazowsza, Przasnyska Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej "Świetlik", Klub Emeryta, Koło Gospodyń Wiejskich oraz lokalne szkoły. Poszczególne jednostki będą zaangażowane w zadania z zakresu swojej przedmiotowej działalności. Zagwarantuje to profesjonalne podejście i umożliwi uzyskanie jak najlepszych efektów.

9.3. Komplementarność problemowa

Działania rewitalizacyjne zostały zaplanowane tak, aby w sposób kompleksowy rozwiązać zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji problemy. Gwarantem skuteczności procesu rewitalizacji jest komplementarność przedsięwzięć – wszystkie

projekty wzajemnie się dopełniają - we wszystkich sferach tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. Zasadę komplementarności realizują również przewidziane powiązania pomiędzy działaniami o charakterze infrastrukturalnym a tzw. działaniami miękkimi. Przeprowadzenie zintegrowanych inwestycji będzie miało wpływ nie tylko na wyznaczony obszar rewitalizacji, ale również na jego otoczenie. W tabeli poniżej zostały wymienione zaplanowane działania rewitalizacyjne wraz ze wskazaniem, na które zdiagnozowane obszary problemowe będą oddziaływać, z uwzględnieniem ich podziału na poszczególne sfery funkcjonowania obszaru. Szczegółowy opis problemów, na które odpowiadają poszczególne przedsięwzięcia znajdują się w kartach projektów.

TABELA 12. ODDZIAŁYWANIE POSZCZEGÓLNYCH PROJEKTÓW NA ZDIAGNOZOWANE OBSZARY PROBLEMOWE

PROJEKTY		SFERA FUNKCJONOWANIA OBSZARU									
		SPOŁECZNA					GOSPODARCZA	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	ŚRODOWISKOWA	TECHNICZNA	
		OBSZAR PROBLEMOWY									
		ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	poziom przedsiębiorczości	jakość przestrzeni publicznych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy
PODSTAWOWE											
	1. Adaptacja budynku przy Sanktuarium św. Stanisława Kostki na potrzeby działalności podmiotu ekonomii społecznej oraz innych form wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
MOD	I. Adaptacja budynku gospodarczego w celu stworzenia pokoi gościnnych, profesjonalnej kuchni i sali								✓		✓

PROJEKTY	SFERA FUNKCJONOWANIA OBSZARU									
	SPOŁECZNA					GOSPODARCZA	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	ŚRODOWISKOWA	TECHNICZNA	
	OBSZAR PROBLEMOWY									
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	poziom przedsiębiorczości	jakość przestrzeni publicznych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy
	zajęciowej wraz z zagospodarowaniem otoczenia									
	II. Funkcjonowanie podmiotu ekonomii społecznej	✓	✓	✓		✓				
	III. Grupa samopomocy „Lepiej razem”			✓	✓	✓				
	IV. Abstynencki Klub Integracji Społecznej			✓		✓				
	V. Aktywny Senior			✓	✓	✓				
2.	Stworzenie Parku Nauki i Przedsiębiorczości w Chojnowie	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

PROJEKTY		SFERA FUNKCJONOWANIA OBSZARU									
		SPOŁECZNA					GOSPODARCZA		PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	ŚRODOWISKOWA	TECHNICZNA
		OBSZAR PROBLEMOWY									
		ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	poziom przedsiębiorczości	jakość przestrzeni publicznych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy
MODUŁY	I. Adaptacja piwnicy budynku dworu na pracownię naukową							✓		✓	
	II. Rewaloryzacja założenia parkowego				✓			✓	✓		
	III. Organizacja warsztatów dotyczących nowych technologii			✓	✓						
	IV. Gabinet psychologiczny			✓	✓						
	V. Punkt przedsiębiorczości	✓	✓	✓							
	VI. Wycieczki				✓						
	VII. Szkolenia		✓		✓						
3. Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Rostkowie			✓	✓	✓			✓	✓		

PROJEKTY	SFERA FUNKCJONOWANIA OBSZARU									
	SPOŁECZNA					GOSPODARCZA	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	ŚRODOWISKOWA	TECHNICZNA	
	OBSZAR PROBLEMOWY									
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	poziom przedsiębiorczości	jakość przestrzeni publicznych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy
4. Adaptacja nieużytkowanego budynku na mieszkania komunalne	✓		✓			✓		✓	✓	✓
5. Modernizacja wielorodzinnego budynku komunalnego w Rostkowie wraz zagospodarowaniem otoczenia	✓		✓			✓		✓	✓	✓
6. Aktywny Senior			✓		✓	✓				
UZUPEŁNIAJĄCE										
1. Termomodernizacja, adaptacja i doposażenie szkoły w Czernicach Borowych				✓				✓	✓	✓
2. Termomodernizacja szkoły w Rostkowie				✓				✓	✓	✓

PROJEKTY	SFERA FUNKCJONOWANIA OBSZARU									
	SPOŁECZNA					GOSPODARCZA	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	ŚRODOWISKOWA	TECHNICZNA	
	OBSZAR PROBLEMOWY									
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	poziom przedsiębiorczości	jakość przestrzeni publicznych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy
3. Rewitalizacja zabytkowego zespołu podworskiego w Chojnowie na potrzeby utworzenia ośrodka szkoleniowo-wypoczynkowo-konferencyjnego	✓	✓				✓		✓	✓	✓
4. Prace konserwatorskie zabytkowego kościoła w Czernicach Borowych i zagospodarowanie terenu przykościelnego						✓		✓	✓	✓
5. Remont kościoła pw. Św. Stanisława Kostki w Rostkowie						✓		✓		✓
6. Zagospodarowanie otoczenia niesakralnego obiektu kościelnego w Rostkowie						✓		✓		

PROJEKTY	SFERA FUNKCJONOWANIA OBSZARU									
	SPOŁECZNA					GOSPODARCZA	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	ŚRODOWISKOWA	TECHNICZNA	
	OBSZAR PROBLEMOWY									
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	poziom przedsiębiorczości	jakość przestrzeni publicznych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy
7. Zielona Góra – miejsce spotkań						✓		✓	✓	✓
8. Ożywienie zabytkowej kolejki wąskotorowej	✓	✓	✓					✓	✓	
9. Majówka na Zielonej Górze						✓				
10. Dzień dla Ziemi						✓		✓	✓	
11. Zagospodarowanie terenu przy stawie w Chojnówce						✓		✓	✓	
12. Remont i adaptacja budynku byłej piekarni z przeznaczeniem na ekspozycję regionalną		✓	✓					✓	✓	✓

Źródło: opracowanie własne

9.4. Komplementarność źródeł finansowania

Wdrażanie procesu rewitalizacji wymaga zaangażowania znacznych nakładów finansowych, których Gmina Czernice Borowe nie może zapewnić w ramach posiadanego budżetu. Dlatego powodzenie tego procesu wymaga efektywnego wykorzystywania dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania. Projekty zaplanowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji będą finansowane zarówno ze środków własnych gminy, kapitału partnerów projektów, jak również dostępnych dotacji. Głównym zewnętrznym źródłem finansowania projektów będą środki unijne, w szczególności środki Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, który przewiduje możliwość wsparcia rewitalizacji w ramach działania 6.2. *Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych*, osi priorytetowych 9. *Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem* i 10. *Edukacja dla rozwoju regionu* oraz innych działań komplementarnych. RPO WM 2014-2020 jest programem wykorzystującym środki z dwóch funduszy europejskich: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Przewiduje się także możliwość pozyskania środków w ramach pozostałych programów krajowych, głównie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa oraz programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Wśród pozostałych źródeł finansowania procesu rewitalizacji należy wymienić kredyty i pożyczki na warunkach preferencyjnych. Przewidywane źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć zostały wskazane w kartach projektów.

Skuteczność procesu rewitalizacji uzależniona jest między innymi od intensyfikacji działań na danym obszarze w określonym horyzoncie czasowym. Dlatego łączenie różnych źródeł finansowania procesu rewitalizacji jest pożądane w aspekcie sprawnej realizacji przedsięwzięć.

9.5. Komplementarność międzyokresowa

W poprzednim okresie finansowania, tj. 2007-2013, termin rewitalizacja dotyczył wyłącznie obszarów miejskich. Wieś pełni całkiem odmienne od miejskich funkcje, ale problemy rewitalizacyjne również jej dotyczą, w szczególności: problemy społeczne,

degradacja przestrzeni i obiektów. Idea procesów rewitalizacji w okresie finansowania 2007-2013 była realizowana również na obszarach wiejskich, tylko pod nazwą odnowy wsi. Działania o charakterze rewitalizacyjnym realizowane były również w ramach inicjatywy LEADER, w której lokalna społeczność jest nie tylko podmiotem przemian, ale również ich inicjatorem. Mając na względzie powyższe za komplementarne należy uznać przedsięwzięcia realizowane w gminie Czernice Borowe w okresie finansowania 2007-2013, współfinansowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Działania zaplanowane w ramach niniejszego Programu są również komplementarne z przedsięwzięciami współfinansowanymi w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Gmina posiada duże doświadczenie w realizacji ww. projektów, efektywnie wykorzystując możliwości pozyskiwania dodatkowych funduszy na realizację przedsięwzięć, których głównym celem jest poprawa warunków życia mieszkańców. W poniższej tabeli zestawiono katalog przedsięwzięć o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowanych w okresie 2007-2013. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w niniejszym dokumencie stanowią ich kontynuację lub uzupełnienie.

TABELA 13. WYKAZ PROJEKTÓW O CHARAKTERZE REWITALIZACYJNYM, KTÓRE ZREALIZOWANE ZOSTAŁY NA TERENIE GMINY CZERNICE BOROWE

NAZWA PROJEKTU	LATA REALIZACJI	WARTOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘCIA	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
Rewitalizacja zabytkowego budynku dworu w zespole podworskim w Chojnowie	2014-2015	555 153,55	PROW 2007-2013
Renowacja budynku świetlicy wiejskiej wraz z jej dociepleniem i wyposażeniem we wsi Chojnowo	2009-2010	384 277,91	PROW 2007-2013
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz rozbudowa i adaptacja budynku na cele kulturalno - edukacyjne i rekreacyjne w miejscowości Pawłowo Kościelne.	2010	511 786,92	PROW 2007-2013
Rozbudowa i adaptacja budynku Ochotniczej Straży Pożarnej we wsi Węgra oraz	2010	505 102,53	PROW 2007-2013

zagospodarowanie terenu na potrzeby kulturalno - sportowe			
Przystosowanie świetlicy wiejskiej w Węgrze do całorocznej działalności kulturalno-sportowej	2010	57 670,70	PROW 2007-2013
Przystosowanie budynku świetlicy wiejskiej w Obrębcu do całorocznej działalności kulturalno-sportowej i edukacyjnej.	2010-2012	29 975,81	PROW 2007-2013
Nasza mała ojczyzna- remont i adaptacja świetlicy wiejskiej we wsi Olszewiec na cele kulturalno-edukacyjne	2010-2011	39 573,81	PROW 2007-2013
Razem lepiej-remont świetlicy wiejskiej w Grójcu wraz z jej wyposażeniem na cele edukacyjno-kulturowe	2010-2011	28 570,07	PROW 2007-2013
Nasza świetlica - remont świetlicy wiejskiej we wsi Chrostowo Wielkie na potrzeby sołectwa	2011-2012	38 178,34	PROW 2007-2013
Przystosowanie remizy OSP na Świetlicę Integracji Społecznej w Pawłowie Kościelnym	2011	28 835,67	PROW 2007-2013
Aktywna wieś – świetlica w Węgrze centrum integracji	2012	28 400,00	PROW 2007-2013
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej we wsi Czernice Borowe	2013	553 094,20	PROW 2007-2013
Adaptacja budynku byłej szkoły podstawowej we wsi Borkowo Falenta oraz zagospodarowanie terenu na potrzeby kulturalno-sportowe	2013	671 397,60	PROW 2007-2013
Przebudowa budynku świetlicy wiejskiej we wsi Szczepanki oraz zagospodarowanie terenu	2013-2014	458 929,68	PROW 2007-2013
Przebudowa i rozbudowa budynku świetlicy wiejskiej we wsi Jastrzębiec oraz zagospodarowanie terenu na potrzeby rekreacyjno - sportowe	2013-2014	404 305,85	PROW 2007-2013
Chcę być aktywnym	2008-2014	670 192,35	POKL 2007-2013
Mini Przedszkola Skutecznym Środkiem Wyrównywania Szans Edukacyjnych	2009-2011	598 106,66	POKL 2007-2013
Dodatkowe zajęcia szansą na lepszy start dla uczniów wiejskich	2009-2012	1 863 496,66	POKL 2007-2013

W harcerstwie siła	2011	49 752,00	POKL 2007-2013
Zapomniana Historia - śladami Bitwy Przasnyskiej	2011	49 970,00 zł	POKL 2007-2013
Abstynencki Klub Integracji Społecznej	2012	49 590,00	POKL 2007-2013
Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych uczniów Gminy Czernice Borowe	2012-2013	90 000,00	POKL 2007-2013
Edukacja Przedszkolna w Gminie Czernice Borowe	2012-2014	434 405,00 zł	POKL 2007-2013
Dziecięca Akademia przyszłości - projekt systemowy, realizowany przez Samorząd Województwa Mazowieckiego, współfinansowany ze środków EFS w ramach programu operacyjnego Kapitał Ludzki	2012-2013	54 072,00	POKL 2007-2013
Czekamy na indywidualizację	2013-2014	78621,97	POKL 2007-2013
Doposażenie oddziałów przedszkolnych w gminie Czernice Borowe – projekt systemowy	2014	202 483,10	POKL 2007-2013
Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów poprzez dodatkowe zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe – Moja przyszłość (Proj. realizowany jest przez Samorząd Województwa Mazowieckiego w partnerstwie z Gminą Czernice Borowe)	2014-2015	98 040,00	POKL 2007-2013
Promocja i rozbudowa produktu turystycznego „Panorama Północnego Mazowsza” poprzez uruchomienie odcinka szlaku kolejki wąskotorowej, remont zabytkowego dworku i budowę ekspozycji frontu wschodniego I Wojny Światowej w Chojnowie	2014-2016	666 660,00	RPO WM 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernicach Borowych

Na podstawie zamieszczonego w tabeli wykazu można zauważyć, że projekty były realizowane na terenie całej gminy. Na uwagę zasługuje fakt, że władze dostrzegały potencjał rozwoju gminy w zespołach podworskich. Z tego powodu Stowarzyszenie

Ziemi Czernickiej przy wsparciu gminy zrealizowało projekt „Rewitalizacja zabytkowego budynku dworu w zespole podworskim w Chojnowie”, dzięki czemu możliwe było również zrealizowanie przez Lokalną Organizację Turystyczną Północnego Mazowsza projektu „Promocja i rozbudowa produktu turystycznego „Panorama Północnego Mazowsza” poprzez uruchomienie odcinka szlaku kolejki wąskotorowej, remont zabytkowego dworku i budowę ekspozycji frontu wschodniego I Wojny Światowej w Chojnowie”. Dzięki realizacji tych przedsięwzięć budynek dworu w Chojnowie został wyremontowany, co umożliwiło stworzenie w nim ekspozycji frontu wschodniego I Wojny Światowej. Przedmiotowe przedsięwzięcie obejmowało swym zakresem remont jedynie najważniejszej części zespołu podworskiego, czyli budynku dworu, pozostała zabytkowa zabudowa nadal znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, uniemożliwiającym korzystanie z niej. Projekty „Stworzenie Parku Nauki i Przedsiębiorczości w Chojnowie” i „Rewitalizacja zabytkowego zespołu podworskiego w Chojnowie na potrzeby utworzenia ośrodka szkoleniowo-wypoczynkowo-konferencyjny” zaplanowane w ramach niniejszego Programu są więc kontynuacją prac mających na celu przywrócenie świetności całemu zabytkowemu zespołowi podworskiemu. Oprócz stworzenia ekspozycji historycznej w dworze w Chojnowie, projekt realizowany przez Lokalną Organizację Turystyczną Północnego Mazowsza umożliwił częściowe wykorzystanie kolejki wąskotorowej. W niniejszym dokumencie zaplanowano kontynuację tych działań w ramach projektu komplementarnego „Ożywienie zabytkowej kolejki wąskotorowej”. Głównym celem projektu LOTPM było budowanie oferty turystycznej gminy, dlatego uzupełnieniem przedmiotowego projektu są dwa inne projekty zaplanowane w Programie: „Remont i adaptacja budynku byłej piekarni z przeznaczeniem na ekspozycję regionalną” oraz „Zagospodarowanie otoczenia niesakralnego budynku kościelnego w Rostkowie”.

W poprzedniej perspektywie finansowej gmina Czernice Borowe zrealizowała inwestycje polegające na budowie, modernizacji lub adaptacji oraz wyposażeniu obiektów w celu utworzenia w nich miejsc spotkań oraz prowadzenia zajęć i animacji dla mieszkańców, a także inwestycje polegające na urządzeniu ogólnodostępnych przestrzeni publicznych. Kontynuację ww. inwestycji stanowią takie projekty jak: „Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Rostkowie”, „Stworzenie Parku Nauki i Przedsiębiorczości w Chojnowie”, „Adaptacja budynku przy Sanktuarium św.

Stanisława Kostki na potrzeby działalności podmiotu ekonomii społecznej oraz innych form wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem”, „Zielona Góra – miejsce spotkań”, „Remont i adaptacja budynku byłej piekarni z przeznaczeniem na ekspozycję regionalną”, „Termomodernizacja, adaptacja i doposażenie szkoły w Czernicach Borowych”, „Termomodernizacja szkoły w Rostkowie”, „Zagospodarowanie otoczenia niesakralnego budynku kościelnego w Rostkowie”, „Prace konserwatorskie zabytkowego kościoła w Czernicach Borowych i zagospodarowanie terenu przykościelnego”.

Projekt „Chcę być aktywnym” realizowany w latach 2008-2014 polegał na udzielaniu wsparcia osobom bezrobotnym w postaci szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji. Niniejszy Program również zakłada pomoc dla osób bezrobotnych, które zamierzają podnosić swoje kwalifikacje, dzięki takim projektom jak: „Stworzenie Parku Nauki i Przedsiębiorczości w Chojnowie” i „Adaptacja budynku przy Sanktuarium św. Stanisława Kostki na potrzeby działalności podmiotu ekonomii społecznej oraz innych form wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem”.

Władze gminy już wcześniej podejmowały działania na rzecz podniesienia jakości kształcenia na terenie gminy na wszystkich dostępnych szczeblach edukacji. Do tej pory zrealizowano takie projekty jak: „Mini Przedszkola Skutecznym Środkiem Wyrównywania Szans Edukacyjnych”, „Dodatkowe zajęcia szansą na lepszy start dla uczniów wiejskich”, „Zapomniana Historia - śladami Bitwy Przasnyskiej”, „Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych uczniów Gminy Czernice Borowe”, „Edukacja Przedszkolna w Gminie Czernice Borowe”, „Dziecięca Akademia przyszłości”, „Czekamy na indywidualizację”, „Doposażenie oddziałów przedszkolnych w gminie Czernice Borowe”, „Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów poprzez dodatkowe zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe – Moja przyszłość”. Przedsięwzięcia te polegały głównie na organizowaniu zajęć dodatkowych dla dzieci zamieszkujących gminę, które miałyby pomóc w zmniejszeniu trudności w nauce, a także w interesujący sposób zachęcić do nauki. W ramach realizacji projektów placówki oświatowe zostały wyposażone w niezbędny sprzęt i pomoce naukowe. Kontynuację dotychczas zrealizowanych przedsięwzięć stanowią zaplanowane w Programie projekty „Stworzenie Parku Nauki i Przedsiębiorczości”, „Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Rostkowie”, „Termomodernizacja szkoły

w Rostkowie” oraz „Termomodernizacja, adaptacja i doposażenie szkoły w Czernicach Borowych”.

Projekt moduł „Abstynencki Klub Integracji Społecznej” projektu „Adaptacja budynku przy Sanktuarium św. Stanisława Kostki na potrzeby działalności podmiotu ekonomii społecznej oraz innych form wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem” zaplanowany w niniejszym dokumencie jest kontynuacją przedsięwzięcia realizowanego w 2012 roku.

10. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji

Jedną z najważniejszych reguł planowania rewitalizacji jest zasada partnerstwa i partycypacji. Osiągnięcie porozumienia pomiędzy wszystkimi stronami procesu rewitalizacji, jest warunkiem zapewnienia najlepszych efektów prowadzonych działań, których głównym zadaniem jest rozwiązanie zdiagnozowanych problemów. Jedyną metodą osiągnięcia porozumienia jest dialog społeczny, a jedną z najważniejszych form dialogu (w tym przypadku pomiędzy władzami gminy, a mieszkańcami) są konsultacje społeczne. Skuteczne konsultacje społeczne nie służą jedynie informowaniu mieszkańców, ale przede wszystkim poznaniu ich opinii na temat istotnych dla gminy spraw.

Programowanie procesu rewitalizacji w gminie Czernice Borowe było procesem długotrwałym. Gmina przystąpiła do sporządzania programu rewitalizacji w oparciu o *Ustawę o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.* Po opracowaniu diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych oraz w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych okazało się, że efektywne wdrożenie zaplanowanych działań nie wymaga stosowania mechanizmów ustawowych, nie ma więc przesłanek do ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji. W zaistniałej sytuacji zrezygnowano z dalszych prac nad przygotowaniem gminnego programu rewitalizacji, a na podstawie wypracowanych materiałów przystąpiono do sporządzania programu rewitalizacji w oparciu o *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. W odniesieniu do zdiagnozowanych problemów, Lokalny Program Rewitalizacji uznano za wystarczające narzędzie służące wyprowadzeniu obszaru ze stanu kryzysowego. Mimo, że wymienione programy rewitalizacji są odrębnymi dokumentami, uznano że do opracowania niniejszego *Programu* mogą również zostać wykorzystane wyniki wcześniej przeprowadzonych konsultacji. Uznanie takie jest wynikiem następujących przesłanek:

- a) Tożsamość definicji zawartych w Wytycznych oraz w Ustawie o rewitalizacji: obszar zdegradowany, stan kryzysowy, obszar rewitalizacji;
- b) Punkt 5 Załącznika Wytycznych, który określa minimalną zawartość (elementy) programu rewitalizacji wpisuje się w zakres gminnego programu rewitalizacji, o którym mowa jest w art. 15 Ustawy o rewitalizacji;

c) Cel opracowania obu dokumentów jest tożsamy.

W ramach konsultacji społecznych odbyły się 4 spotkania z mieszkańcami. Z uwagi na fakt, że możliwość programowania procesu rewitalizacji na obszarach wiejskich wprowadziła perspektywa finansowa 2014-2020, pierwsze spotkanie miało charakter przede wszystkim informacyjny. Zostały na nim omówione podstawowe terminy związane z rewitalizacją, przykłady dobrych praktyk rewitalizacyjnych oraz planowany zakres prac nad dokumentem. Kolejne trzy spotkania poświęcone były omawianiu postępów prac nad dokumentem, w szczególności: wynikiem diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych, zasięgom przestrzennym obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, potrzebom rewitalizacyjnym i celom procesu rewitalizacji. Spotkania w pierwszej części miały charakter informacyjny, w drugiej natomiast stanowiły forum dyskusyjne, podczas którego mieszkańcy wypowiadali się na temat proponowanych rozwiązań, zgłaszali własne propozycje kierunków działań rewitalizacyjnych, uzupełniali opracowaną diagnozę o subiektywne opinie na temat czynników i zjawisk kryzysowych, a także wyrażali opinię na temat zasad tworzenia Komitetu Rewitalizacji. Mieszkańcy byli informowani o organizowanych spotkaniach za pośrednictwem strony internetowej gminy, Biuletynu Informacji Publicznej, ulotek rozdawanych za pośrednictwem gminnych instytucji, plakatów i artykułu w lokalnej prasie.

RYSUNEK. ZAPROSZENIE DO UDZIAŁU W KONSULTACJACH SPOŁECZNYCH ZAMIESZCZONE W KURIERZE PRZASNYSKIM

projekcie "Społeczna inte- zajęcia z Zumby prowa- nas dzieci, które siedzą w piknik. Her ul. Orlika 4/6, 06-300 Przasnysz, tel. 29 756 42 00

REKLAMA 71419pm2-2-1

Wójt Gminy Czernice Borowe zaprasza do udziału w konsultacjach społecznych

dotyczących projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czernice Borowe na lata 2016-2024”

Na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 3 oraz art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777) Wójt Gminy Czernice Borowe informuje o konsultacjach społecznych projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czernice Borowe na lata 2016-2024”.

Uprawnieni do udziału w konsultacjach są:

- mieszkańcy gminy Czernice Borowe;
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji

oraz właściciele, użytkownicy wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe;

- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej;
- inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Konsultacje przeprowadzone będą w okresie od dnia 10 sierpnia 2016 r. do dnia 9 września 2016 r. w formie:

- zbierania uwag i opinii w formie papierowej oraz elektronicznej. Wnioski i uwagi można dostarczyć drogą elektroniczną na adres sekretariat@czerniceborowe.pl lub drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Czernice Borowe, ul. Dolna 2, 06-415 Czernice Borowe, z dopiskiem „Gminny Program Rewitalizacji”, osobiście w sekretariacie (pok. nr 12) Urzędu Gminy Czernice Borowe, ul. Dolna 2, 06-415 Czernice Borowe od dnia 10 sierpnia 2016 r. do dnia 9 września 2016 r.;
- spotkania dotyczącego projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czernice Borowe na lata 2016-2024”, które odbędzie się w dniu 2 września 2016 r. o godz. 11:00 w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Czernice Borowe, ul. Dolna 2, 06-415 Czernice Borowe.
- debaty dotyczącej projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czernice Borowe na lata 2016-2024”, które odbędzie się w dniu 9 września 2016 r. o godz. 11:00 w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Czernice Borowe, ul. Dolna 2, 06-415 Czernice Borowe.
- ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Czernice Borowe za pomocą ankiety zamieszczonej na stronach internetowych gminy Czernice Borowe: www.bip.czerniceborowe.pl, www.czerniceborowe.pl oraz dostępnej w pokoju nr 8

Urzędu Gminy Czernice Borowe. Osobami wyznaczonymi do udziału wyjaśnień w sprawie projektu uchwały Rady Gminy Czernice Borowe, będącego przedmiotem konsultacji, są Justyna Zerman i Anna Kamińska, Urząd Gminy Czernice Borowe, pokój nr 8, w godzinach pracy urzędu, tel. 23 674 60 66, wew. 36.

Projekt uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czernice Borowe na lata 2016-2024” oraz ankieta konsultacyjna dostępne będą od dnia 10 sierpnia 2016 r.:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Czernice Borowe (www.bip.czerniceborowe.pl);
- na stronie internetowej Gminy Czernice Borowe (www.czerniceborowe.pl);

Wojciech Brzezinski
Wójt Gminy

Projekt pn. „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Czernice Borowe” współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

71519pm2-4-1

Źródło: Urząd Gminy w Czernicach

Frekwencja na spotkaniach wahała się od kilkunastu do dwudziestu kilku osób. Zainteresowani byli zarówno przedstawiciele gminnych jednostek organizacyjnych, sołtysi, radni, mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy oraz członkowie lokalnych organizacji pozarządowych, np. Stowarzyszenia Aktywni Lokalnie, Czernickiego Stowarzyszenia Aktywnych Społecznie, Stowarzyszenia Rozwoju Ziemi Czernickiej, Koła Emerytów i Rencistów, Ochotniczej Straży Pożarnej, Przasnyskiego Stowarzyszenia Historii Ożywionej.

RYSUNEK 40. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - SPOTKANIA KONSULTACYJNE

Źródło: fotografie własne

Na potrzeby prac nad *Programem* prowadzono również badania ankietowe. Badanie przeprowadzono na obszarze rewitalizacji wyznaczonym w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czernice Borowe na lata 2017-2023, a jego wyniki zostały szczegółowo opisane w Załączniku nr 1 Wyniki badania ankietowego.

Mieszkańcy gminy zostali również zachęcani do składania własnych pomysłów na planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Mogli to robić na dwa sposoby – ustnie w czasie spotkań konsultacyjnych lub w formie pisemnej za pomocą tzw. karty projektu i przesłania jej drogą elektroniczną lub tradycyjną do Urzędu Gminy. Z takiej właśnie możliwości skorzystała jedna z mieszkanki wsi Chojnówka. Zaproponowany przez nią projekt został uwzględniony w niniejszym Programie jako przedsięwzięcie uzupełniające nr 11. Oprócz tego mieszkańcy obszaru dzielili się swoimi pomysłami dotyczącymi stworzenia przestrzeni wspólnej w Czernicach Borowych, które zostały uwzględnione w projekcie „Zielona Góra” – miejsce spotkań (przedsięwzięcie uzupełniające nr 7). W tworzenie projektów zaangażowali się również przedstawiciele organizacji pozarządowych, które chciałyby włączyć się w proces rewitalizacji. Ich rola została uwzględniona w opisach przedsięwzięć.

Opisane sposoby włączenia mieszkańców na etapie programowania procesu rewitalizacji zapewniły wysoki poziom społecznej akceptacji konsultowanych kwestii i wypracowanie rozwiązań komplementarnych. Podsumowując, należy zaznaczyć, że na etapie opracowywania Programu Rewitalizacji zagwarantowano udział w jego tworzeniu szerokiego grona interesariuszy, który zapewniony będzie także na etapie wdrażania Programu.

Rola mieszkańców obszaru rewitalizacji we wdrażaniu Programu Rewitalizacji została szczegółowo określona w opisach przedsięwzięć, m.in. poprzez udział w planowaniu zagospodarowania ogólnodostępnych przestrzeni publicznych, uczestnictwo w realizacji niektórych etapów przedsięwzięć (prace porządkowe, remontowe itp.), obsługę powstałej w ramach zaplanowanych przedsięwzięć infrastruktury, czy uczestnictwo w zaplanowanych projektach miękkich.

Mieszkańcy obszaru będą mogli włączyć się w realizację procesu rewitalizacji również poprzez Komitet Rewitalizacji, którego skład osobowy i zasady tworzenia zostały opisane w rozdziale 11. Wdrażanie i monitoring.

Informacje o uchwaleniu Programu, postępach w jego wdrażaniu, wynikach przeprowadzonego monitoringu oraz o wszelkich kwestiach związanych z rewitalizacją będą systematycznie przekazywane do wiadomości publicznej, a mieszkańcy będą mieli możliwość podzielenia się swoją opinią na ten temat, np. podczas spotkań konsultacyjnych z członkami Komitetu Rewitalizacji.

11. Wdrażanie i monitoring

Implementacja systemu wdrażania i monitoringu jest działaniem niezbędnym z perspektywy zapewnienia sprawnej i zintegrowanej realizacji zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz oceny uzyskanych efektów. Pozwoli również identyfikować zagrożenia i reagować na nie, m.in. poprzez dokonywanie ewentualnych modyfikacji i aktualizacji Programu. O ile koordynowanie i monitorowanie wdrażania przedsięwzięć realizowanych przez gminę pozornie może wydawać się zadaniem łatwym, o tyle koordynowanie wdrażania Programu, zawierającego również przedsięwzięcia realizowane przez podmioty niezależne od Urzędu Gminy, stanowić będzie pewne wyzwanie dla władz lokalnych. W związku z powyższym powołany zostanie **Komitet Rewitalizacji** – podmiot zarządzający Programem, który jednocześnie stanowić będzie forum dialogu i współpracy pomiędzy władzami gminy a innymi interesariuszami procesu rewitalizacji. Osoby tworzące Komitet Rewitalizacji dobrane zostaną ze szczególnym uwzględnieniem wiedzy i kompetencji, które sprzyjać będą efektywnemu zarządzaniu Programem. Proponuje się następującą strukturę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji:

- **Przewodniczący Komitetu** – w tej roli przewiduje się Wójta Gminy Czernice Borowe lub jego przedstawiciela. Jego podstawowym zadaniem jest kierowanie i organizowanie prac Komitetu. Ponadto przewodniczący jest odpowiedzialny za koordynowanie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Programie. Do jego kompetencji należą:
  - zwoływanie posiedzeń Komitetu, minimum raz na kwartał;
  - otwieranie i zamykanie posiedzeń Komitetu;
  - informowanie o zaplanowanych posiedzeniach;
  - organizowanie spotkań otwartych o charakterze informacyjnym i edukacyjnym, skierowanych do mieszkańców.
- **Członkowie Komitetu** – zostaną wyłonieni przez Wójta Czernic Borowych. Wśród nich powinni znaleźć się pracownicy instytucji publicznych, gminnych jednostek organizacyjnych oraz przedstawiciele lokalnych gremiów społecznych, w szczególności:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Czernice Borowe,
- Gminnej Biblioteki Publicznej,
- Gminnego Centrum Informacji,
- Rady Gminy Czernice Borowe,
- organizacji pozarządowych,
- podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji,
- mieszkańców obszaru (np. lokalni liderzy).

Przewodniczący i Członkowie Komitetu uczestniczą w posiedzeniach Komitetu. Na wniosek Przewodniczącego lub Członka Komitetu, możliwość uczestnictwa w posiedzeniach mają również osoby i podmioty nie wchodzące w skład Komitetu, w charakterze doradców lub ekspertów. Zakres obowiązków i kompetencji Komitetu Rewitalizacji jest następujący:

- ocena aktualności założeń Programu;
- decydowanie o potrzebie aktualizacji/dokonania korekt w Programie;
- identyfikowanie potencjalnych zagrożeń i problemów związanych z realizacją Programu;
- zgłaszanie propozycji projektów rewitalizacyjnych;
- przyjmowanie i opiniowanie propozycji mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji według zasad ustalonych przez Komitet;
- podejmowanie inicjatyw i rozwiązań wpływających na efektywną realizację wypracowanych założeń;
- nadzór nad realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym informowanie o postępach ich wdrażania;
- działalność informacyjno-promocyjna w zakresie Programu, w tym zamieszczanie informacji na stronie internetowej gminy;
- pozyskiwanie danych niezbędnych do oszacowania wartości wskaźników realizacji projektów rewitalizacyjnych;
- pozyskiwanie danych niezbędnych do oszacowania wartości wskaźników realizacji Programu;

- sporządzanie sprawozdań rocznych z realizacji Programu;
- sporządzenie raportu końcowego na zakończenie horyzontu czasowego Lokalnego Programu Rewitalizacji; dokonanie ewaluacji *ex-post*.

Zasady funkcjonowania Komitetu:

- decyzje Komitetu podejmowane będą w drodze głosowania większościowego, do którego uprawnieni będą wszyscy Członkowie Komitetu;
- prace Komitetu odbywać się będą w formie posiedzeń, w składzie i terminie zależnym od potrzeb realizacji Programu, minimum raz na kwartał;
- niezależnie od terminów posiedzeń Komitetu, przewiduje się możliwość roboczych konsultacji Przewodniczącego z poszczególnymi jego Członkami oraz osobami spoza Komitetu, pełniącymi funkcję doradców lub ekspertów;
- dokumentacja związana z realizacją zadań Komitetu będzie prowadzona i przechowywana przez Wójta Gminy Czernice Borowe;
- Komitet Rewitalizacji zostanie powołany na okres obowiązywania Programu.

Jednym z podstawowych zadań Komitetu Rewitalizacji jest monitoring realizacji Programu, polegający na systematycznym gromadzeniu danych dotyczących stopnia realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i Programu postrzeganego jako całość. Na monitoring składa się pozyskiwanie i organizowanie danych niezbędnych do oszacowania założonych wskaźników produktu i rezultatu oraz wskaźników programowych, posiadających charakter wskaźników oddziaływania. Dane monitoringowe stanowić będą podstawę do dokonania oceny i ewaluacji *ex-post* Programu. Przedmiotowe dane gromadzone będą po upływie okresu realizacji danego projektu zgodnie z przyjętym harmonogramem (dot. wyłącznie wskaźników projektowych, tj. wskaźników produktu i rezultatu ujętych w kartach przedsięwzięć rewitalizacyjnych), na etapie oceny śródkresowej (*mid-term*) oraz po upływie okresu obowiązywania Programu. Należy dodać, że efekty przeprowadzonej rewitalizacji w postaci poprawy wskaźników diagnozujących stan kryzysowy uwidaczniają się w okresie wykraczającym poza horyzont czasowy dokumentu, w związku z czym rekomenduje się oszacowanie wartości wskaźników programowych również w latach następujących po okresie obowiązywania Programu. Zaproponowane mierniki gwarantują skuteczność przeprowadzonej analizy, ponieważ uwzględniają specyfikę planowanych przedsięwzięć, ponadto charakteryzują je odpowiednie właściwości:

- **Trafność** – są dostosowane do charakteru przedsięwzięcia i oczekiwanych rezultatów jego realizacji;
- **Mierzalność** – wyraża się je za pomocą wartości liczbowych, które umożliwiają ich weryfikację;
- **Wiarygodność** – są zdefiniowane w sposób niepowodujący trudności z ich interpretacją i weryfikacją;
- **Dostępność** – są możliwe do wygenerowania; istnieje możliwość pozyskania danych do ich oszacowania.

W poniższej tabeli zestawione zostały zakładane wartości wskaźników po realizacji Programu.

TABELA 14. ZAKŁADANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY CZERNICE BOROWE NA LATA 2017-2023

NAZWA WSKAŹNIKA	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA W ROKU BAZOWYM	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA W ROKU DOCELOWYM
SFERA SPOŁECZNA		
Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	6,55	5,90 (spadek o 10%)
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	11,84	10,06 (spadek o 15%)
Liczba osób nadużywających alkohol i wymagających leczenia zgłoszonych do GKRPA w przeliczeniu na 100 mieszkańców	2,14	1,93 (spadek o 10%)
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców	19,12	18,55 (spadek o 3%)
Liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów	33,33	28,33 (spadek o 15%)
Liczba uczniów z trudnościami w nauce w przeliczeniu na 100 uczniów	33,33	26,66 (spadek o 20%)
Liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych w przeliczeniu na 100 uczniów	47,01	56,41 (wzrost o 20%)
SFERA GOSPODARCZA		
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców	2,62	2,75 (wzrost o 5%)
SFERA ŚRODOWISKOWA		

Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów w przeliczeniu na 100 mieszkańców	69,03	73,86 (wzrost o 7%)
---	-------	---------------------

Źródło: opracowanie własne

Szacowanie wartości powyższych wskaźników nastąpi w połowie obowiązywania Programu oraz po upływie okresu jego realizacji. W celu określenia efektywności działań rewitalizacyjnych, porównywane będą wartości wybranych wskaźników w okresie początkowym tj. w chwili jego opracowania, z wartościami w momencie, w którym dokonywana będzie ocena. Informacje potrzebne do obliczenia wartości powyższych wskaźników, pozyskane zostaną z tych samych źródeł, z których otrzymano dane na potrzeby przeprowadzenia wyjściowej analizy wskaźnikowej. Instytucjami, które udostępnią dane będą: Urząd Gminy w Czernicach Borowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych, Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz gminne szkoły podstawowe i gimnazjum.

Prowadzenie monitoringu realizacji Programu jest podstawą do oceny aktualności tego dokumentu. Okresowa ocena daje możliwość sprawdzenia, czy wypracowane założenia nadal są adekwatne do bieżących uwarunkowań. Powołany Komitet Rewitalizacji na bieżąco będzie monitorował przebieg podejmowanych działań oraz opracowywał roczne sprawozdania z ich realizacji. W przypadku zdiagnozowania istotnych zmian w otoczeniu Programu, będzie możliwe dokonanie ewentualnych modyfikacji jego założeń. Tak funkcjonujący system aktualizacji dokumentu sprawi, że wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czernice Borowe będzie skuteczne i efektywne.

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Czernice Borowe	4
Rysunek 2. Struktura gospodarstw rolnych wg. grup obszarowych użytków rolnych w 2016 r.	6
Rysunek 3. Podział gminy Czernice Borowe na sołectwa	19
Rysunek 4. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	26
Rysunek 5. Liczba osób korzystających z zasiłku pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	27
Rysunek 6. Liczba osób nadużywających alkoholu i wymagających leczenia zgłoszonych do GKRPA w przeliczeniu na 100 mieszkańców.....	28
Rysunek 7. Struktura wieku gminy Czernice Borowe w 2010 i 2015 r.	29
Rysunek 8. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców	30
Rysunek 9. Liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów.....	32
Rysunek 10. Wyniki Sprawdzianu 6-klasisty.....	33
Rysunek 11. Wyniki egzaminu gimnazjalnego.....	34
Rysunek 12. Liczba uczniów z trudnościami w nauce w przeliczeniu na 100 uczniów	35
Rysunek 13. Liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych w przeliczeniu na 100 uczniów	36
Rysunek 14. Rozkład przestrzenny sumarycznego wskaźnika degradacji	37
Rysunek 15. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	39
Rysunek 16. Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów w przeliczeniu na 100 mieszkańców	40
Rysunek 17. Rozmieszczenie i stan techniczny zabytków wpisanych do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa.....	43
Rysunek 18. Obszar zdegradowany gminy Czernice Borowe	46
Rysunek 19. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Czernice Borowe .	47
Rysunek 20. Obszar rewitalizacji gminy Czernice Borowe	49
Rysunek 21. Dokumentacja fotograficzna - stan techniczny kościoła w Czernicach Borowych.....	52
Rysunek 22. Dokumentacja fotograficzna - stan techniczny zespołu dworskiego w Chojnowie.....	53
Rysunek 23. Dokumentacja fotograficzna - stan techniczny budynku szkoły w Czernicach Borowych	54
Rysunek 24. Dokumentacja fotograficzna - stan techniczny dworu w Rostkowie.....	55
Rysunek 25. Dokumentacja fotograficzna - problemy w mieszkalnictwie	56
Rysunek 26. Dokumentacja fotograficzna - budynek byłego PGR	57
Rysunek 27. Dokumentacja fotograficzna - pustostany w Czernicach Borowych.....	58
Rysunek 28. Dokumentacja fotograficzna - stan przestrzeni publicznych w Czernicach Borowych	60

Rysunek 29. Dokumentacja fotograficzna - stan przestrzeni publicznych w Rostkowie	61
Rysunek 30. Wartości wskaźnika W1 dla obszaru rewitalizacji	63
Rysunek 31. Wartości wskaźników W2 i W5 na obszarze rewitalizacji	65
Rysunek 32. Przyczyny otrzymywania zasiłków pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji	66
Rysunek 33. Struktura wielkościowa gospodarstw	67
Rysunek 34. Wartości wskaźnika W8 dla obszaru rewitalizacji	68
Rysunek 35. Wartości wskaźnika W3 dla obszaru rewitalizacji	69
Rysunek 36. Wartości wskaźników W6 i W7 dla obszaru rewitalizacji	71
Rysunek 37. Cele procesu rewitalizacji gminy Czernice Borowe.....	77
Rysunek 38. Katalog projektów rewitalizacyjnych	83
Rysunek 39. Przybliżone lokalizacje projektów rewitalizacyjnych gminy Czernice Borowe	113
Rysunek 40. Dokumentacja fotograficzna - spotkania konsultacyjne	132

Spis tabel

Tabela 1. Zestawienie obszarów problemowych i odpowiadających im celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2006-2013	14
Tabela 2. Charakterystyka sołectw gminy Czernice Borowe	20
Tabela 3. Dane wykorzystane do przeprowadzenia analizy wskaźnikowej	23
Tabela 4. Wskaźniki sfery społecznej	25
Tabela 5. Zabytki wpisane do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa	41
Tabela 6. Podsumowanie diagnozy występowania stanu kryzysowego w sołectwach gminy Czernice Borowe	44
Tabela 7. Obszar rewitalizacji gminy Czernice Borowe - podstawowe dane statystyczne	48
Tabela 8. Powiązania lokalnego programu rewitalizacji ze strategią rozwoju gminy	78
Tabela 9. Powiązania lokalnego programu rewitalizacji ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	79
Tabela 10. Powiązania lokalnego programu rewitalizacji ze strategią rozwiązywania problemów społecznych	80
Tabela 11. Powiązania lokalnego programu rewitalizacji z lokalną strategią rozwoju LGD „Północne Mazowsze”	81
Tabela 12. Oddziaływanie poszczególnych projektów na zdiagnozowane obszary problemowe	116
Tabela 13. Wykaz projektów o charakterze rewitalizacyjnym, które zrealizowane zostały na terenie Gminy Czernice Borowe	123
Tabela 14. Zakładane wskaźniki monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czernice Borowe na lata 2017-2023	137

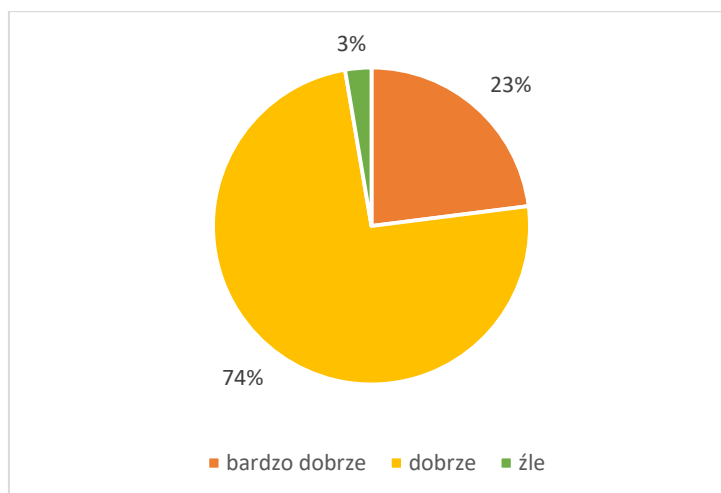
Załącznik nr 1. Wyniki badania ankietowego

Badanie ankietowe na obszarze rewitalizacji w gminie Czernice Borowe przeprowadzono w styczniu 2017 roku. Kwestionariusz ankiety przekazano mieszkańcom obszaru za pośrednictwem najważniejszych gminnych instytucji: Urzędu Gminy, szkół oraz Gminnej Biblioteki Publicznej. Ankiety wypełniło 187 zainteresowanych, prawie 60% respondentów stanowiły osoby między 26 a 45 rokiem życia. Udział w badaniu w zdecydowanej większości wzięły kobiety (71%). Najwięcej ankietowanych miało wykształcenie średnie (46%).

Kwestionariusz składał się z 14 pytań zamkniętych i 1 otwartego. Pytania zawarte w ankiecie miały przede wszystkim umożliwić poznanie opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat miejsca ich zamieszkania.

1. Jak ocenia Pani/Pan swoje warunki mieszkaniowe?

W pierwszym pytaniu osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji miały ocenić swoje warunki mieszkaniowe. Najwięcej ankietowanych wybrało odpowiedź pośrednią – dobrze (74%). 23% badanych uważa, że posiada bardzo dobre warunki mieszkaniowe. Jedynie 3% ankietowanych twierdzi, że ich warunki mieszkaniowe są złe.

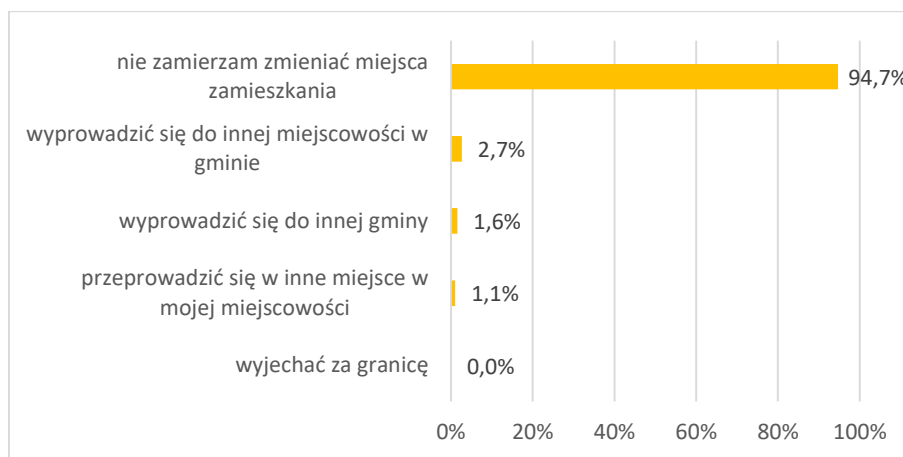

2. Czy zamierza Pani/Pan w najbliższym czasie zmienić miejsce zamieszkania?

Zdecydowana większość respondentów nie zamierza zmieniać swojego miejsca zamieszkania (95%). Chęć zmiany miejsca zamieszkania zadeklarowało łącznie 10 ankietowanych tj. 5% wszystkich badanych osób. Wśród 10 ankietowanych, którzy

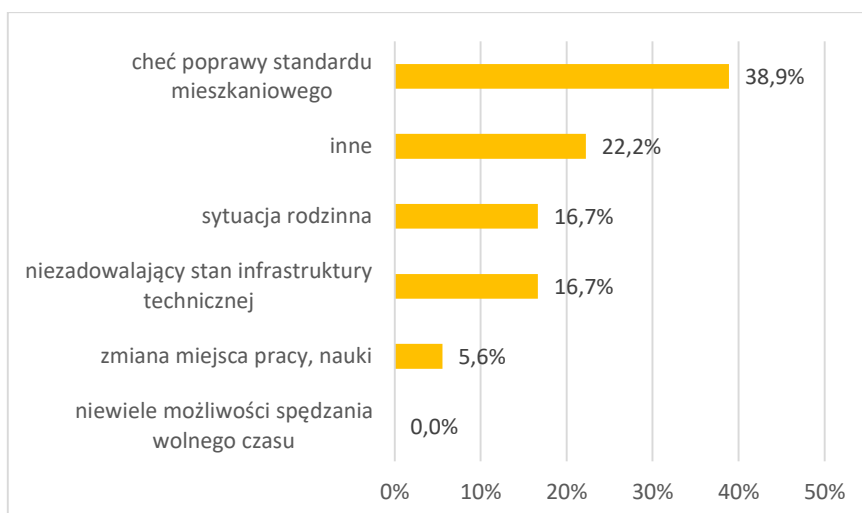

zamierzają zmienić miejsce zamieszkania, 5 planuje przeprowadzić się do innej miejscowości w gminie, 2 zamierza zmienić miejsce zamieszkania w obrębie swojej miejscowości. Jedynie 3 badanych deklaruje, że zamierza wyprowadzić się poza obszar gminy. Żaden z respondentów nie planuje wyjazdu z kraju na stałe.

3. Jeśli tak, to z jakiego powodu? (można zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź)

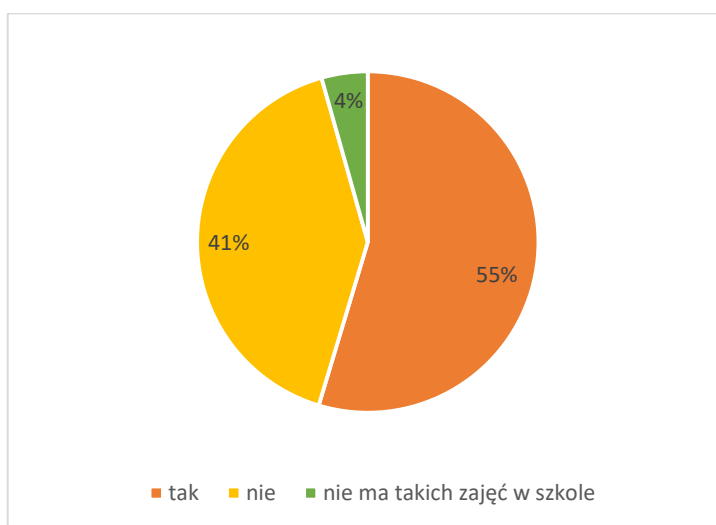
Chęć zmiany miejsca zamieszkania zadeklarowało łącznie 10 osób z wszystkich biorących udział w badaniu ankietowym, tj. 5% wszystkich badanych. Respondentów, którzy chcą zmienić miejsce zamieszkania zapytano o przyczynę takiej decyzji. Ankietowani mogli wskazać na więcej niż 1 powód. Wśród wszystkich 18 wskazań siedmiokrotnie zaznaczono zmianę miejsca zamieszkania ze względu na chęć poprawy standardu mieszkaniowego. Trzy wskazania dotyczyły powodów rodzinnych, również 3 wskazania dotyczyły niezadowolającego stanu infrastruktury technicznej. Jedna osoba zaznaczyła, że planuje się przeprowadzić z przyczyn zawodowych lub edukacyjnych. Żaden ankietowany nie wskazał, że powodem zmiany miejsca zamieszkania jest niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu, w aspekcie oferty: kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej.

Pytania 4,5 i 6 skierowane były tylko do osób, które posiadają dzieci uczęszczające do szkoły podstawowej lub gimnazjum na obszarze rewitalizacji.

4. Czy Pani/Pana dziecko/dzieci uczęszczające do szkoły na obszarze rewitalizacji korzysta/ją z zajęć pozalekcyjnych?

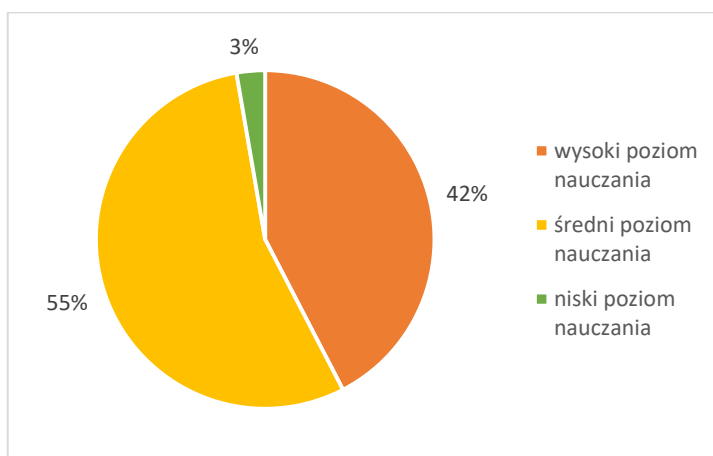
Rodziców dzieci, które uczęszczają do szkoły na obszarze rewitalizacji zapytano czy ich dziecko chodzi na dodatkowe zajęcia pozalekcyjne. Na to pytanie odpowiedziało 92 ankietowanych tj. 49% wszystkich badanych. W tym przypadku 100% stanowią 92 ankiety. 55% badanych rodziców wskazało, że ich dzieci korzystają z zajęć pozalekcyjnych. Dzieci 41% respondentów nie chodzą na żadne dodatkowe zajęcia. 4% ankietowanych wskazało, że w placówce szkolnej, do której uczęszczają ich dzieci, nie organizuje się tego typu zajęć.

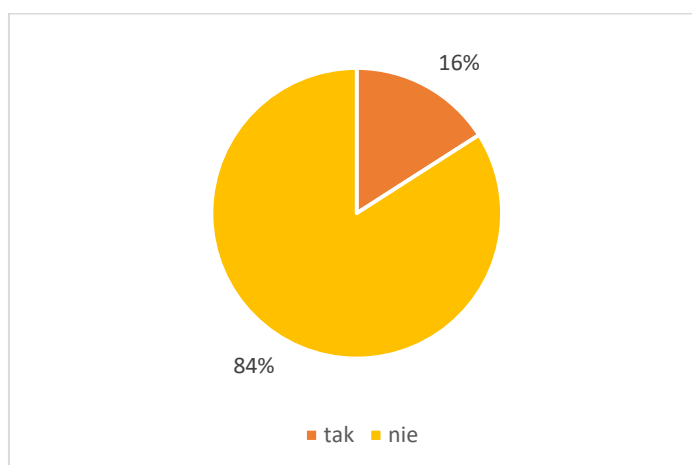
5. Jak Pani/Pan ocenia placówkę szkolną, do której uczęszcza Pani/Pana dziecko?

92 rodziców dzieci, które chodzą do szkoły na obszarze rewitalizowanym odpowiadało również na pytanie dotyczące jakości kształcenia. 55% respondentów (100% stanowią 92 ankiety) wskazało, że poziom nauczania jest średni. 42% badanych rodziców uważa, że wysoki. Zaledwie 3% ankietowanych twierdzi, że poziom nauczania w szkołach na obszarze rewitalizacji jest niski.

6. Jeśli istniałaby taka możliwość to czy zmieniłaby Pani/Pan placówkę szkolną, do której uczęszcza Pani/Pana dziecko?

92 rodziców dzieci, które uczęszczają do szkół na obszarze rewitalizacji, zapytano także czy zdecydowałyby się na zmianę placówki szkolnej, do której uczęszcza ich dziecko gdyby istniała taka możliwość. 84% badanych (100% stanowią 92 ankiety) nie zdecydowałoby się na zmianę szkoły swoich dzieci, 16% rodziców skorzystałoby z takiej możliwości.

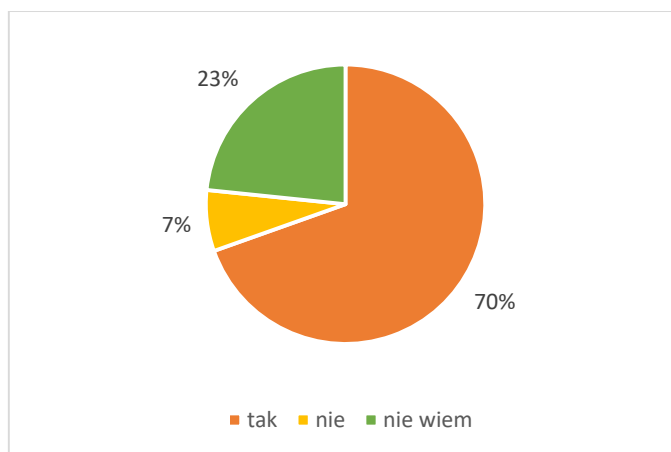

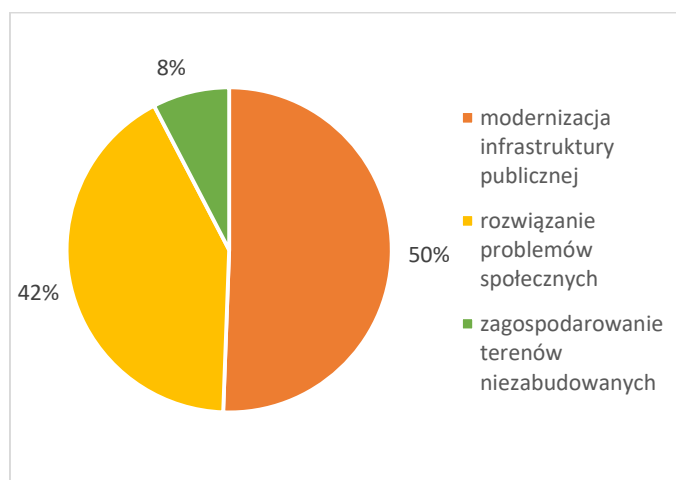
7. Czy dostrzega Pani/Pan konieczność przeprowadzania działań rewitalizacyjnych na terenie gminy?

Zdecydowana większość ankietowanych (70%) potwierdza, że na wyznaczonych obszarach rewitalizacji konieczne jest podjęcie działań rewitalizacyjnych. Jedynie 7% stwierdziło, że nie ma takiej potrzeby, a pozostałe 23% uznało, że nie ma w tej kwestii zdania.

8. Które z niżej wymienionych działań są wg Pani/ Pana najbardziej potrzebne w ramach rewitalizacji?

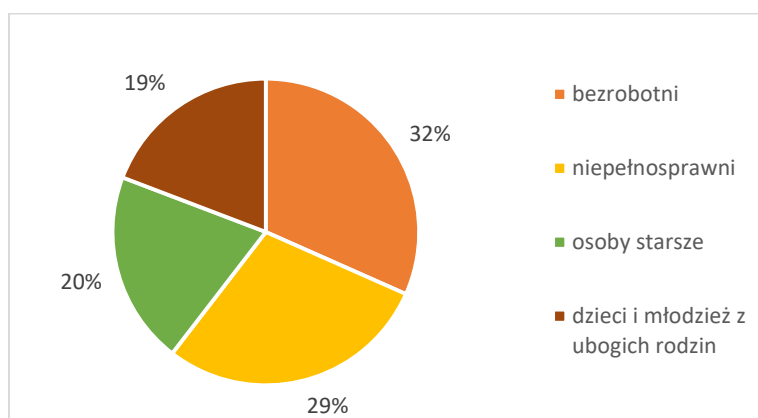
Badane osoby poproszono o ocenę, które ze wskazanych działań są najbardziej potrzebne w ramach rewitalizacji wyznaczonego obszaru. Połowa ankietowanych uznała, że najbardziej potrzebna jest modernizacja infrastruktury publicznej. 42% respondentów wskazało na rozwiązanie problemów społecznych. Najmniej ankietowanych uznało, że najbardziej potrzebne jest zagospodarowanie terenów niezabudowanych (8%).

9. Która grupa społeczna w gminie wg Pani/Pana jest w największym stopniu zagrożona wykluczeniem społecznym? (wybierz tylko 1 odpowiedź)

W ramach diagnozy sytuacji społecznej, mieszkańców obszaru rewitalizowanego zapytano również, która grupa społeczna zagrożona jest wykluczeniem społecznym w największym stopniu. 32% ankietowanych wskazało na osoby bezrobotne, 29% na niepełnosprawne, 20% odpowiedziało, że najbardziej zagrożone wykluczeniem są osoby starsze, z kolei 19% uważa, że dzieci i młodzież z rodzin o najniższych dochodach.

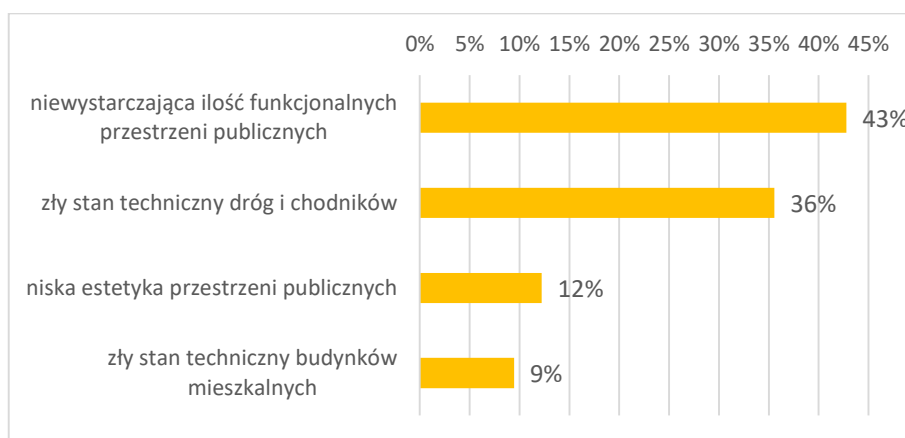
10. Wskaż największy problem w sferze społecznej. (wybierz tylko 1 odpowiedź)

Kolejne pytanie dotyczyło społecznej sfery funkcjonowania obszaru rewitalizacji. Ankietowani odnosili się do najważniejszych problemów natury społecznej. Za główny problem uznano niską aktywność społeczną mieszkańców (33%). Jako drugi z kolei, wskazano spadek liczby mieszkańców (24%), związany przede wszystkim z emigracją osób młodych oraz procesem starzenia się społeczeństwa. Dostyc duża liczba badanych wskazała również na niski standard życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (17%). Z kolei niewielki odsetek respondentów uważa, że problem w sferze społecznej stanowi przestępczość (4%) i wykluczenie osób niepełnosprawnych (4%). Z odpowiedzi ankietowanych wynika, że obszar rewitalizacji nie dotyczy problem przemocy w rodzinie – tylko 1% badanych uważa, że na obszarze rewitalizacji występuje problem przemocy domowej.

11. Wskaż największy problem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. (wybierz tylko 1 odpowiedź)

Najwięcej respondentów uznało, że liczba funkcjonalnych przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji jest niewystarczająca (43%). 36% badanych dostrzega braki infrastrukturalne w postaci złego stanu technicznego dróg i chodników. Z kolei 12% ankietowanych wskazało na niską estetykę już istniejących przestrzeni publicznych. Najmniejszy odsetek badanych uważa, że problem stanowi zły stan techniczny budynków mieszkalnych (9%).

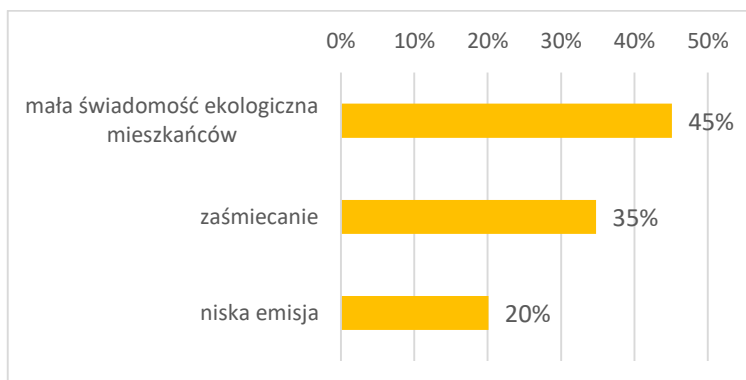

12. Wskaż największy problem w sferze środowiskowej. (wybierz tylko 1 odpowiedź)

W ankiecie zawarto również pytanie dotyczące środowiskowej sfery funkcjonowania obszaru rewitalizacji. Za największy problem w ramach tej strefy uznano niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców – odpowiedziało tak 45% badanych. 35% ankietowanych zwróciło uwagę na problem zaśmiecania obszaru, w tym poprzez nielegalne wysypiska śmieci. Z kolei 20% respondentów za najpoważniejszy problem

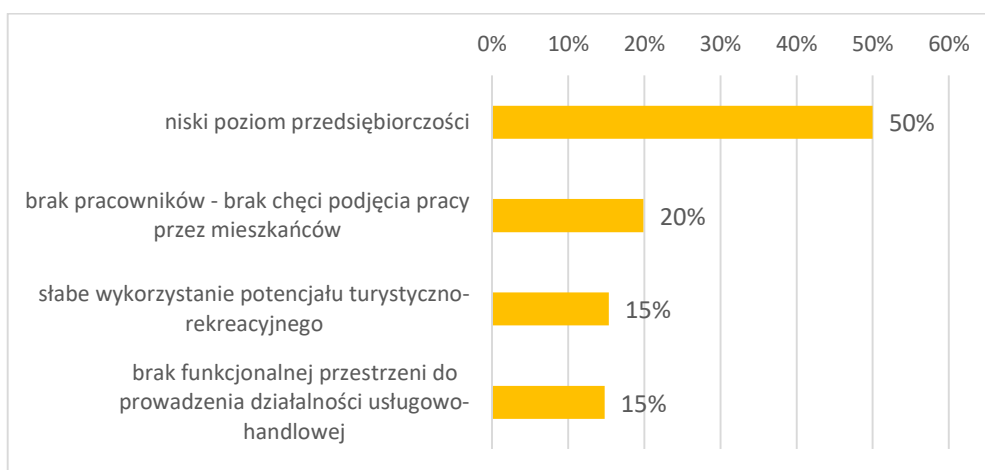

uważa niską emisję szkodliwych pyłów i gazów, które najczęściej pochodzą ze spalania odpadów oraz węgla niskiej jakości w przydomowych piecach.

13. Wskaż największy problem w sferze gospodarczej. (wybierz tylko 1 odpowiedź)

Za największy problem w sferze gospodarczej uznano niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, twierdzi tak aż połowa ankietowanych. 20% badanych wskazało na ograniczone zasoby kapitału ludzkiego, co z jednej strony wynika z niskich kwalifikacji mieszkańców, z drugiej z braku chęci do podjęcia pracy. 15% respondentów uważa, że na obszarze rewitalizacji nie ma funkcjonalnej przestrzeni do prowadzenia działalności usługowo-handlowej. Taka sama liczba ankietowanych odpowiedziała, że problem stanowi słabe wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego.

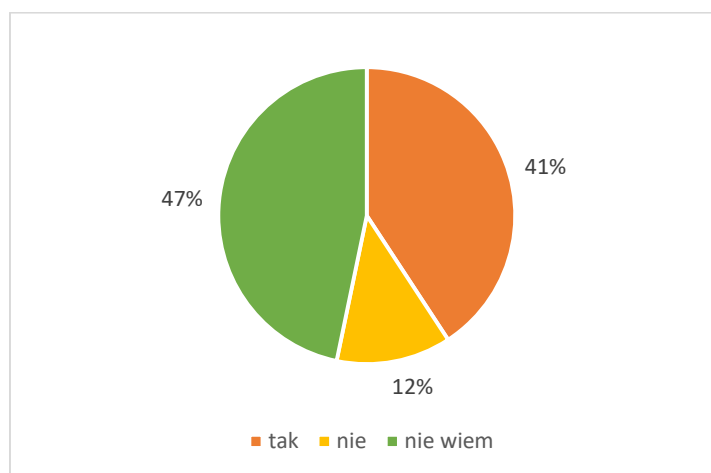

14. Czy zamierza Pani/ Pan aktywnie włączyć się we wdrażanie procesu rewitalizacji?

Mieszkańców obszaru rewitalizacji zapytano również czy zamierzają włączyć się we wdrażanie procesu rewitalizacji, który obejmie m.in. uczestnictwo w organizowanych wydarzeniach, warsztatach, czy szkoleniach, a także konsultowanie i opiniowanie tego

procesu oraz zgłaszanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Co istotne, zdecydowanie więcej ankietowanych zadeklarowało taką chęć (41%), niż wskazało, że nie zamierza uczestniczyć w tego typu działaniach (12%). Jednak najwięcej badanych osób odpowiedziało, że nie wie czy chce partycypować w planowanym procesie rewitalizacji (47%).

15. Jakich wydarzeń/oferty kulturalnej/form integracji Pani/Pana zdaniem brakuje w na obszarze ?

Ostatnie pytanie w ankiecie miało charakter otwarty. Ankietowani wypowiedzieli się na temat wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych, których ich zdaniem brakuje na obszarze rewitalizacji. Wśród 187 osób biorących udział w badaniu, jedynie 40 respondentów odpowiedziało na to pytanie. Wśród 40 udzielonych odpowiedzi, dokonano łącznie 53 wskazań na formy integracji jakich brakuje na obszarze rewitalizacji. Najwięcej wskazań dotyczyło niewystarczającej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Dziewięciokrotnie wskazywano na potrzebę utworzenia dodatkowych zajęć pozalekcyjnych umożliwiających rozwój zainteresowań i umiejętności najmłodszych, sześciokrotnie na potrzebę organizowania wycieczek krajoznawczych i kulturoznawczych. 13 razy wskazano, że na obszarze rewitalizacji występuje niewiele okazji do integracji wszystkich mieszkańców. W tym zakresie zgłaszano potrzebę organizacji imprez plenerowych, np. pikników i festynów rodzinnych. Według 10 wskazań niewystarczająca jest również dostępna oferta kulturalna. Ankietowani zauważają konieczność uzupełnienia oferty kulturalnej, m.in. o: spektakle teatralne, projekcje filmowe oraz koncerty. 5 wskazań dotyczyło uzupełnienia oferty zajęć sportowych. Zauważa się również potrzebę organizacji czasu wolnego dla

najstarszych mieszkańców obszaru, w celu ich aktywizacji i integracji z pozostałymi mieszkańcami — 3 wskazania. Tyle samo wskazań nawiązywało do konieczności przeprowadzania szkoleń z zakresu rozwoju przedsiębiorczości dla dorosłych oraz spotkań z zakresu doradztwa zawodowego dla dzieci.